

Spreiding van sportaccommodaties in Zuid-Holland

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

Daniëlle Ruikes

Merle Schots

Jo Lucassen

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

1. Conclusies en aanbevelingen
2. Inleiding
3. Spreiding van regionale breedtesportvoorzieningen
4. Spreiding van bovenlokale breedtesportvoorzieningen
5. Spreiding van sportaanbod voor mensen met een beperking
6. Verzorgingsgebieden in de toekomst
7. Ligging voorzieningen
8. Samenwerking gemeenten en provincie

Referenties

Managementsamenvatting

In dit onderzoek is het aanbod en de spreiding van sportaccommodaties in Zuid-Holland onderzocht. Het betreft regionale breedtesportvoorzieningen, bovenlokale breedtesportvoorzieningen en voorzieningen met sportaanbod voor mensen met een beperking. Er is een analyse uitgevoerd naar de reisafstanden naar en verzorgingsgebieden van sportaccommodaties. Omdat bij het spreidingsvraagstuk de bereikbaarheid van sportvoorzieningen van belang is, is een analyse uitgevoerd naar de ligging van voorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom en de parkeergelegenheid bij deze voorzieningen. Verder is gekeken naar intergemeentelijke samenwerking en de rol die de provincie kan spelen bij de planning en realisatie van bovenlokale en regionale sportaccommodaties.

Spreiding regionale breedtesportvoorzieningen

In dit deelonderzoek is gekeken naar de spreiding van atletiekbanen, roeibanen, kunstijsbanen, turnhallen, binnenzwembaden en buitenzwemwater. De spreiding van deze voorzieningen is afhankelijk van het aanbod en dus verschillend per type voorziening. Inwoners in (sterk) stedelijke gebieden hebben vrijwel altijd een kleinere reisafstand tot regionale breedtesportvoorzieningen dan inwoners van de minder stedelijke gebieden in de dunnerbevolkte randen van Zuid-Holland (zoals de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard). De reisafstanden naar regionale breedtesportvoorzieningen zijn gemiddeld hoger dan naar bovenlokale breedtesportvoorzieningen. De bereidheid om te reizen blijkt in de praktijk ook groter voor regionale voorzieningen dan voor bovenlokale voorzieningen. Daarnaast is de

capaciteit van deze voorzieningen vaak groter, zoals bij ijsbanen.

Spreiding bovenlokale breedtesportvoorzieningen

Bij het deelonderzoek naar de spreiding van bovenlokale breedtesportvoorzieningen is onderscheid gemaakt tussen voetbal, tennis, rugby, roeien, korfbal, honk- en/of softbal, hockey, sporthallen en sportparken (waar ten minste één van de onderzochte veldsporten aanwezig is). Meer dan 90 procent van de inwoners in Zuid-Holland kan binnen drie kilometer een sportpark en/of sporthal bereiken. Hoewel de reisafstanden naar bovenlokale voorzieningen over het algemeen beperkt zijn, zijn er grote verschillen per sporttak. De populairste sporten, zoals voetbal en tennis, hebben gemiddeld een korte reisafstand, terwijl de reisafstanden naar andere sporten, zoals rugby en honk- en softbal, gemiddeld groter zijn.

Ook hier geldt dat inwoners van de minder stedelijke regio's gemiddeld verder moeten reizen naar een bovenlokale sportvoorziening. Het beperktere aanbod is begrijpelijk, omdat de bevolkingsdichtheid daar lager is, waardoor de verzorgingsgebieden hier groter zijn (met consequenties voor een kostendekkende exploitatie).

Spreiding sportaanbod voor mensen met een beperking

Dit deelonderzoek gaat over paardrijden voor mensen met een verstandelijke beperking, tennis, voetbal, zaalsport en zwemmen voor mensen met een lichamelijke beperking en voetbal voor mensen met een visuele beperking. Het aanbod aan sportvoorzieningen voor mensen met een beperking is aanzienlijk kleiner dan dat voor mensen zonder beperking. Hierdoor zijn de reisafstanden voor mensen met een beperking langer. Het zwemaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking is van de onderscheiden categorieën het grootst. Voor de overige categorieën moet de grote meerderheid van de inwoners meer dan tien kilometer reizen. Reisafstand is bij deze groep een bekende belemmering om aan sport deel te nemen.

Naar 2040

Doordat het aantal inwoners van Zuid-Holland de komende jaren toeneemt, wordt, als het aanbod van sportaccommodaties niet in gelijke mate toeneemt, de druk op deze accommodaties groter. Het is belangrijk om te kijken op welke plekken de bevolking het sterkst gaat groeien en het sportaanbod aan te passen op deze groei. Een visie op de spreiding van sportaccommodaties en daarmee de bereikbaarheid van sport voor iedereen zou onderdeel van deze aanpassing moeten zijn.

Over het algemeen groeit in de provincie de bevolking in alle leeftijdscategorieën, maar de groep 65-plussers groeit het hardst. In gemeenten met sterke vergrijzing kan het zijn dat de toenemende druk op bepaalde sportaccommodaties, zoals sportvelden, meevalt, omdat met het vorderen van de leeftijd het gebruik van (in dit voorbeeld) sportvelden gemiddeld afneemt. De nabijheid van een aantal typen voorzieningen (zoals zwembaden) voor ouderen blijft echter, vanwege hun doorgaans beperktere mobiliteit, een aandachtspunt. Daarnaast kan de behoefte aan voorzieningen in de openbare ruimte (wandel- en

fietsroutes, beweegvoorzieningen) toenemen, ook als gevolg van de toename van (anders en ongeorganiseerd) sporten in de openbare ruimte.

Ligging voorzieningen

De bereikbaarheid van sportvoorzieningen gaat ook over een veilige weg ernaartoe. De analyse van de ligging van de sportvoorzieningen laat zien dat veel sporthallen, binnenzwembaden, ijsbanen, turnhallen en sportparken binnen de bebouwde kom liggen, maar dat vooral sportparken vaak aan de rand van bewoond gebied liggen. Veilige fiets- en wandelroutes naar deze sportvoorzieningen kunnen de bereikbaarheid bevorderen en zijn ook uit het oogpunt van gezondheid, participatie, duurzaamheid en het beperken van de parkeercapaciteit gewenst. Veel buitenzwemplekken en atletiekbanen liggen buiten de bebouwde kom.

Intergemeentelijke samenwerking en rol provincie

In dit deel van het onderzoek zijn drie cases geanalyseerd van gerealiseerde sportvoorzieningen. Hierbij is gekeken naar de samenwerking tussen gemeenten en de rol die de provincie had of had kunnen hebben in deze realisatie. Daarnaast is een vragenlijst afgenomen onder gemeenten en is een groepsgesprek met verschillende gemeenten gehouden.

Er blijkt nog weinig samengewerkt te worden bij de ontwikkeling van nieuwe sportaccommodaties, terwijl gebruikers zich niet zo heel veel aantrekken van gemeentegrenzen. Wel lijkt er bij gemeenten behoefte te zijn aan bovenlokale samenwerking. Hoewel de realisatie van sportaccommodaties bij gemeenten belegd is, zou de provincie hier een rol in kunnen spelen. Deze rol heeft de provincie op het moment nog nauwelijks. Gemeenten vinden het faciliteren van samenwerking de meest wenselijke rol van de provincie hierbij: bijvoorbeeld overzicht bieden over initiatieven en deze verbinden, stimuleren en begeleiden.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen die uit dit onderzoek volgen zijn:

- **Vraagsturing:** ga met gemeenten in gesprek over welke sportaccommodaties in of in de buurt van de gemeenten gewenst zijn (waar ligt behoefte vanuit o.a. inwoners, verenigingen). Agendeer in de gesprekken met gemeenten ook de gewenste rol van de provincie bij de planning en realisatie van bovenlokale en regionale voorzieningen.
- **Participatie:** overweeg om als provincie initiatief te nemen om vraag van en aanbod voor mensen met een beperking dichter bij elkaar te brengen. Bijvoorbeeld door gemeenten regionale samenwerking te laten stimuleren en hierbij te adviseren om mensen met een beperking in het proces te betrekken. Dit past bij de ambitie 'accommodaties om de hoek, voor iedereen'.
- **Signalering:** houd overzicht van het aanbod en de spreiding van de regionale en bovenlokale voorzieningen en van het aangepaste sportaanbod, om zo signalerend te kunnen zijn naar gemeenten. Maak hiervoor bijvoorbeeld gebruik van open data uit de [Database Sportaanbod](#) en neem de gegevens op in de interactieve kaarten van de provincie.
- **Vervoer:** zet als provincie in op bereikbaarheid van sportvoorzieningen per fiets en te voet, vanuit zowel gezondheids- als duurzaamheids- en mobiliteitsperspectief.
- **Bereikbaarheid:** concretiseer als provincie de criteria voor het ondersteunen van goede, duurzame en veilig bereikbare sportvoorzieningen.
- **Samenwerking:** overweeg als provincie een duidelijke rol bij de planning en realisatie van bovenlokale sportvoorzieningen in het faciliteren van samenwerking. Dat kan primair door kennisuitwisseling over initiatieven te bevorderen en verbinding te leggen of, indien nodig, te bemiddelen tussen betrokken gemeenten.

1. Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk geven we in de eerste paragraaf antwoord op de vijf afzonderlijke onderzoeksvragen. Op basis van deze vragen beschrijven we in paragraaf 1.2 de algehele conclusie van het onderzoek. Paragraaf 1.3 bevat de aanbevelingen.

1.1 Beantwoording onderzoeksvragen

1. Wat is het aanbod aan en de spreiding van regionale breedtesportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland?

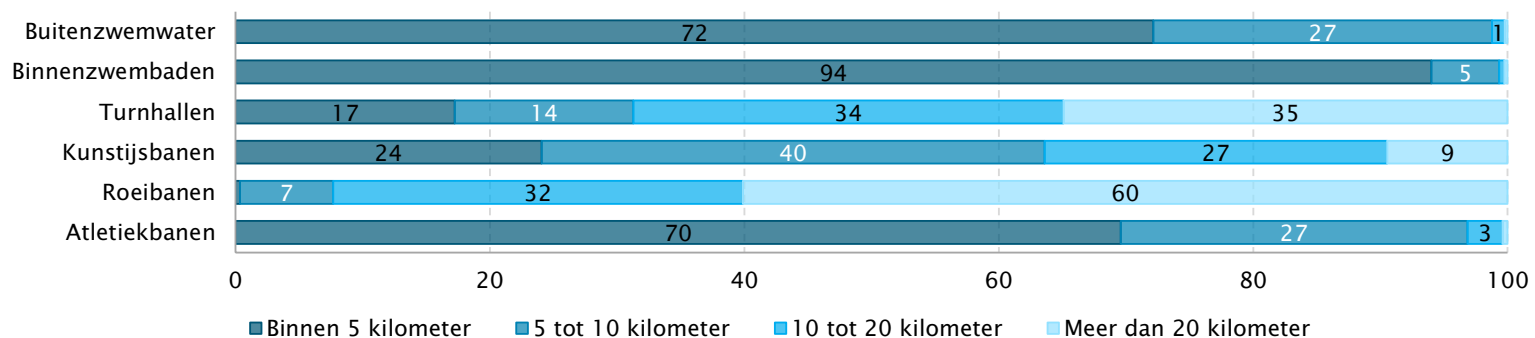
Het aanbod aan en de spreiding van regionale voorzieningen verschilt sterk per sporttak (tabel 1.1; figuur 1.1). Bepaalde regionale sportvoorzieningen zijn slechts in kleine aantallen aanwezig in de provincie, zoals een roeibaan en turnhallen.

Logischerwijs liggen de reisafstanden naar deze voorzieningen hoger dan de reisafstanden naar voorzieningen die in grotere getale aanwezig zijn in de provincie, zoals openbare zwembaden en atletiekbanen.

Tabel 1.1 Aantal regionale sportaccommodaties in de provincie Zuid-Holland, naar type voorzieningen

	Aantal accommodaties
Atletiekbanen (rondbanen)	28
Roeibanen	1
Kunstijsbanen	5
Turnhallen	3
Binnenzwembaden	83
Buitenzwemwater	79

Figuur 1.1 Afstand tot regionale voorzieningen voor inwoners in Zuid-Holland, naar type voorziening (in procenten van de bevolking)

In het in 2020 uitgevoerde behoefteonderzoek (Van den Dool et al., 2020) in de provincie Zuid-Holland werd geconstateerd dat inwoners qua voorzieningen op het gebied van sport en bewegen onder andere zwembaden (openlucht en overdekt) en buitenzwemwater in de buurt missen. Onevenwichtige spreiding van voorzieningen kan hiervan een oorzaak zijn, maar ook andere factoren, zoals het type voorziening (past bijvoorbeeld het type buitenzwemwater bij de behoefte) en de beschikbaarheid (openingstijden, drukte).

Voor inwoners van (groot)stedelijke gebieden liggen de voorzieningen vrijwel zonder uitzondering dichterbij dan voor inwoners van de meer landelijke randgebieden van de provincie. Hierbij betekent dichterbij dat een voorziening in afstand dichterbij ligt. Het hoeft niet altijd te betekenen dat ze zich ook in de tijd dichterbij bevinden. Vooral inwoners uit de regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard moeten gemiddeld verder reizen om de verschillende regionale voorzieningen te bereiken dan inwoners uit de meer stedelijke regio's.

Tot 2040 veranderen de percentages uit figuur 1.1 nauwelijks. Omdat verwacht wordt dat het aantal inwoners tussen 2021 en 2040 oploopt van 3,7 miljoen tot 4,2 miljoen inwoners, zullen de absolute aantallen per categorie met ongeveer 15 procent toenemen. In 2040 zullen bij het huidige aanbod bijvoorbeeld 1,5 miljoen inwoners meer dan tien kilometer moeten reizen naar een kunstijsbaan. In de huidige situatie geldt dit voor 1,3 miljoen inwoners.

2. Wat is het aanbod aan en de spreiding van bovenlokale breedtesportvoorzieningen in Zuid-Holland?

Het aanbod aan bovenlokale voorzieningen en daarmee de spreiding van deze voorzieningen verschilt sterk per sporttak (tabel 1.2).

Tabel 1.2 Aantal bovenlokale sportaccommodaties in de provincie Zuid-Holland, naar type voorzieningen

	Aantal accommodaties
Hockey	60
Honk- en/of softbal	34
Korfbal	93
Roeien	24
Rugby	23
Tennis	287
Voetbal	286
Sporthallen	229

De reisafstanden naar bovenlokale breedtesportvoorzieningen zijn aanzienlijk korter dan de reisafstanden naar regionale voorzieningen (figuur 1.2). Zo kan meer dan 90 procent van de inwoners van Zuid-Holland binnen drie kilometer een sportpark (waar minimaal een van de onderzochte veldsporten wordt aangeboden) en/of sporthal bereiken. Drie kilometer wordt beschouwd als de afstand die men bereid is te overbruggen voor sportbeoefening (Van der Poel et al., 2016). Deze afstand is ook met de fiets te overbruggen.

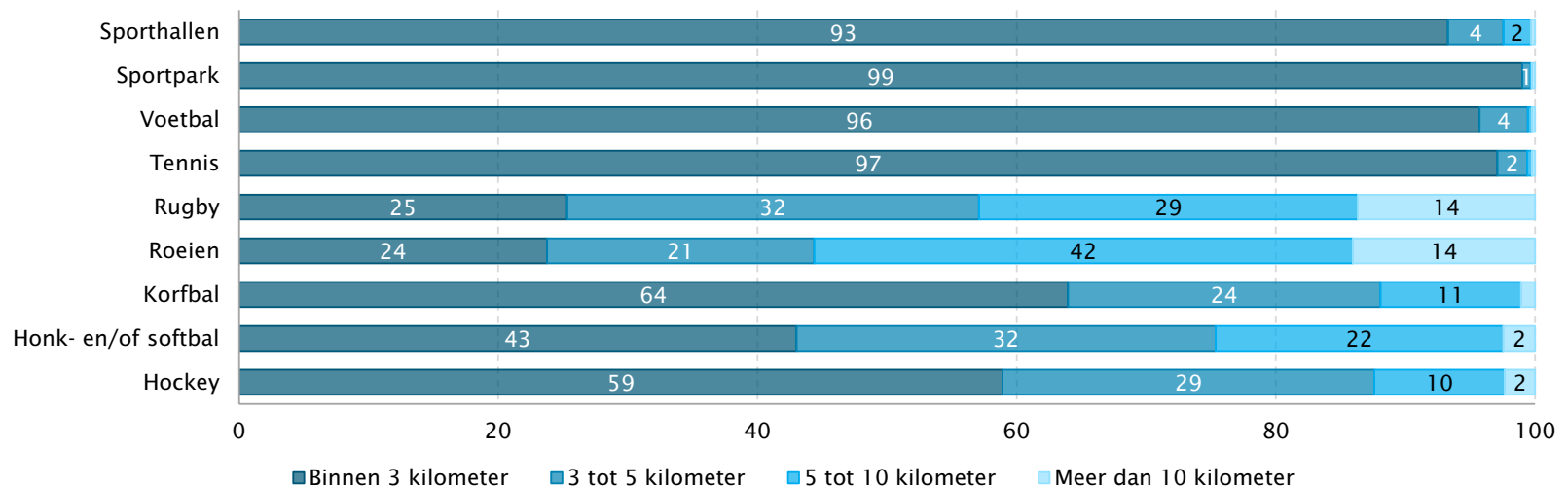
Niet elke tak van sport is echter binnen drie kilometer te bereiken. Zeker voor de minder populaire sporten, zoals rugby en honk- en softbal, gelden voor veel inwoners langere reisafstanden. Populairdere sporten, zoals tennis en voetbal, zijn op veel sportparken aanwezig, waardoor de reisafstanden naar deze takken van sport voor de meeste inwoners in de provincie juist kleiner zijn.

Ook bij de bovenlokale breedtesportvoorzieningen hebben de inwoners uit regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard langere reisafstanden dan inwoners uit meer stedelijke regio's zoals Haaglanden, Holland Rijnland en Regio Rotterdam.

Sporters kiezen overigens niet altijd de dichtstbijzijnde voorziening uit (Van der Poel et al., 2016); vooral mensen in de stedelijke regio hebben vaak meerdere voorzieningen om uit te kiezen.

Tot 2040 veranderen de percentages uit figuur 1.2 nauwelijks. In absolute aantallen betekent dit bijvoorbeeld dat het aantal mensen dat meer dan drie kilometer naar een sporthal moet reizen bij het huidige aanbod met 35.000 toeneemt tot 275.000. Voor hockey is deze toename ruim 200.000 inwoners, waarmee het totale aantal inwoners dat niet binnen drie kilometer woont 1,7 miljoen bedraagt.

Figuur 1.2 Afstand tot bovenlokale voorzieningen voor inwoners in Zuid-Holland, naar type voorziening (in procenten van de bevolking)

3. Wat is het aanbod aan en de spreiding van sportaanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland?

Het aanbod aan sportvoorzieningen voor mensen met een beperking is een stuk kleiner dan het reguliere aanbod aan sportvoorzieningen (tabel 1.3). Dit zorgt ervoor dat mensen in de (gehele) provincie ver moeten reizen naar voorzieningen waar sport voor mensen met een beperking wordt aangeboden (figuur 1.3).

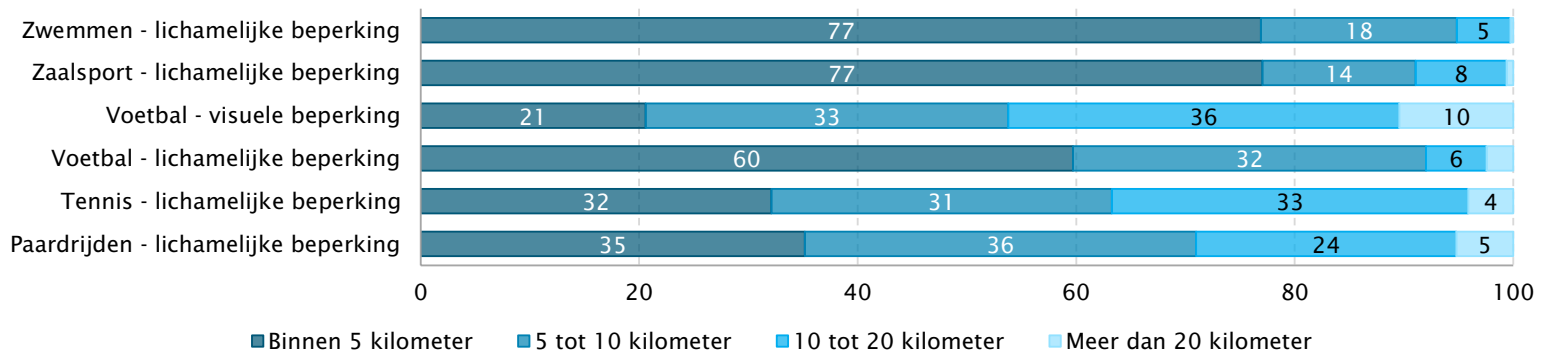
Tabel 1.3 Aantal locaties met aanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland, naar type sportaanbod en type beperking

	Aantal locaties
Paardrijden - verstandelijke beperking	14
Tennis - lichamelijke beperking	11
Voetbal - lichamelijke beperking	30
Voetbal - visuele beperking	7
Zaalsport - lichamelijke beperking	66
Zwemmen - lichamelijke beperking	55

Voor zaalsport en zwemmen (binnenzwembaden) zijn het aanbod en de spreiding relatief groot, waardoor de reisafstanden lager liggen. Voor veel mensen is het aangepaste aanbod in deze sportvoorzieningen echter nog steeds op grotere afstand dan het reguliere aanbod. 77 procent van de inwoners (van gemeenten die deelnemen aan Uniek Sporten) kan binnen vijf kilometer terecht voor zwemaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking. Daarentegen kan 94 procent van de inwoners van Zuid-Holland binnen vijf kilometer regulier zwemaanbod bereiken. Voor andere typen voorzieningen met sportaanbod voor mensen met een beperking moet een groot deel van de inwoners verder dan tien kilometer reizen.

Tot 2040 veranderen de percentages uit figuur 1.3 nauwelijks. In absolute aantallen betekent het dat bijvoorbeeld dat het aantal mensen dat meer dan tien kilometer naar voetbalaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking moet reizen bij het huidige aanbod met 40.000 toeneemt tot 300.000.

Figuur 1.3 Afstand tot voorzieningen met aangepast aanbod voor inwoners in Zuid-Holland, naar type voorziening en type beperking (in procenten van de bevolking)

4. Wat is de ligging van bovenstaande sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom?

Bijna alle binnenzwembaden, ijsbanen en turnhallen liggen binnen de bebouwde kom. Bij atletiekbanen zien we een wisselend beeld. Ruim een op de vijf atletiekbanen ligt buiten de bebouwde kom. Ook de roeibaan en de meeste buitenzwemplekken zijn buiten bebouwd gebied te vinden. Bij de bovenlokale voorzieningen (sporthallen en sportparken met hockey, tennis of voetbal) zien we dat meer dan 80 procent van de voorzieningen binnen de bebouwde kom ligt.

Dat een sportvoorziening binnen de bebouwde kom ligt, wil niet per definitie zeggen dat deze sportvoorziening ook wordt omringd door woningen (bebouwd gebied). Sporthallen en binnenbaden blijken het vaakst binnen bebouwd gebied te liggen. De veldsporten, zoals voetbal en hockey, liggen relatief vaak buiten bebouwd gebied. Dit komt doordat deze sportcomplexen vaak uit meerdere velden bestaan, al dan niet voor meerdere sporttakken. De directe omgeving van de sportvoorziening bestaat dan niet uit woningen, maar uit sportvelden. Sporthallen liggen relatief vaak aan de rand van bebouwd gebied. Bij de sportvoorzieningen aan de rand van of buiten bebouwd gebied kan de bereikbaarheid van de sportvoorzieningen, zeker te voet of met de fiets, een aandachtspunt zijn.

De parkeercapaciteit in de buurt van sportvoorzieningen varieert sterk. Zo zijn bij tennisparken, sporthallen, voetbalvelden en buitenzwemwater bij meer dan dertig voorzieningen minder dan honderd parkeerplekken. Bij tennis zal dit minder vaak tot problemen leiden, vanwege het lagere aantal gelijktijdige gebruikers van een tennispark. Bij de andere voorzieningen is het de vraag of er voldoende parkeerplaatsen in de buurt zijn.

5. Hoe werken gemeenten samen om tot bovenlokale en/of regionale voorzieningen te komen en welke rol kan de provincie Zuid-Holland hierbij hebben?

Gemeenten werken onderling nauwelijks samen bij de ontwikkeling van nieuwe sportaccommodaties. Op het moment dat er een specifieke vraag ligt, kan het voorkomen dat gemeenten contact opnemen met buurgemeenten, maar dit vindt niet structureel of periodiek plaats in bijvoorbeeld regionale overleggen. Gemeenten geven aan dat een dergelijke bovenlokale samenwerking wel bij kan dragen aan een betere afstemming en spreiding van het sportaanbod. Daarnaast zou cofinanciering vanuit de provincie kunnen leiden tot een daadwerkelijke realisatie van een accommodatie in een situatie waarin een enkele gemeente de financiering niet rond kan krijgen.

De aanleg van sportaccommodaties is voornamelijk een gemeentelijke aangelegenheid. De huidige rol van de provincie is in dit soort trajecten zeer beperkt, zeker aangezien de provincie hierin ook geen beslissende rol aan kan nemen. Wel geven gemeenten aan dat zij in de toekomst voor de provincie verschillende rollen zien weggelegd. De provincie kan:

- bij initiatieven met een bovenlokale betekenis verbinding leggen of bemiddelen tussen gemeenten door de juiste gemeenten en/of contactpersonen bij elkaar te brengen;
- kennisuitwisseling stimuleren en een adviserende rol op zich nemen;
- samenwerking aanjagen bij bovenlokale projecten en desgewenst een coördinerende rol op zich nemen bij de uitrol van projecten;
- financieel ondersteunen of investeringen van betrokken gemeenten stimuleren.

1.2 Conclusie

Spreiding sportaccommodaties

Wanneer we de spreidingsgegevens voor verschillende voorzieningen - zowel regionaal als bovenlokaal - naast elkaar leggen, valt op dat die voor inwoners van (groot)stedelijke gebieden vrijwel zonder uitzondering dichterbij zijn dan voor inwoners van de meer landelijke randgebieden van de provincie. In kilometers dichterbij hoeft nog niet altijd te betekenen dat ze zich ook in tijd dichterbij bevinden. Deze situatie is ook begrijpelijk omdat steden over aanzienlijk grotere sportbudgetten beschikken dan kleinere gemeenten in het landelijke gebied. Bovendien heeft dit ook te maken met de bevolkingsdichtheid, waardoor de verzorgingsgebieden in niet-stedelijke gebieden minder mensen omvatten.

Vanuit het oogpunt van optimale spreiding en deelnamemogelijkheden voor iedereen kun je je echter afvragen of een dergelijke verdeling niet te scheef is. Het realiseren van soortgelijke voorzieningen in het landelijk gebied zal vanwege de vereiste investering vaak een bundeling van budgetten vereisen en is tegelijkertijd een exploitatievraagstuk (zijn er voldoende gebruikers voor een goede exploitatie?).

Bereikbaarheid sportaccommodaties

Het aanbod aan en de spreiding van de bovenlokale breedtesportvoorzieningen voor de 'populaire' (veld-/baan)sporten (zoals voetbal en tennis) en zaalsporten is dusdanig dat nagenoeg alle inwoners binnen drie kilometer een dergelijke accommodatie kunnen bereiken. Alleen naar een hockeyaccommodatie moet 12 procent van de inwoners van de provincie verder dan vijf kilometer reizen. Dit geldt vooral voor de minder stedelijke regio's.

Voor de minder populaire sporten (sporten met minder lidmaatschappen bij de sportbond) moeten inwoners verder reizen. Voor de bovenlokale sportvoorzieningen geldt dit voornamelijk bij rugby (43% heeft een reisafstand van meer dan vijf kilometer) en roeien (55% moet verder dan vijf kilometer reizen).

De bereidheid om verder te reizen naar een sportvoorziening geldt voornamelijk bij sportvoorzieningen met een regionale functie, die dus niet in elke gemeente of randgemeente aanwezig zijn. Een deel van de regionale voorzieningen, zoals binnenzwembaden en (in mindere mate) buitenwater en atletiekbanen, ligt voor een groot deel van de inwoners alsnog binnen vijf kilometer reisafstand. Voornamelijk regionale sportvoorzieningen met een grote(re) capaciteit, zoals ijsbanen, liggen relatief ver weg voor een groot deel van de inwoners in de provincie.

De bereikbaarheid van sportvoorzieningen gaat niet alleen over de afstand naar de sportvoorzieningen, maar ook over een veilige weg ernaartoe. De analyse van de ligging van de sportvoorzieningen laat zien dat veel sporthallen, binnenzwembaden, ijsbanen, turnhallen en sportparken binnen de bebouwde kom liggen, maar dat vooral sportparken wel vaak aan de rand van bewoond gebied liggen. Veilige fiets- en wandelroutes naar deze sportvoorzieningen kunnen de bereikbaarheid bevorderen en zijn ook vanuit het oogpunt van gezondheid, duurzaamheid en beperkte parkeercapaciteit gewenst. Buitenzwemplekken en een aantal atletiekbanen liggen buiten de bebouwde kom.

Accommodaties voor mensen met een beperking

Het sportaanbod voor mensen met een beperking is relatief klein ten opzichte van het reguliere sportaanbod. Alleen het sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking in binnenzwembaden en zaalsportaccommodaties is dusdanig in de provincie dat drie kwart van de inwoners dit binnen vijf kilometer kan bereiken. Voor de andere typen sportvoorzieningen moet het merendeel van de inwoners verder dan vijf kilometer reizen. (Te) grote reisafstanden (en bijkomende vervoersproblemen) worden vaak als belemmering genoemd om deel te nemen aan sport (Van den Dool et al., 2022).

Bevolkingsgroei

Doordat het aantal inwoners de komende jaren toeneemt, wordt de druk op de bestaande sportaccommodaties hoger. Meer inwoners gaan naar verwachting gebruikmaken van de accommodaties. Het is belangrijk om te kijken op welke plekken de bevolking het sterkst gaat groeien en het sportaanbod aan te passen op deze groei. De spreiding van sportaccommodaties en daarmee de bereikbaarheid van sport voor iedereen zou onderdeel van deze aanpassing moeten zijn. Het is hierbij belangrijk om te kijken naar de bevolkingssamenstelling. Kinderen sporten voornamelijk op formele sportaccommodaties (sportvelden en -hallen), terwijl volwassenen en ouderen vaker gebruikmaken van fitnessvoorzieningen, maar ook van de openbare ruimte (Van den Dool, 2022). Bevolkingstoename of -afname is niet de enige ontwikkeling die invloed heeft op de druk op accommodaties. We zien ook een toename van het gebruik van de openbare ruimte (Prins et al., 2021). Verwacht wordt dat deze trend zich naar de toekomst voortzet, waarmee de toenemende druk op formele sportaccommodaties mogelijk lager zal zijn dan het beeld dat in dit onderzoek wordt geschetst.

Over het algemeen groeit in de provincie de bevolking in alle leeftijdscategorieën. De groep 65-plussers groeit het hardst. Dit betekent dat Zuid-Holland vergrijst. Het verschilt per gemeente hoe sterk deze vergrijzing optreedt. In gemeenten met sterke vergrijzing kan het zijn dat de toenemende druk op bepaalde sportaccommodaties, zoals sportvelden, meevalt. De nabijheid van een aantal typen voorzieningen (zoals zwembaden) voor ouderen blijft echter, vanwege beperktere mobiliteit, een aandachtspunt. Daarnaast kan de behoefte aan voorzieningen in de openbare ruimte (wandel- en fietsroutes, beweegvoorzieningen) toenemen.

1.3 Aanbevelingen

- **Vraagsturing:** deel de resultaten van dit onderzoek met de gemeenten in de provincie en ga in gesprek over welke sportaccommodaties in of in de buurt van de gemeenten gewenst zijn (waar ligt behoefte vanuit inwoners, verenigingen of andere partijen?). Bespreek daarbij ook de gebieden waar inwoners relatief ver moeten reizen naar sportaccommodaties. Het spreidingsvraagstuk is daarbij een van de aspecten die van belang zijn, naast bijvoorbeeld het exploitatievraagstuk.
- **Participatie:** het sportaanbod voor mensen met een beperking is heel divers, vanwege de diversiteit in de doelgroepen. Dat in een sportaccommodatie aangepast aanbod is, zegt niets over de omvang van dit aanbod. Het kan gaan om een uurtje walking football in de week, maar ook over diverse zwemactiviteiten in een zwembad. Het aanbod kan vanuit spreidingsoogpunt dan op orde lijken, maar in de praktijk zal toch verder gereisd moeten worden. Juist vanwege het bovenlokale karakter van het

aangepaste sportaanbod zou de provincie initiatief kunnen nemen om vraag en aanbod voor mensen met een beperking dichter bij elkaar te brengen. Dit kan bijvoorbeeld door regionale samenwerking door gemeenten te stimuleren. Van belang hierbij is om mensen met een beperking te betrekken bij beleid en organisatie van inclusief sporten en bewegen (Van Lindert & De Jonge, 2022). Dit past bij de ambitie ‘accommodaties om de hoek, voor iedereen’.

- **Signalering:** houd overzicht van het aanbod en de spreiding van de regionale en bovenlokale voorzieningen en van het aangepaste sportaanbod om zo signalerend te kunnen zijn naar gemeenten. Maak hiervoor bijvoorbeeld gebruik van open data uit de [Database Sportaanbod](#) en neem de gegevens op in de interactieve kaarten van de provincie.
- **Vervoer:** zet als provincie in op bereikbaarheid van sportvoorzieningen per fiets en te voet, uit het oogpunt van zowel gezondheid en bereikbaarheid als duurzaamheid. Veilige fietsverbindingen naar sportvoorzieningen, zowel in als aan de rand van of buiten de bebouwde kom, kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan de bereikbaarheid van de sportvoorzieningen. Ook voor de beperkte parkeercapaciteit bij sommige sportvoorzieningen kan daarmee, ten minste deels, in een oplossing worden voorzien.

- **Bereikbaarheid:** de analyses hebben een globaal overzicht gegeven van de ligging van de sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom en van de parkeercapaciteit. Dat sportvoorzieningen binnen de bebouwde kom liggen, betekent niet automatisch dat ze ook goed en veilig bereikbaar zijn. En andersom betekent een voorziening buiten de bebouwde kom niet dat de bereikbaarheid niet goed is. Het is daarom aan te raden om verder na te denken over wat de provincie als criteria wil hanteren voor goede, duurzame en veilig bereikbare sportvoorzieningen.
- **Samenwerking:** overweeg als provincie een duidelijke rol bij de planning en realisatie van sportvoorzieningen met een bovenlokale betekenis in het faciliteren van samenwerking. Dat kan primair door kennisuitwisseling over initiatieven te bevorderen en verbinding te leggen of, indien nodig, te bemiddelen tussen betrokken gemeenten. Gemeenten geven aan dat dit kan bijdragen aan een betere afstemming en spreiding van bovenlokale en regionale sportvoorzieningen, zeker bij aanbod voor ‘kleinere’ sporten of doelgroepen. Omdat via de VSG-regio-overleggen al de nodige kennisuitwisseling over aspecten van sportbeleid plaatsvindt, zou de provincie zich meer toe kunnen leggen op de ruimtelijke aspecten van het bovenlokale voorzieningenaanbod, zowel de ontwikkeling van regionale sportvoorzieningen als bijvoorbeeld de aanleg van fiets- en wandelpaden.
- **Deelname Uniek Sporten:** niet alle gemeenten binnen de provincie nemen deel aan Uniek Sporten. De provincie zou de niet-deelnemende gemeenten kunnen stimuleren om deel te gaan nemen. Hierdoor krijgen mensen met een beperking een completer beeld van al het aangepaste aanbod in de provincie.
- **Sportbonden:** in de praktijk blijken sportverenigingen en sportstichtingen belangrijke spelers bij samenwerkingsinitiatieven. Bij het regionale voorzieningenaanbod voor verschillende takken van sport lijkt het daarom zinnig te overleggen met de betrokken landelijke sportbonden over spreidingsplannen en afstemming op de actuele en verwachte vraag per tak van sport.
- **Gewenste rol provincie:** agendeer in de gesprekken met gemeenten ook de gewenste rol van de provincie bij de planning en realisatie van bovenlokale en regionale voorzieningen. Rollen die de provincie kan innemen, zijn: agenderen, verleiden, adviseren, verbinden, samenwerken, faciliteren, begeleiden, regisseren en verplichten.
- **Keuze mate van inzet:** de mate van inzet van de provincie bij de realisatie van bovenlokale en regionale sportvoorzieningen kan worden gezien als een politieke keuze. De mate waarop de provincie zich hierop inzet kan een thema zijn van politiek debat.

2. Inleiding

In dit hoofdstuk staat in de eerste paragraaf een korte beschrijving van het onderzoek met daarin de aanleiding, de onderzoeksvragen en de werkwijze. In paragraaf twee wordt het onderzoeksthema spreiding van sportaccommodaties in een bredere beleidscontext geplaatst voor de beleidsmakers bij gemeenten en provincie.

2.1 Onderzoeksbeschrijving

Aanleiding en onderzoeksvragen

In het coalitieakkoord *'Elke dag beter. Zuid-Holland'* (Provincie Zuid-Holland, 2019) heeft de Provincie Zuid-Holland sport weer opgenomen in de provinciale beleidsagenda. De provincie wil bewoners faciliteren en stimuleren om meer naar buiten te gaan om in een beweegvriendelijke(r) omgeving te recreëren en te sporten. De beleidsterreinen sport en recreatie worden daarbij door de provincie in één adem genoemd. Sport en recreatie vormen twee thema's die in samenhang in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Zo staat in het coalitieakkoord: *'beide thema's kunnen elkaar versterken en van toegevoegde waarde zijn voor de leefbaarheid, gezondheid en weerbaarheid voor en van burgers in Zuid-Holland.'*

In navolging van het coalitieakkoord heeft de provincie de *'Startnotitie Sport en Recreatie'* opgesteld. Deze startnotitie vormt het kader en de basis voor nieuw provinciaal sport- en recreatiebeleid. Hierbij is het uitgangspunt dat *'de provinciale inbreng voorziet in een maatschappelijk behoefte aan sport en recreatie, waarbij de provinciale rol en inzet van een zo groot mogelijke meerwaarde voor de samenleving zijn'* (Provincie Zuid-Holland, 2020).

In de Startnotitie Sport en Recreatie gaat de provincie onder andere in op de spreiding van sportaccommodaties. De provincie schrijft hierover bijvoorbeeld: *'Doordat sportvoorzieningen de afgelopen decennia en ook nu nog in toenemende mate buiten de bebouwde kom worden gerealiseerd - die daardoor op afstanden zijn komen te liggen die minder aantrekkelijk zijn om te lopen en fietsen, zijn vaak grote parkeerplaatsen nodig. Het verdient aandacht om met gemeenten te kijken hoe sportvoorzieningen beter toegankelijk, aantrekkelijk en veilig te bereiken kunnen zijn per fiets of lopend. Te denken valt aan het ontwikkelen van een bereikbaarheidsscan voor sportlocaties. Daarbij dient uiteraard ook rekening gehouden te worden met parkeerruimte voor bezoekende teams en meereizend publiek'* (Provincie Zuid-Holland, 2020).

Om in de kennisbehoefte van de provincie Zuid-Holland te voorzien, is in deze rapportage de spreiding van sportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland in kaart gebracht. De volgende onderzoeksvragen staan centraal:

1. Wat is het aanbod aan en de spreiding van regionale breedtesportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland?
2. Wat is het aanbod aan en de spreiding van (potentiële) bovenlokale breedtesportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland?
3. Wat is het aanbod aan en de spreiding van sportaanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland?
4. Wat is de ligging van bovenstaande sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom?
5. Hoe werken gemeenten samen om tot bovenlokale en/of regionale voorzieningen te komen en welke rol kan de provincie Zuid-Holland hierbij hebben?

Werkwijze onderzoeksvraag 1, 2 en 3

Het aanbod aan regionale en bovenlokale breedtesportvoorzieningen is in kaart gebracht met behulp van de Database SportAanbod (DSA). Het sportaanbod voor mensen met een beperking is afkomstig van Uniek Sporten.

Voor alle sportvoorzieningen zijn twee ruimtelijke analyses uitgevoerd:

1. het percentage inwoners dat binnen een bepaalde afstand het type sportvoorziening kan bereiken, uitgesplitst per regio en gemeente;
2. het potentiële verzorgingsgebied van de afzonderlijke typen sportvoorzieningen, waarbij de inwoners aan de dichtstbijzijnde voorziening worden toebedeeld.

Voor regionale breedtesportvoorzieningen en sportvoorzieningen met aanbod voor mensen met een beperking zijn bij de analyses de afstandscategorieën binnen vijf kilometer, vijf tot tien kilometer, tien tot twintig kilometer en twintig kilometer en verder gebruikt. Voor de (boven)lokale breedtesportvoorzieningen zijn de afstandscategorieën binnen drie kilometer, drie tot vijf kilometer, vijf tot tien kilometer en tien kilometer en verder gebruikt.

Voor het berekenen van de afstand van de inwoners naar de dichtstbijzijnde sportvoorziening en het bepalen van de verzorgingsgebieden is gebruikgemaakt van de openbare kaart van Nederland met vierkanten van 100 bij 100 meter van het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS). Deze vierkanten bevatten demografische gegevens, zoals het aantal inwoners per 100 bij 100 meter.

De locaties van de sportvoorzieningen in Zuid-Holland zijn afkomstig uit de

DSA en van Uniek Sporten. De dichtstbijzijnde sportvoorziening voor inwoners van Zuid-Holland kan zowel binnen als buiten de provinciale grens liggen. Daarom zijn sportvoorzieningen in een straal van 25 kilometer rondom de provincie ook meegenomen in de analyses. Van de sportvoorzieningen met sportaanbod voor mensen met een beperking zijn alleen de locaties in Zuid-Holland bekend van gemeenten die deelnemen aan Uniek Sporten. Tien gemeenten doen (nog) niet mee met Uniek Sporten.¹ Sportvoorzieningen voor mensen met een beperking buiten de provincie Zuid-Holland waren voor dit onderzoek niet beschikbaar en zijn in deze analyses dus niet meegenomen.

Met gebruik van GIS-software is de afstand per vierkant van 100 bij 100 meter naar de dichtstbijzijnde sportvoorziening berekend. Hiervoor is gebruik gemaakt van een wegennetwerk. Dit wegennetwerk is gemaakt met behulp van OpenStreetMap (open data). Het wegennetwerk bevat alle wegen die te voet, met de fiets of met de auto bereikbaar zijn. Hierdoor kan de daadwerkelijke reisafstand over de openbare weg in kaart worden gebracht.

Vervolgens is aan de hand van het aantal inwoners per vierkant van 100 bij 100 meter en de berekende reisafstand de gemiddelde reisafstand voor inwoners in een gemeente of regio berekend en het verzorgingsgebied per sportvoorziening berekend.

1) De volgende gemeenten zijn (nog) niet aangesloten bij Uniek Sporten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Hendrik-Ido-Ambacht, Midden-Delfland, Wassenaar, Westvoorne.

De verwachte bevolkingsontwikkeling zal leiden tot een verandering in de (potentiële) druk op de sportvoorzieningen. Gemeentelijke bevolkingsprognoses zijn gebruikt om te bezien in hoeverre het aantal inwoners dat binnen de gebruikte afstanden een sportvoorziening heeft, zal veranderen.

Welke databronnen zijn gebruikt?

- Centraal Bureau voor de Statistiek (2021). CBS-vierkanten.
- Mulier Instituut (2022). Database SportAanbod (DSA).
- OpenStreetMap (2022). Bewerking: Mulier Instituut.
- Provincie Zuid-Holland (2021). Bevolkingscijfers en -prognoses.
- Uniek Sporten (2022).

Werkwijze onderzoeksvraag 4

Ligging bebouwde kom

Om de ligging van de sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom te bepalen is eerst een geografisch bestand met de grenzen van de bebouwde kom gemaakt. De definitie van bebouwde kom is niet eenduidig. In dit onderzoek is de Basisregistratie Topografie (BRT) als bron gebruikt. Uit dit bestand zijn alle vlakken die 'plaatsen' aangeven als bebouwde kom gehanteerd. Dit is een gangbare methode voor de selectie van de bebouwde kom. Voor de sportvoorzieningen is met behulp van GIS-analyses bepaald of de sportvoorziening binnen de begrenzing van de bebouwde kom valt.

Omdat de definitie van de bebouwde kom breder is dan alleen die gebieden waar huizen staan, is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij is gekeken in hoeverre sportvoorzieningen binnen, aan de rand van of buiten bebouwd gebied liggen. Voor de regionale voorzieningen, sporthallen en sportparken (hockey, tennis en voetbal) is in een cirkel (400 en 1.000 meter) rondom de sportvoorzieningen bepaald welk deel van deze cirkel bebouwd (woningen) is. Vervolgens is een categorisering gebruikt:

Bebouwd gebied: meer dan twee derde van het gebied binnen 400 en 1.000 meter van een voorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie.

Rand bebouwd gebied: meer dan twee derde van het gebied binnen 400 meter van een sportvoorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie. Binnen 1.000 meter bestaat minder dan twee derde van het gebied uit woningen.

Buiten bebouwd gebied: minder dan een derde van het gebied binnen 400 en 1.000 meter van een sportvoorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie.

Overig: sportvoorzieningen die niet in de categorieën 'bebouwd gebied', 'rand bebouwd gebied' of 'buiten bebouwd gebied' vallen. Dit zijn bijvoorbeeld sportvoorzieningen op grote sportcomplexen, bij parken of met verschillende functies in de omgeving.

Parkeercapaciteit sportvoorzieningen

Van de regionale en bovenlokale sportvoorzieningen is de parkeercapaciteit in kaart gebracht. Hierbij is gebruik gemaakt van de parkeervlakken die geregistreerd staan in de landelijke Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT, versie juni 2022). Een parkeervlak is hierbij gedefinieerd als 'een wegdeel bestemd voor het parkeren van motorvoertuigen'. Een parkeervlak kan daarbij bestaan uit één of meerdere parkeerplaatsen. Om het aantal parkeerplaatsen te bepalen is een gemiddelde omvang van een parkeerplaats van 12,5 vierkante meter (5 bij 2,5 meter) aangenomen. Het gebruik van dit parkeervlakkenbestand betekent dat overdekte parkeerplaatsen buiten beschouwing zijn gelaten. Dit kan in de stedelijke gebieden voor een onderschatting van de parkeercapaciteit zorgen.

Voor de regionale voorzieningen zijn de parkeervlakken binnen één kilometer van de sportvoorziening geselecteerd. Vervolgens is een visuele controle gedaan met luchtfoto's om alleen die parkeervlakken te selecteren die duidelijk bij de sportvoorziening behoren.

- Bij sportaccommodaties waar geen duidelijke parkeervoorziening aanwezig is, hebben de onderzoekers een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van parkeerplekken in de buurt die gebruikt zullen worden door bezoekers.
- Bij regionale voorzieningen op een sportpark, zoals bij veel atletiekbanen, geldt de parkeercapaciteit voor alle aanwezige sportvoorzieningen op het sportpark.
- Er is geen rekening gehouden met parkeerplaatsen die niet gebruikt mogen worden (bijvoorbeeld i.v.m. vergunninghouders).

Voor de sporthallen en tennisparken zijn de parkeervlakken binnen 100 meter en voor de overige sportparken binnen 250 meter van de sportvoorziening geselecteerd. Dit betekent dat wanneer ten minste een deel van een parkeervlak binnen 100/250 meter ligt, het gehele vlak is geselecteerd. Voor de sportparken is een grotere afstand genomen, omdat de afstand vanaf de kantine/het hoofdgebouw op het sportpark is berekend en de kans daarmee groot is dat zich binnen 100 meter alleen maar sportvelden bevinden. De oppervlakte van deze parkeervlakken is omgerekend naar parkeerplaatsen, rekening houdend met een gemiddeld oppervlakte van 12,5 vierkante meter per parkeerplaats. De parkeercapaciteit van de bovenlokale sportvoorzieningen is met een GIS-analyse in kaart gebracht. Op basis van een visuele controle zijn de parameters gekozen die het beste eindresultaat gaven. In tegenstelling tot bij de regionale sportvoorzieningen, is niet de parkeercapaciteit van al deze sportvoorzieningen handmatig aangepast.

Voor zowel de regionale als bovenlokale voorzieningen is vervolgens het aantal parkeerplaatsen per voorziening in drie categorieën ingedeeld:

1. minder dan 100 parkeerplaatsen;
2. tussen de 100 en 250 parkeerplaatsen;
3. meer dan 250 parkeerplaatsen.

Welke databronnen zijn gebruikt?

- Mulier Instituut (2022). Database SportAanbod (DSA).
- Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT, 2022).
- Landelijke Voorziening Beeldmateriaal, luchtfoto's 2021.

Werkwijze onderzoeksvraag 5

Cases

Drie cases zijn bestudeerd met betrekking tot de ontwikkeling en realisatie van een (boven)lokale of regionale sportvoorziening. Met de betrokken gemeenten en eventueel andere betrokken is in gesprek gegaan om knelpunten, succesfactoren en verbeterpunten bij de totstandkoming van een dergelijke voorziening te achterhalen. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de rol die de provincie in het traject heeft gespeeld of had kunnen spelen.

Vragenlijst

De Zuid-Hollandse gemeenten hebben een vragenlijst ontvangen. In de vragenlijst is gevraagd naar de ervaring van gemeenten met de betrokkenheid van de provincie Zuid-Holland en intergemeentelijke samenwerkingen bij de ontwikkeling en realisatie van sportaccommodaties. Ook is gevraagd naar de rol(len) die de provincie momenteel heeft bij intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale ruimtelijke afstemming bij de ontwikkeling van sportaccommodaties en welke rol de provincie hier in de toekomst, volgens gemeenten, in zou kunnen spelen.

Groepsgesprek

In de vragenlijst is gevraagd of de betrokkenen van de gemeenten benaderd mochten worden voor een gesprek over hun ervaringen op dit thema. In het groepsgesprek is in gegaan op de ervaring van gemeenten met de ontwikkeling van regionale sportvoorzieningen en de rol die andere gemeenten en/of de provincie daarbij gespeeld hebben. Aanvullend is besproken wat gemeenten als de wenselijke rol van de provincie zien in deze trajecten en hoe ze die rol vormgeven zien. Ook

is besproken welke knelpunten gemeenten ervaren of verwachten bij intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale ruimtelijke afstemming en waar ze kansen zien voor de toekomst.

Leeswijzer

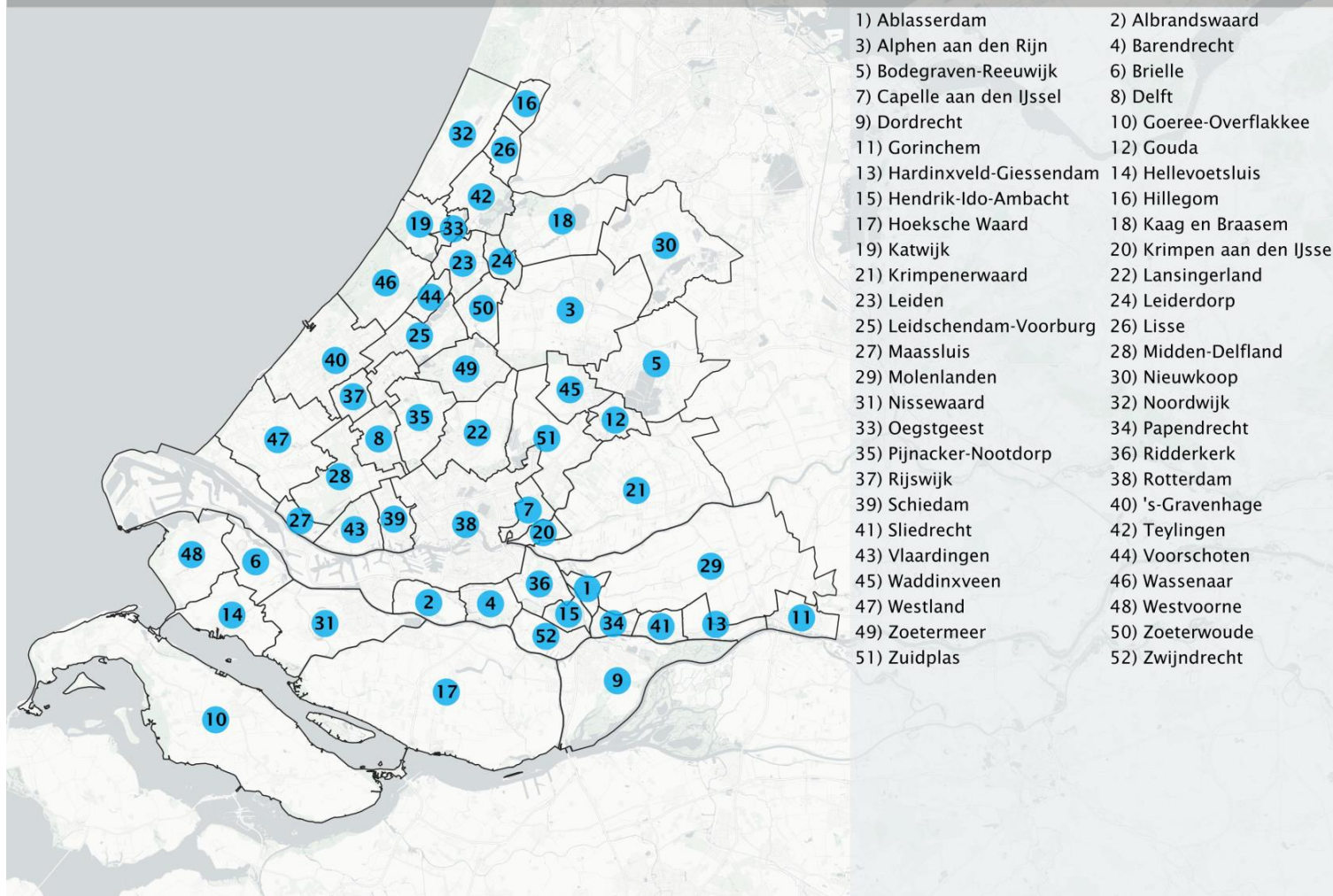
De eerste drie onderzoeksvragen worden achtereenvolgens in een apart hoofdstuk behandeld (hoofdstuk 3 t/m 5). Vervolgens wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de verwachte verzorgingsgebieden tot 2040. Dit is onderdeel van de eerste drie onderzoeksvragen, maar is vanwege het overzicht in een apart hoofdstuk opgenomen. De resultaten van de eerste drie onderzoeksvragen worden voornamelijk in kaart- en figuurvorm gepresenteerd. In de figuren rapporteren we op provinciaal en regionaal niveau. De resultaten op gemeentelijk niveau zijn in een apart document opgenomen (Wezenberg-Hoenderkamp et al, 2022). Op kaart 2.1 en 2.2 is de gemeente- en regio indeling weergegeven, zoals gebruikt in dit rapport.

Hoofdstuk 7 gaat over de ligging van de sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom en de parkeercapaciteit bij deze sportvoorzieningen (onderzoeksvraag 4). Onderzoeksvraag 5 staat centraal in hoofdstuk 8. Hierin gaan we in op de (mogelijke en gewenste) rol die de provincie bij de realisatie van bovenlokale of regionale voorzieningen kan innemen.

Kaart 2.1 Gemeenten provincie Zuid-Holland in 2022

Gemeenten provincie Zuid-Holland

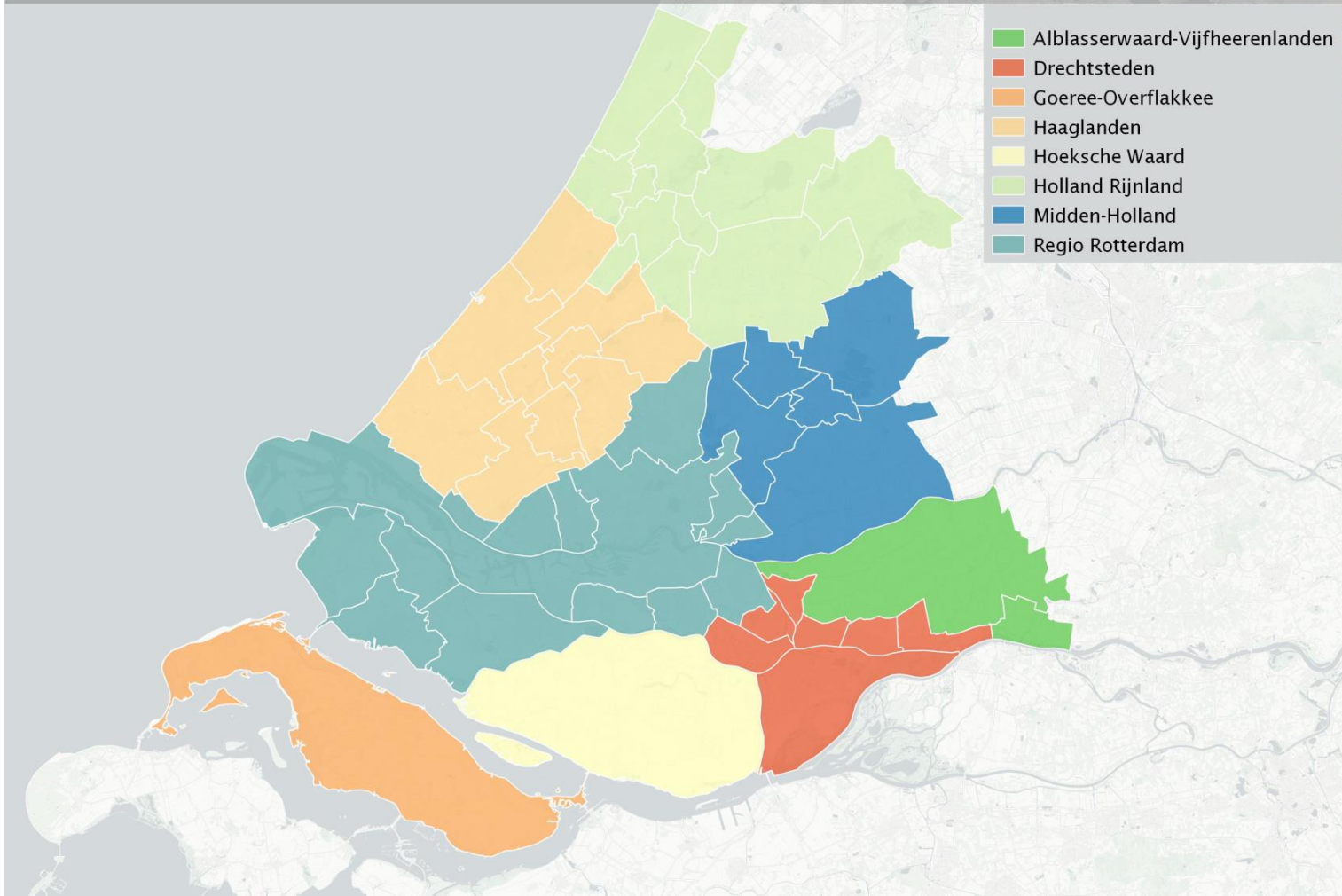
Provincie Zuid-Holland | 2022

Kaart 2.2 Regio's provincie Zuid-Holland in 2022
(Regio's zijn gebaseerd op de indeling die in de Staat van Zuid-Holland is gebruikt.)

Regio's provincie Zuid-Holland

Provincie Zuid-Holland | 2022

2.2 Beleidscontext van het spreidingsvraagstuk

Dit deel van de inleiding plaatst het onderzoeksthema spreiding van sportaccommodaties in een bredere beleidscontext voor de beleidsmakers bij gemeenten en provincie. Bij spreiding kan zowel worden gedacht aan de hoeveelheid sportvoorzieningen - in absolute zin en in relatie tot de bevolkingsdichtheid - als aan de ligging ervan ten opzichte van de woonplaatsen van de gebruikers. Met de spreiding van sportvoorzieningen wordt beoogd dat zoveel mogelijk mensen de sport van hun voorkeur in of dicht bij hun woonplaats ('om de hoek') kunnen beoefenen.

We bespreken eerst de belangrijkste beleidsactoren of spelers op dit thema en hun onderlinge verhoudingen. Daarna verhelderen we de rol van de provincies bij een optimale spreiding van sportaccommodaties, in het bijzonder van Zuid-Holland. Vervolgens gaan we in op factoren buiten het beleid die meespelen in het spreidingsvraagstuk, zoals demografische factoren en andere krachten.

Van de overheden heeft het sportbeleid van gemeenten de langste historie. Dit is van oudsher voornamelijk gericht op het ontwikkelen en in stand houden van lokale sportvoorzieningen. In 2020 gaven gemeenten gezamenlijk netto 1,2 miljard euro uit aan sport (Van Eldert & Beekman, 2021), waarvan drie kwart (73%) ging naar sportaccommodaties. Zij zijn dan ook de belangrijkste actor bij het spreidingsvraagstuk. In het kader van de Welzijnswet 1987 en 1994 is een taakverdeling tussen de overheden vastgelegd. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het behouden en verbeteren van de lokale sport- en recreatie-infrastructuur. De provincies hebben ondersteunende taken zoals advisering, uitvoering, voorlichting en coördinatie.

In het sportbeleid van de Rijksoverheid, dat net als dat van de provincies vooral na 1970 is ontwikkeld, is de aandacht voor sportaccommodaties relatief beperkt geweest en gericht op topsportvoorzieningen en in het

laatste decennium op de verduurzaming van accommodaties. Voor het landelijk sportbeleid van het Ministerie van VWS is bijna 385 miljoen euro op jaarbasis (2022) beschikbaar¹. Vanaf 2019 wordt daarvan jaarlijks 240 miljoen beleidsrijk ingezet op (verduurzaming van) accommodaties.

De aanbiedende private organisaties voor sport, zoals verenigingen en sportondernemers, spelen bij de spreiding van sportvoorzieningen eveneens een grote rol. Feitelijk bundelen en vertalen zij een belangrijk deel van de behoeften van de burgers aan bepaalde voorzieningen waarop gemeenten dan in voorwaardenscheppende zin kunnen inspelen. Gemeenten leggen op hun beurt beheer en exploitatie van voorzieningen vaak bij deze aanbieders. Hier is dus sprake van een onderlinge afhankelijkheid die samenwerking bij het spreidingsvraagstuk noodzakelijk maakt.

Zuid-Holland: sport terug op de beleidsagenda

De provincie Zuid-Holland schonk in haar vorige coalitieakkoord (2015-2019), net als Utrecht en Noord-Holland, geen aandacht aan sport of bewegen. Opvallend is dat de sportparagraaf in het akkoord 2019-2023 vrij uitgebreid en concreet is (Provincie Zuid-Holland, 2019). Hierbij wordt de koppeling gemaakt met de taakgebieden buitenruimte en recreatie van de provincie. De inzet van sport is dus vooral ingegeven vanuit andere beleidsterreinen die een raakvlak hebben met sport.

De provincie stipt in haar coalitieakkoord veel verschillende sportonderwerpen aan. Verduurzaming van accommodaties en sporten in de openbare ruimte zijn thema's waarover de provincie met gemeenten in gesprek gaat.

¹ <https://www.rijksfinancien.nl/visuals/2022/begroting/uitgaven/XVI/6?graph=pie>.

Sporten en bewegen in de openbare ruimte vindt de provincie belangrijk:

‘We bevorderen wandelnetwerken, verbindingen en recreatievaart, zodat inwoners in groene gebieden kunnen rusten, sporten, bewegen en recreëren. We stimuleren meer groen in de steden en op bedrijventerreinen.’

Daarnaast ziet de provincie een rol weggelegd in het verkeersmanagement bij sportevenementen zoals wielerrondes. Een duidelijke verbinding met het landelijke sport- of preventieakkoord of een provinciaal sportakkoord is in het coalitieakkoord niet zichtbaar.

Lokaal, landelijk en provinciaal beleid gericht op ontwikkeling en spreiding van sportvoorzieningen

Gemeenten zijn de centrale speler in de planning van sportvoorzieningen en zijn regelmatig bezig met behoeftenramingen en beleid gericht op nieuwbouw en renovatie van sportvoorzieningen. Incidenteel hebben de landelijke en provinciale overheden hier ook impulsen aan gegeven. Zo is de Rijksoverheid in het kader van haar topsportbeleid gaan bijdragen aan de verwezenlijking van topsportaccommodaties die bedoeld zijn als trainings- en (inter)nationaal wedstrijdcentrum (Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1998). In de ontwikkeling en de bouw van deze topsportvoorzieningen spelen grote gemeenten een hoofdrol. Verschillende provincies, die door privatisering van hun provinciale energiebedrijven rond 2010 over extra middelen beschikken, zijn hier, gestimuleerd door het Olympisch Plan 2028, een bijdrage aan gaan leveren. Dit zijn onder andere Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland. Friesland ondersteunt al decennia het ijsstadion Thialf (Van der Heide & Brugmans, 2021).

Een ander terrein waarop de provincies een duidelijke rol spelen betreft de sportieve recreatie, het sportieve gebruik van recreatiegebieden en de openbare (water)wegen. Vanaf de jaren zeventig van de twintigste eeuw zijn recreatiegebieden meer ingericht op sportieve activiteiten (zwemmen, wandelen, fietsen, paardrijden, kanoën) (Prins et al., 2021). Beheer, onderhoud en ontwikkeling van deze voorzieningen is veelal uitbesteed aan recreatieschappen waarin provincies en gemeenten samenwerken. Daarnaast zijn tal van fiets-, wandel- en ruiterpaden met steun van de provincies ontwikkeld. Voor de watersport is van belang dat provincies veel sluisen en bruggen beheren en de kwaliteit van zwemwater bewaken. Enkele waterrijke provincies ontwikkelden een eigen watersportbeleid. In de actuele coalitieakkoorden wordt sporten in de openbare ruimte door een aantal provincies genoemd². De rol die provincies daarin voor zichzelf zien weggelegd gaat over de inrichting van de buitenruimte, omdat recreatievoorzieningen vaak de gemeentegrenzen overschrijden.

De duurzaamheid van sportaccommodaties bevorderen is een relatief nieuw thema in het provinciaal beleid, waarvoor de helft van de provincies in het actuele coalitiebeleid expliciete aandacht heeft. Groningen, Drenthe, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland benoemen dit.

² De vermelde gegevens over de coalitieakkoorden 2019-2023 en het provinciale beleid van Zuid-Holland zijn voornamelijk ontleend aan: Reitsma, M., & Hoekman, R. H. A. (2019). Sport in provinciale coalitieakkoorden 2019-2023: analyse van het sportbeleid van de Nederlandse provincies. Mulier Instituut. Zie ook: Van Vliet, W. (2019). Overzicht provinciale programma's 2019 - 2023: provinciaal beleid op 8 thema's. Platform 31.

Het provinciale beleid van Zuid Holland omvat extra inspanningen voor mensen met een beperking. Dit onderstreept het belang van de factor bereikbaarheid en (financiële) toegankelijkheid van sportvoorzieningen voor specifieke bevolkingsgroepen bij de spreiding ervan. In veel takken van sport zijn veel minder geschikte voorzieningen voor mensen met een beperking beschikbaar dan voor andere Nederlanders. Daarnaast doen hoogopgeleide Nederlanders nog steeds duidelijk meer aan sport dan laagopgeleide, ondanks al het stimuleringsbeleid. In de wijken waar hoogopgeleiden wonen zijn ook meer voorzieningen gerealiseerd.

Accommodatiebeleid in transitie: drijvende krachten bij het spreidingsvraagstuk

Met de spreiding van sportvoorzieningen wordt op de eerste plaats beoogd dat zoveel mogelijk mensen de sport van hun voorkeur in of dicht bij hun woonplaats kunnen beoefenen. De actuele spreiding van sportvoorzieningen naar provincie kan op verschillende manieren in beeld worden gebracht (Hoekman, 2018). Een maat hiervoor vormt de kernindicator Sportaccommodaties, die de dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners aangeeft. Hoewel in stedelijke gebieden over het algemeen een omvangrijker en gevarieerder aanbod aan sportvoorzieningen aanwezig is, is de dichtheid per 10.000 inwoners in doorsnee toch minder dan in plattelandsregio's. De kernindicator Bewegvriendelijke Omgeving neemt ook andere voor bewegen en sport beschikbare voorzieningen mee, zoals parken en recreatiegebieden. Wanneer vanuit dit oogpunt naar het aanbod aan sport- en beweegruinte wordt gekeken, zijn de verschillen tussen provincies nauwelijks meer aanwezig.

Het belang van de spreiding van sportvoorzieningen wordt door een aantal factoren beïnvloed:

- Veranderingen in de omvang, spreiding en samenstelling van de bevolking hebben grote invloed. Telde Nederland vijftig jaar geleden nog geen 14 miljoen inwoners, in 2028 zal het bevolkingsaantal naar de verwachting van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn gegroeid tot 18 miljoen. Deze groei gaat gepaard met een toenemende vergrijzing van de bevolking. Een belangrijk deel van de groei concentreert zich in stedelijk gebied, met een toenemende druk op de aanwezige voorzieningen als gevolg.
- Een andere drijvende factor vormt de dynamiek in sportvoorkeuren en -gedrag van de Nederlanders.
 - De populariteit van sportbeoefening is de afgelopen vijftig jaar enorm toegenomen. Het aantal sporters in verenigingsverband verdubbelde in die periode tot zo'n 5 miljoen (Breedveld, 2014). Meer dan de helft (54%, 2019) van de Nederlanders van vier jaar en ouder sport tegenwoordig wekelijks.
 - Wellicht nog belangrijker zijn de veranderende voorkeuren voor typen sportbeoefening en specifieke sporttakken. Het sporten buiten verenigingen om heeft een grote vlucht genomen. Ongeveer een derde van de sporters is lid of abonnee, een vijfde beoefent haar of zijn sport alleen, anderen combineren alleen sporten met samen sporten als abonnee (Van den Dool, 2022). De laatste twintig jaar nam de deelname aan zwemmen af en aan die golf en fitness sterk toe. De honderden fitnesscentra daarvoor zijn ontwikkeld door ondernemers zelf, vaak in gebouwen die voorheen geen sportbestemming hadden. Voor verschillende outdoorsporten (klimmen, skaten, skiën) zijn commerciële overdekte voorzieningen gebouwd (Salome, 2012).

Anders ligt dit voor duursporten (hardlopen, wandelen, fietsen) en streetsports of urban sports (skaten, skeeleren, calisthenics, outdoor fitness), die ook in populariteit zijn toegenomen en waarvoor beoefenaars zijn aangewezen op voorzieningen in de openbare ruimte (Prins et al., 2021). De coronaperiode heeft de fysieke activiteit van mensen een flinke knauw gegeven en heeft tegelijkertijd sporten en bewegen in de buitenlucht gestimuleerd. Toch blijft de belangstelling voor sport binnen en in georganiseerd verband groot.

- Ook technologische ontwikkelingen spelen een rol van betekenis. Een voorbeeld is de introductie van kunstgrasvelden vanaf 2000, waardoor de bespeelbaarheid van accommodaties sterk kon worden vergroot. De elektrische fiets heeft het fietsgebruik gestimuleerd. Het zoeken naar technologische vernieuwingen kan bij topsportvoorzieningen, waar de internationale concurrentie steeds heviger wordt, cruciaal zijn. In dit licht kan ook het beleid gericht op energiebesparing en verduurzaming worden gezien, waarbij innovaties op dit terrein kunnen leiden tot kostenbesparing op kortere of langere termijn.
- Daarmee komen we op een sleutelfactor: de betaalbaarheid van aanleg, onderhoud en exploitatie van sportvoorzieningen. Nederland wordt steeds drukker en grond daardoor schaarser en duurder. Het ruimtebeslag door de sport is desondanks in de periode 2000-2015 met ruim 4.000 hectare toegenomen (Hoekman, 2018). Vanwege de schaarste van (bouw)grond zijn (grotere) sportvoorzieningen vaak aan de rand van of buiten woonwijken aangelegd. De toegenomen eisen aan veiligheid, faciliteiten en inrichting hebben aanleg en beheer van sportvoorzieningen kostbaarder gemaakt. Ook de noodzaak tot verduurzaming vraagt om extra investeringen. Vanuit het oogpunt van rendement en

exploiteerbaarheid is het dan ook wenselijk dat een zo hoog mogelijke bezettingsgraad wordt bereikt en begrijpelijk dat voorzieningen worden geclusterd tot multifunctionele centra³, hetzij met andere sportvoorzieningen, hetzij met andere maatschappelijke voorzieningen, zoals voor kinderopvang, onderwijs, gezondheidszorg of buurtwerk.

- Ten slotte kan de bestuurlijke factor worden genoemd. Door samenvoeging is de omvang van de gemeenten in Nederland vergroot, en gemeenten zijn vanuit het oogpunt van effectiviteit en efficiency op tal van terreinen met elkaar samen gaan werken bij het in stand houden van publieke voorzieningen. Toch lijkt het wat de aanleg van sportvoorzieningen betreft nog steeds zo dat iedere gemeente haar eigen boontjes dopt. Voor de sportbeoefenaren maakt het echter niet zo veel uit of een voorziening in de eigen gemeente ligt of in een naastliggende, zolang deze goed bereikbaar en toegankelijk is.

Een voorzichtige blik vooruit

De geleidelijke toename van sportdeelname onder Nederlanders in de afgelopen decennia wekt de verwachting dat de sportdeelname langzaam verder zal stijgen, ook bij een veranderende samenstelling van de bevolking. Daarmee neemt ook de vraag toe naar geschikte accommodaties en publieke beweegruimte. In de stedelijke gebieden kan de vraag naar specifieke accommodaties tot 2040 met 10-20 procent toenemen, terwijl deze in landelijke gebieden kan afnemen. Dat er aan nieuwe voorzieningen behoefte is, is helder, maar voor welke sporttakken meer en minder specifieke voorzieningen nodig zullen zijn is moeilijker in te schatten.

³ Zie <https://www.mfaportaal.nl/>.

Door de toename van de ongeorganiseerde sportbeoefening komt de openbare ruimte steeds meer in beeld als locatie voor sport, bewegen en actieve vormen van recreatie.

Te verwachten valt dat de financiële situatie van veel gemeenten (en provincies) in de komende jaren onder druk zal blijven staan. In combinatie met de druk op het grondgebruik en de wenselijke investeringen voor duurzaamheid beperkt dit de mogelijkheden van gemeenten om aanleg en renovatie van sportvoorzieningen te financieren. Daarbij zullen de mogelijkheden van gemeenten uiteenlopen. Steden beschikken over het algemeen over grotere budgetten voor sportbeleid dan kleinere gemeenten in de periferie, zeker waar het de aanleg betreft van voorzieningen voor sporten die minder intensief worden beoefend of erg kostenintensief zijn. Wel valt te verwachten dat private partijen in de toekomst een rol willen blijven spelen in de ontwikkeling en het beheer van lokale sportaccommodaties - zowel sportondernemers als -verenigingen. Maar de financiële reserves van deze partijen zijn door de coronaperiode en huidige energiecrisis flink verminderd. Blijvende aandacht is vanuit het oogpunt van kanselijkheid nodig voor groepen waarvoor aangepast accommodatieaanbod vereist is, zoals mensen met een beperking.

De beschreven factoren die van invloed zijn op een optimale spreiding van sportvoorzieningen, de deels moeilijk voorspelbare veranderingen in specifieke behoeften en de te verwachten verminderde investeringsruimte van gemeenten en private partijen pleiten allemaal voor een meer onderling afgestemd spreidingsbeleid voor deze voorzieningen. Binnen de nieuwe Omgevingswet is nadrukkelijk het

streven geformuleerd naar een meer samenhangende en geïntegreerde benadering van een gezonde fysieke leefomgeving, maar aan sport en bewegen lijkt tot nu weinig aandacht te worden besteed (Noordzij et al., 2020).

Daarnaast kunnen overheden onderling hun inspanningen beter afstemmen. Gemeenten, zeker de kleinere, zouden vooral met aangrenzende gemeenten regelmatig kunnen overleggen over de planning van voorzieningen en samenwerking kunnen zoeken bij de financiering. Private partijen kunnen hierbij worden betrokken. Mogelijk biedt een nieuwe stelselwet sport hiervoor een nuttig kader. Het al op gang gekomen proces om voorzieningen te clusteren zou verder kunnen worden gestimuleerd, in combinatie met inspanningen om multifunctioneel en sportief (her)gebruik van bestaande gebouwen en van de openbare ruimte te bevorderen.

3. Spreiding van regionale breedtesportvoorzieningen

In dit hoofdstuk staat de eerste onderzoeksvraag centraal:

‘Wat is het aanbod aan en de spreiding van regionale breedtesportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland?’

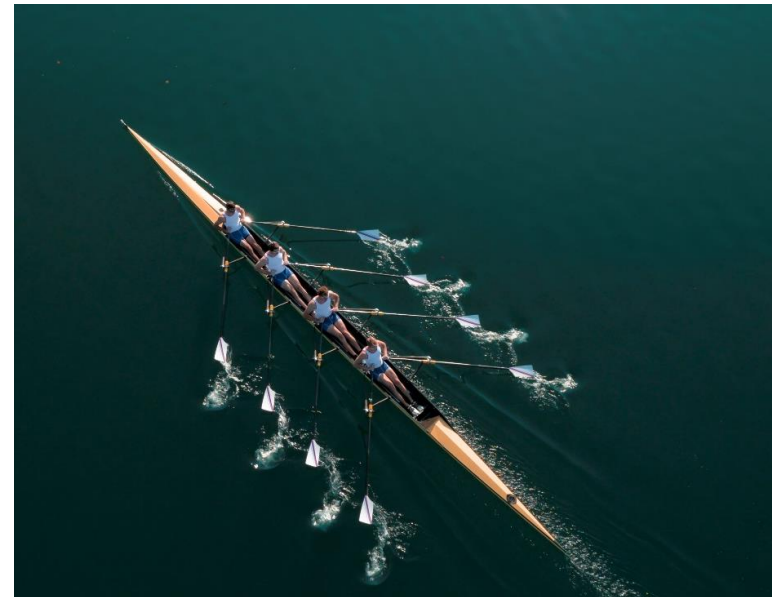
Regionale breedtesportvoorzieningen zijn typen voorzieningen die niet in elke gemeente aanwezig zijn of waar sporten worden aangeboden die niet in elke gemeente beoefend kunnen worden. Deze voorzieningen hebben daardoor vaak een groter verzorgingsgebied dan alleen de gemeente waar de voorziening te vinden is. Regionale breedtesportvoorzieningen kunnen dus door inwoners van meerdere gemeenten gebruikt worden en vaak ook door inwoners van meerdere regio's.

In de analyses hebben we regionale breedtesportvoorzieningen voor de volgende sporttakken meegenomen:

- atletiek;
- roeien;
- schaatsen;
- turnen;
- zwemmen;
- buitenzwemmen (bij officiële zwemwaterlocaties).

In hoofdstuk 2 is meer te lezen over de methoden en uitgevoerde analyses.

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten per sporttak.

3.1 Atletiek

In deze paragraaf brengen we de spreiding van atletiekaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen atletiekaccommodaties meegenomen die beschikken over een rondbaan in de provincie Zuid-Holland en omgeving. Dit zijn er 28. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar de dichtstbijzijnde atletiekaccommodatie is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Huidige situatie

Zeven op de tien inwoners van de provincie kunnen binnen vijf kilometer van hun woonhuis een atletiekaccommodatie bereiken. Slechts 3 procent van de inwoners moet verder dan tien kilometer reizen voor een atletiekaccommodatie. Voornamelijk in de regio's Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard moeten inwoners verder reizen naar een

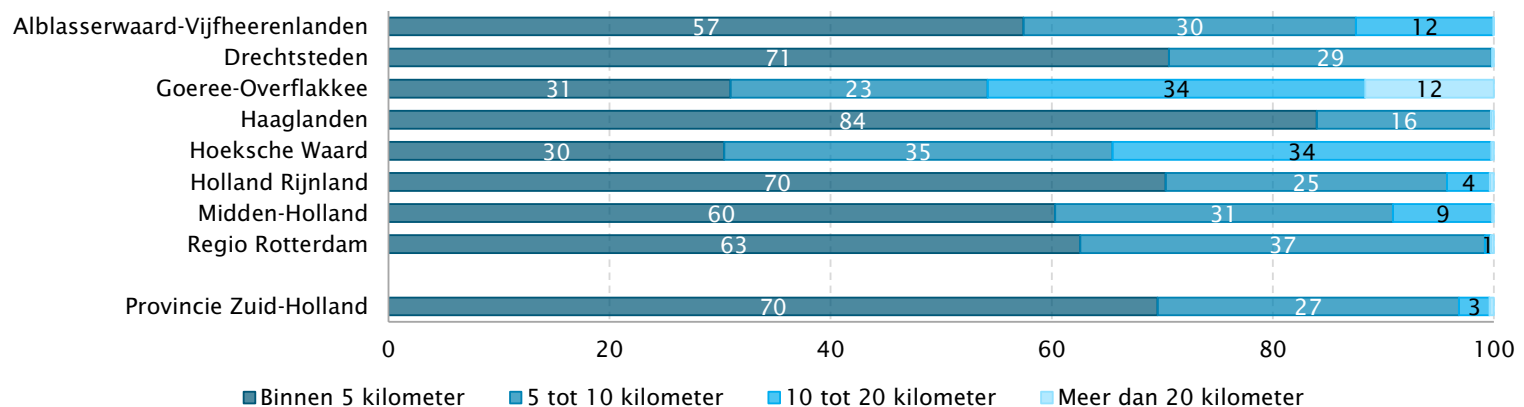
atletiekaccommodatie dan in de andere regio's. In regio Haaglanden hebben de inwoners relatief dichtbij een atletiekaccommodatie (figuur 3.1).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In 2040 veranderen de percentages nauwelijks. In absolute aantallen betekent dit dat in Zuid-Holland naar verwachting 1,1 miljoen inwoners tussen de vijf en tien kilometer moeten reizen; een toename van ruim 115.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Ongeveer 125.000 inwoners moeten naar verwachting meer dan tien kilometer afleggen, een toename van ruim 12.000 ten opzichte van nu.

Figuur 3.1 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde atletiekaccommodatie naar regio (in procenten)

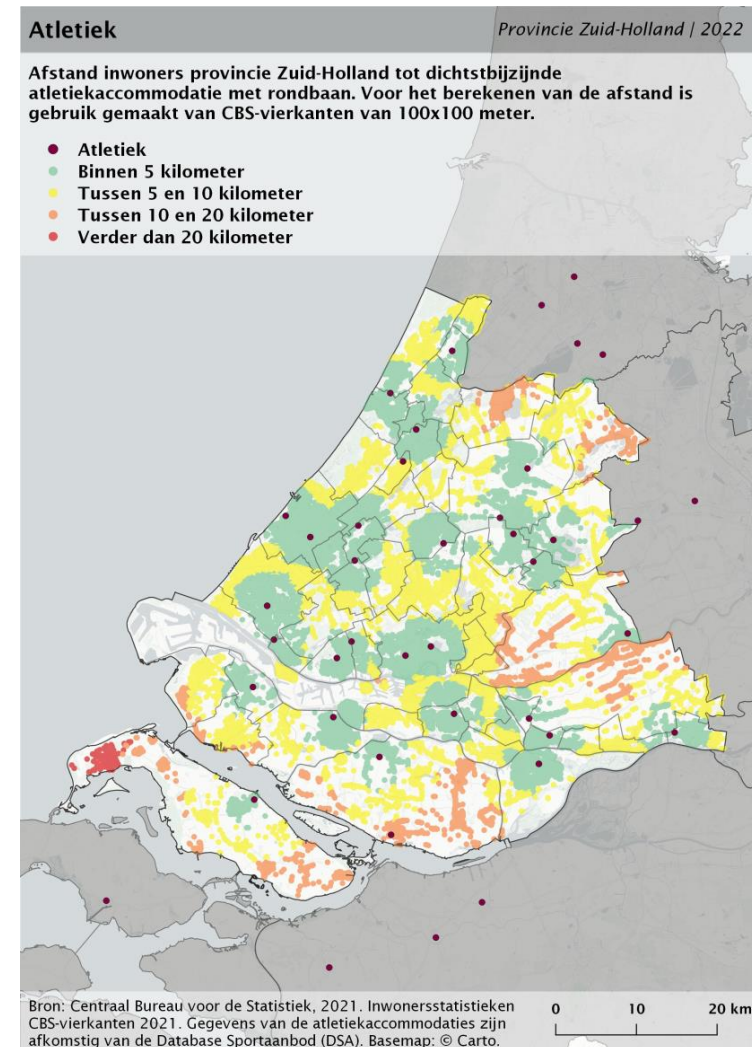

Kaart 3.1 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde atletiekaccommodatie

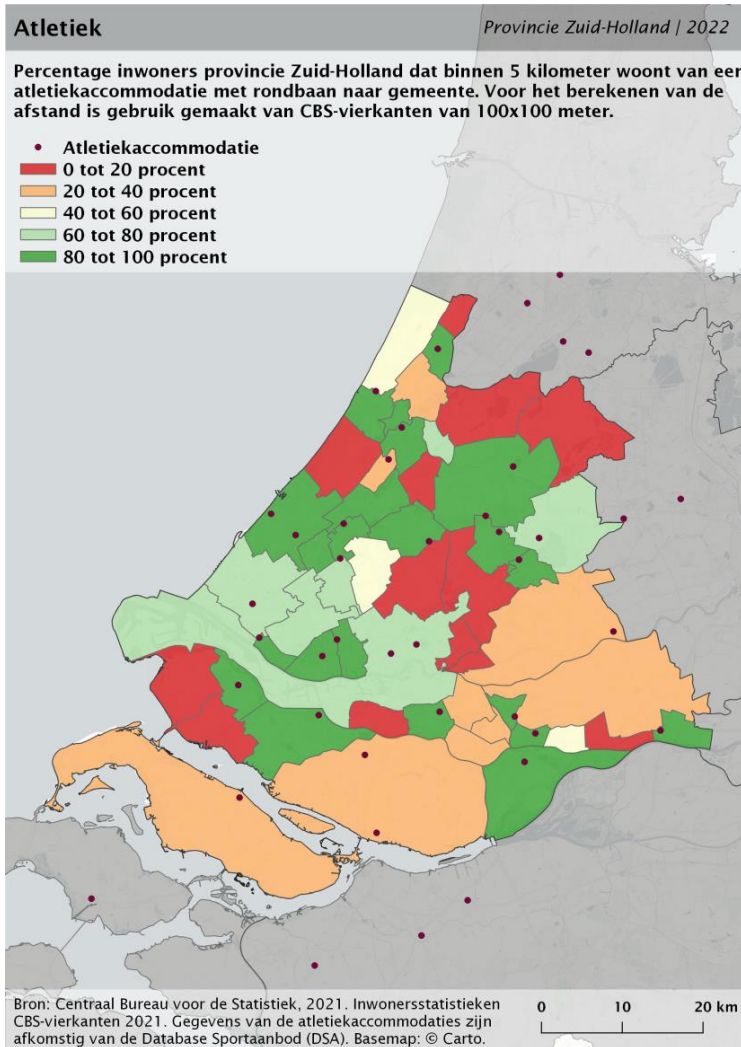
Op kaart 3.1 worden de atletiekaccommodaties in provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde atletiekaccommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Ruim de helft (58%) van de bewoonde locaties ligt binnen vijf kilometer reisafstand van een atletiekaccommodatie. Ruim een derde (35%) van de locaties ligt tussen de vijf en tien kilometer reisafstand van een atletiekaccommodatie.

Aangezien deze kaart alleen inzicht geeft in de locaties die binnen een bepaalde afstand een atletiekaccommodatie hebben, maar niet in het aantal inwoners, hebben we op kaart 3.2 en kaart 3.3 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een atletiekaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

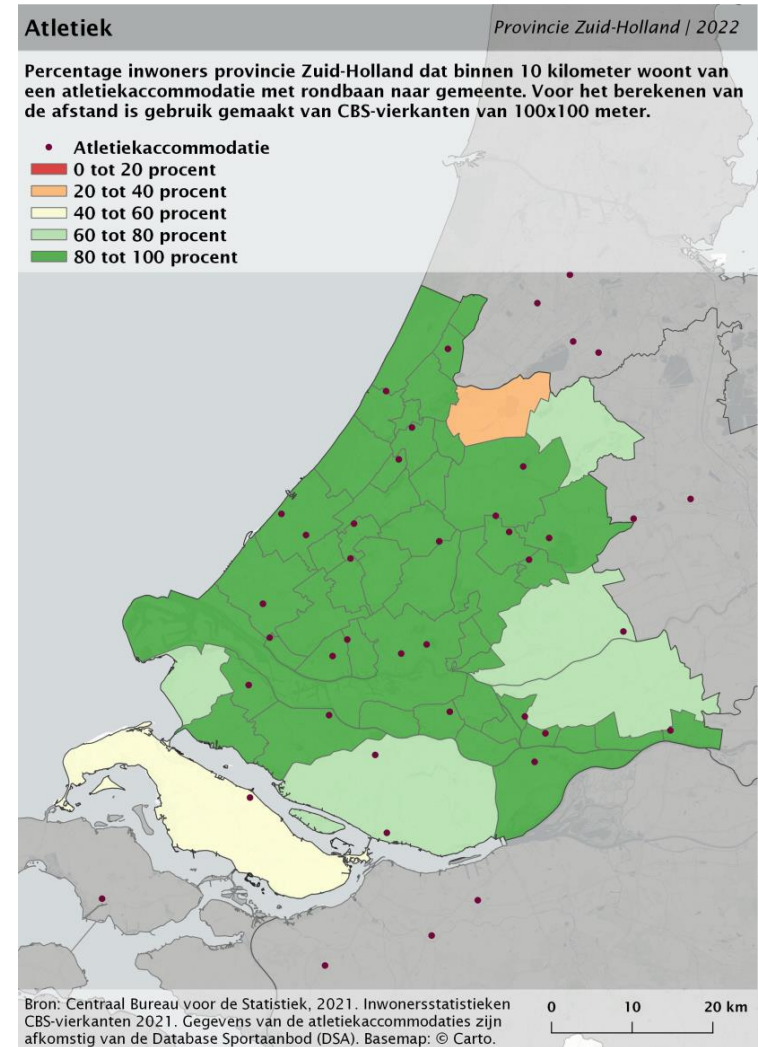
In 22 van de 53 gemeenten woont 80 tot 100 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een atletiekaccommodatie (kaart 3.2). In bijna alle gemeenten (46 van de 53) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een atletiekaccommodatie. In vier van de zeven gemeenten waar dit niet het geval is, is geen atletiekaccommodatie aanwezig (kaart 3.3).

Kaart 3.2 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een atletiekaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.3 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een atletiekaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

3.2 Roeien

In deze paragraaf brengen we de spreiding van roeibanen in beeld. Nederland heeft drie officiële roeibanen, waarvan één gelegen in de provincie Zuid-Holland. De roeibaan is gelegen in Zevenhuizen, ten noorden van Rotterdam. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar de deze roeibaan is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Veel roeiverenigingen maken gebruik van een niet-officiële roeibaan. In hoofdstuk 3 (bovenlokale voorzieningen) is daarom een vergelijkbare analyse uitgevoerd voor de roeiverenigingen.

Huidige situatie

Slechts een klein aandeel (1%) van de inwoners van de provincie woont binnen vijf kilometer van de roeibaan. Dit zijn alleen inwoners uit regio

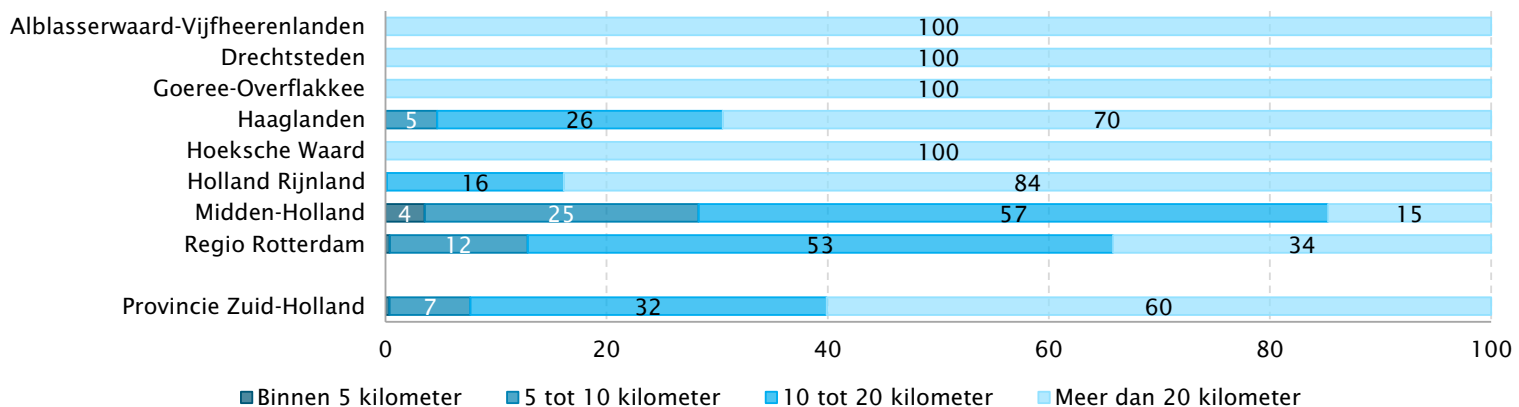
Midden-Holland. Zes op de tien inwoners moeten meer dan twintig kilometer reizen om de roeibaan te bereiken (figuur 3.2).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het percentage inwoners in de verschillende afstands categorieën blijft gelijk tot 2040. In absolute aantallen moeten in Zuid-Holland naar verwachting 305.000 inwoners tussen de vijf en tien kilometer reizen in 2040; een toename van circa 45.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Ongeveer 3,7 miljoen inwoners moeten naar verwachting meer dan tien kilometer afleggen, een toename van zo'n 440.000 ten opzichte van nu.

Figuur 3.2 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde roeibaan naar regio (in procenten)

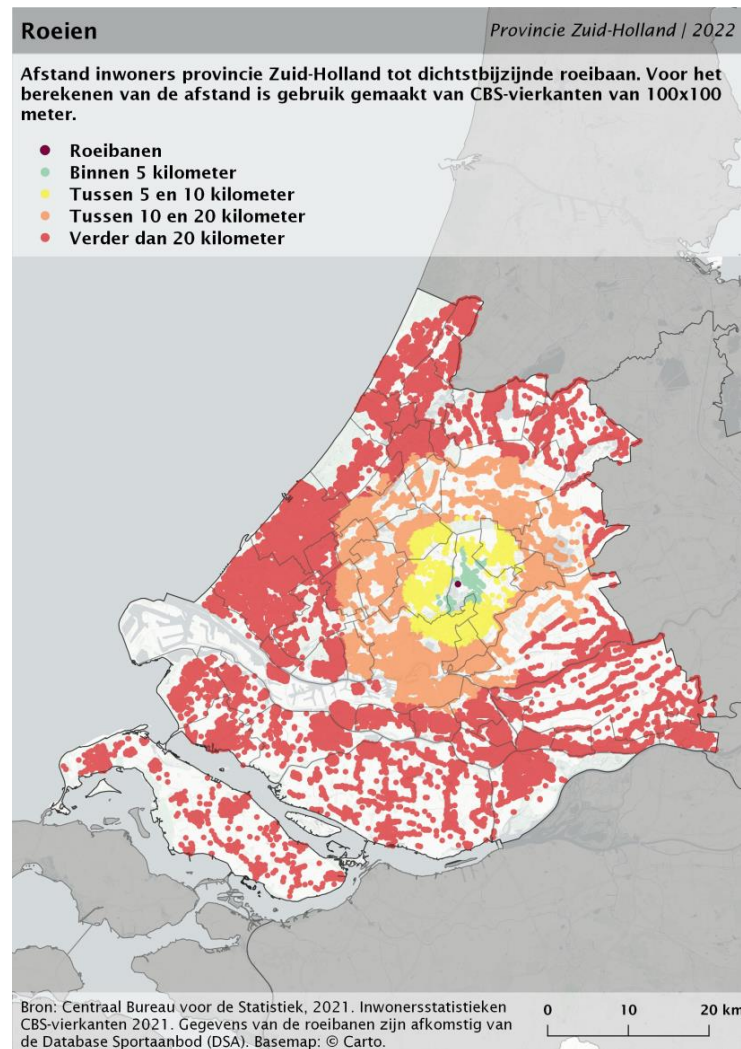

Kaart 3.4 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde roeibaan

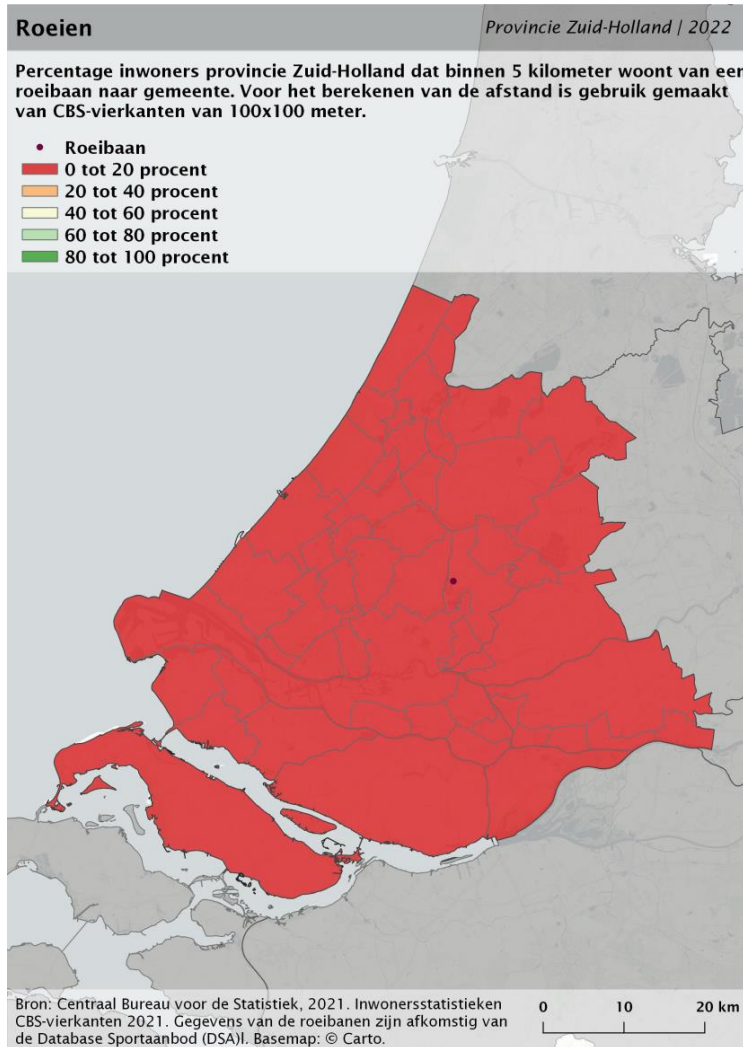
Op kaart 3.4 wordt de roeibaan in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar deze roeibaan is weergegeven in afstandscategorieën. Twee derde van de bewoonde locaties in Zuid-Holland (65%) ligt verder dan twintig kilometer reisafstand van de roeibaan.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar de roeibaan hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 3.5 en kaart 3.6 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van de roeibaan woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

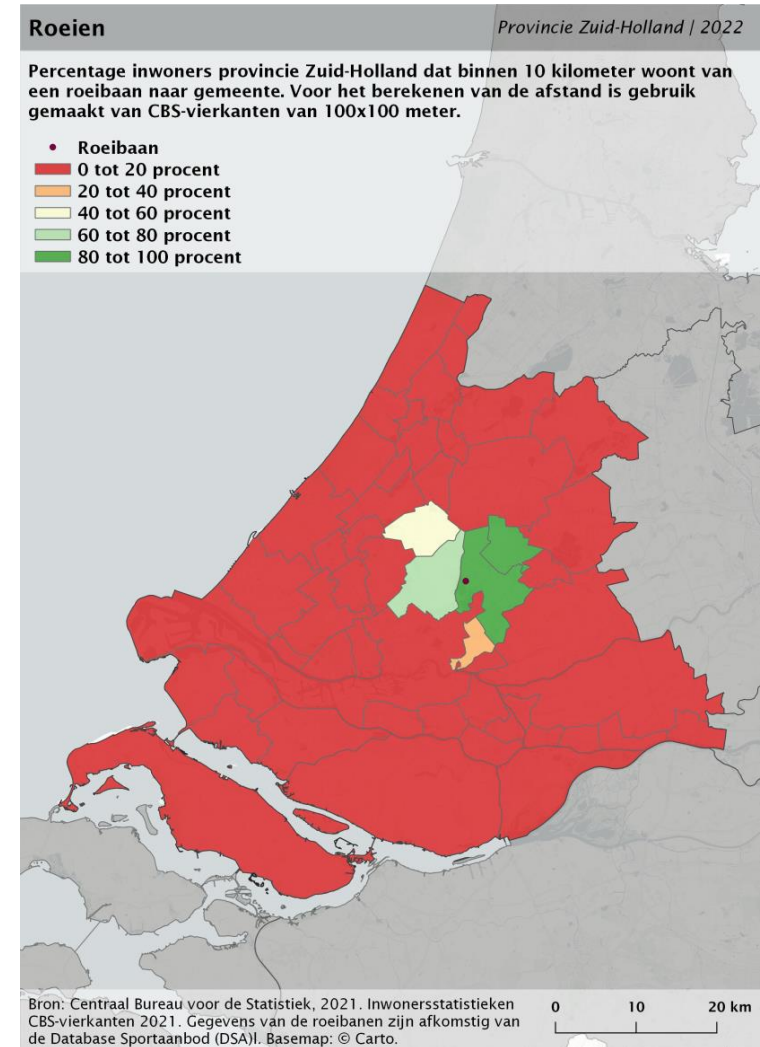
In alle gemeenten in Zuid-Holland woont 0 tot 20 procent van de inwoners binnen vijf kilometer reisafstand van de roeibaan (kaart 3.5). In slechts twee van de 53 gemeenten woont 80 tot 100 procent van de inwoners binnen tien kilometer reisafstand van de roeibaan (kaart 3.6).

Kaart 3.5 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een roeibaan per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.6 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een roeibaan per gemeente in Zuid-Holland

3.3 Schaatsen

In deze paragraaf brengen we de spreiding van kunstijsbanen in beeld. Natuurijsbanen zijn niet meegenomen in deze berekening. In de provincie Zuid-Holland liggen vijf kunstijsbanen. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar de dichtstbijzijnde kunstijsbaan is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Huidige situatie

Een kwart van de inwoners van Zuid-Holland woont binnen vijf kilometer reisafstand van een kunstijsbaan. Ruim een derde van de inwoners moet verder dan tien kilometer reizen voor een kunstijsbaan. Vooral inwoners uit de regio's Alblasterwaard-Vijfheerenlanden en Goeree-Overflakkee hebben een grote reisafstand naar de dichtstbijzijnde kunstijsbaan. In regio's Drechtsteden, Haaglanden en Holland Rijnland liggen de

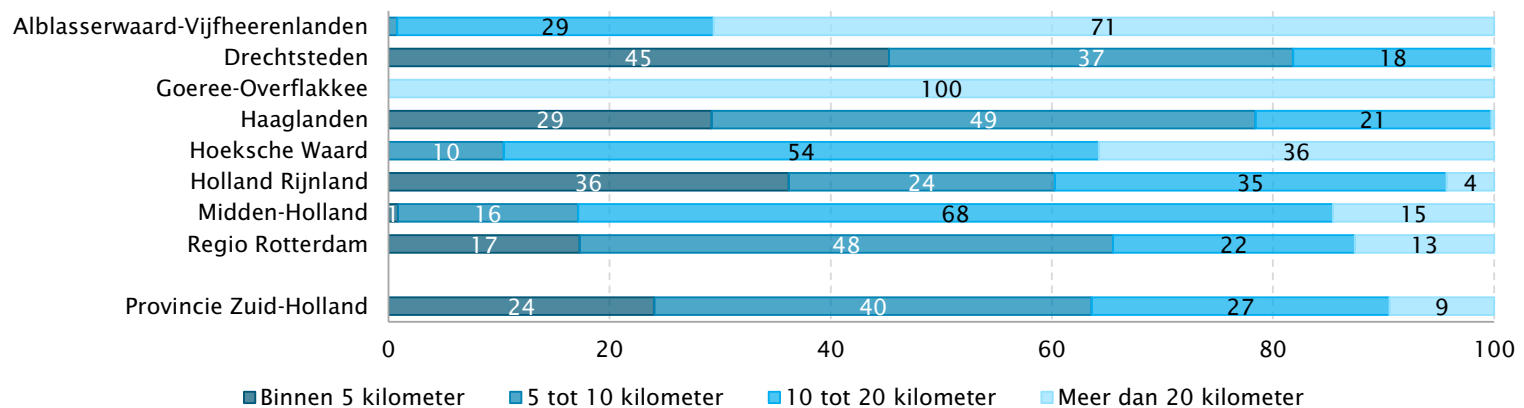
reisafstanden het laagst (figuur 3.3).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen neemt het aantal inwoners binnen vijf kilometer naar verwachting met 100.000 inwoners toe, van ruim 850.000 naar 950.000. Ongeveer 1,5 miljoen inwoners moeten naar verwachting verder dan tien kilometer reizen. Dat zijn circa 170.000 inwoners meer dan in de huidige situatie.

Figuur 3.3 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde kunstijsbaan naar regio (in procenten)

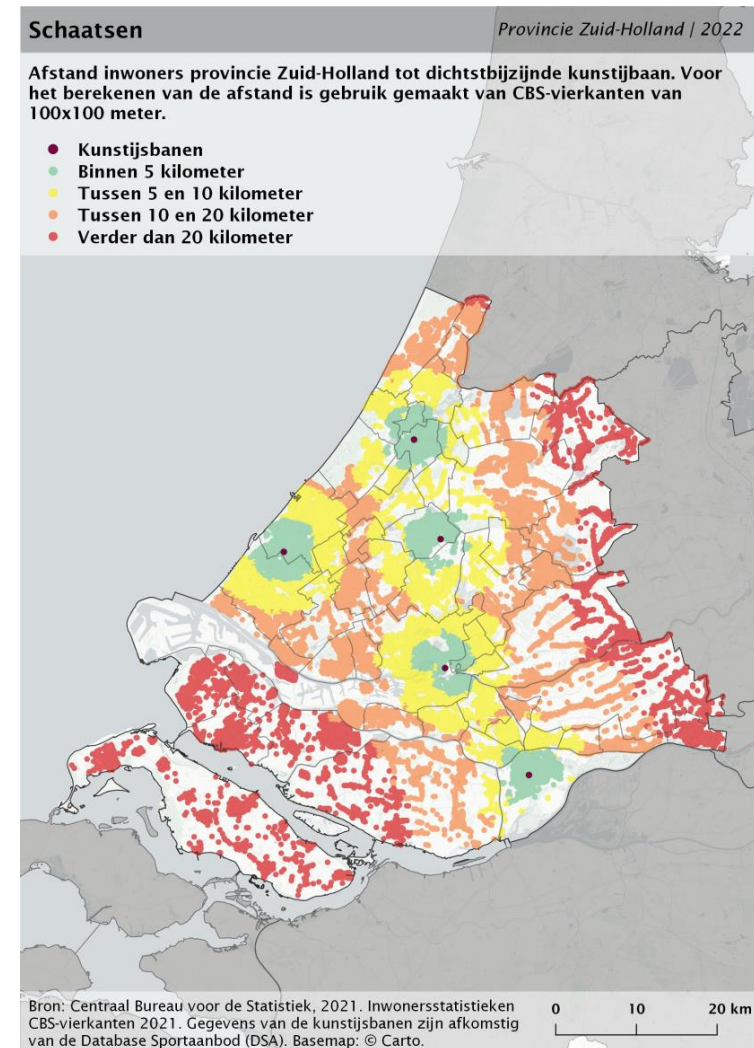

Kaart 3.7 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde kunstijsbaan

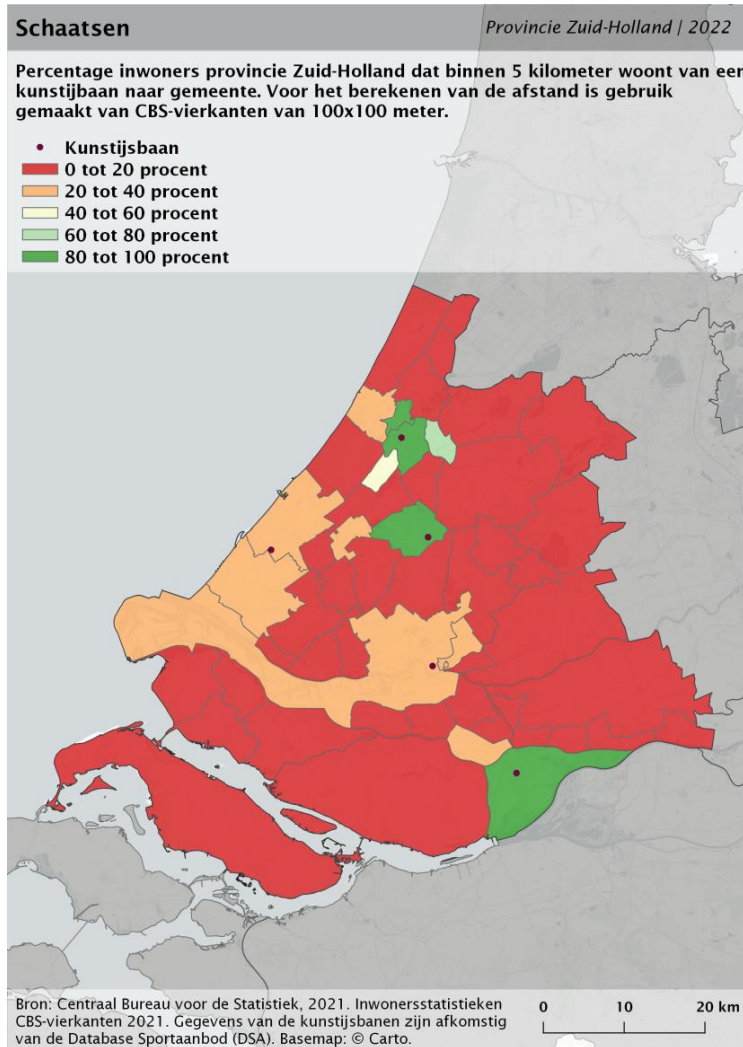
Op kaart 3.7 worden de vijf kunstijsbanen in provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde kunstijsbaan is weergegeven in afstands categorieën. Met name de inwoners langs de rand van de provincie (zuid en oost) moeten verder reizen voor een kunstijsbaan. Een op de vijf (20%) bewoonde locaties in Zuid-Holland ligt binnen vijf kilometer van een kunstijsbaan.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een kunstijsbaan hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 3.8 en kaart 3.9 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een kunstijsbaan woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

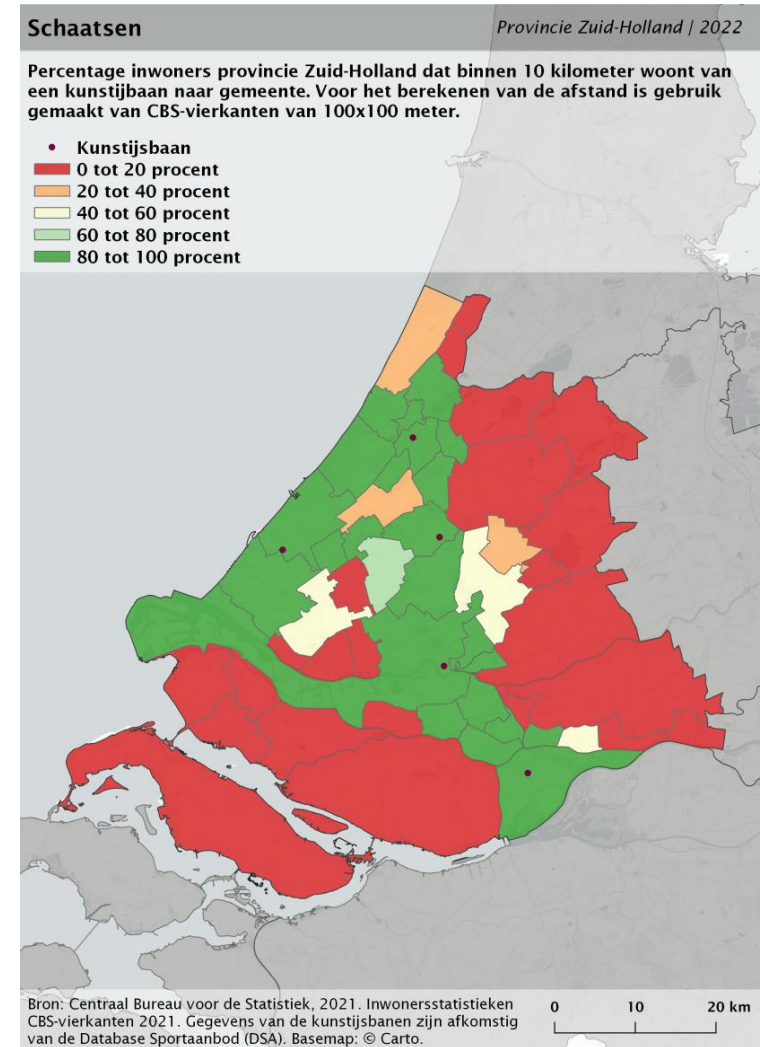
In vier van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een kunstijsbaan (kaart 3.8). In een groot deel van de gemeenten woont 0 tot 20 procent binnen vijf kilometer reisafstand. In 22 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer reisafstand (kaart 3.9).

Kaart 3.8 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een kunstijsbaan per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.9 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een kunstijsbaan per gemeente in Zuid-Holland

3.4 Turnen

In deze paragraaf brengen we de spreiding van turnhallen in beeld. Hoewel turnen in de meeste gevallen in een reguliere sporthal wordt aangeboden, zijn er in de provincie Zuid-Holland drie specifieke turnhallen. In deze hallen staan de turntoestellen op een vaste plek, waardoor de hal enkel gebruikt kan worden voor turnen en niet voor andere zaalsporten. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar de dichtstbijzijnde turnhal is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Huidige situatie

Minder dan een vijfde van de inwoners van de provincie woont binnen vijf kilometer van een turnhal. Zeven op de tien inwoners van Zuid-Holland moeten meer dan tien kilometer afleggen om de dichtstbijzijnde turnhal te bereiken. Vooral inwoners uit de regio's Goeree-Overflakkee en Midden-

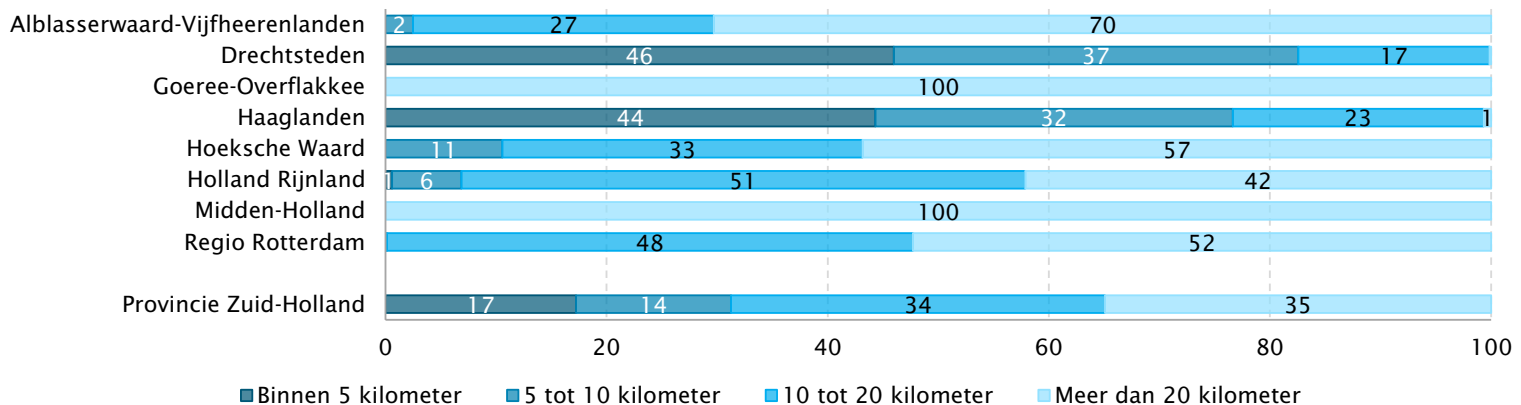
Holland hebben een grote reisafstand naar een turnhal. Voor inwoners uit de regio's Drechtsteden en Haaglanden is de reisafstand het kleinst (figuur 3.4).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het absolute aantal inwoners binnen tien kilometer van een turnhal neemt naar verwachting toe tot 1,3 miljoen inwoners in 2040, een toename van ruim 200.000. Ruim 2,7 miljoen inwoners reizen in 2040 naar verwachting verder dan tien kilometer. Dat zijn circa 300.000 inwoners meer dan in de huidige situatie.

Figuur 3.4 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde turnhal naar regio (in procenten)

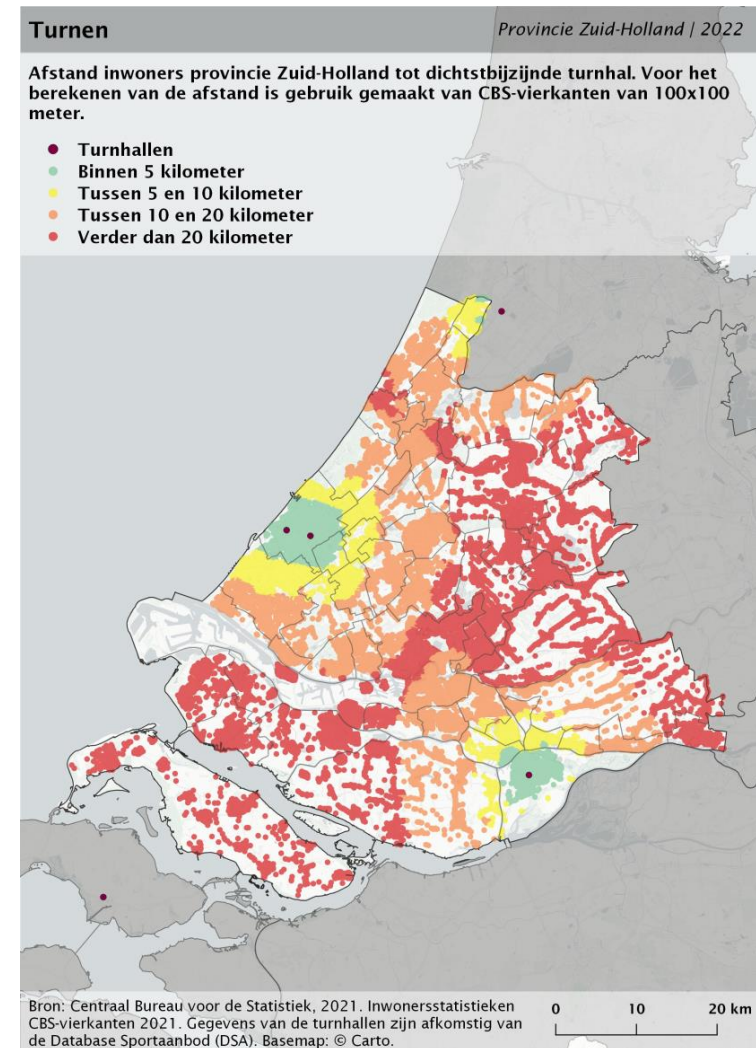

Kaart 3.10 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde turnhal

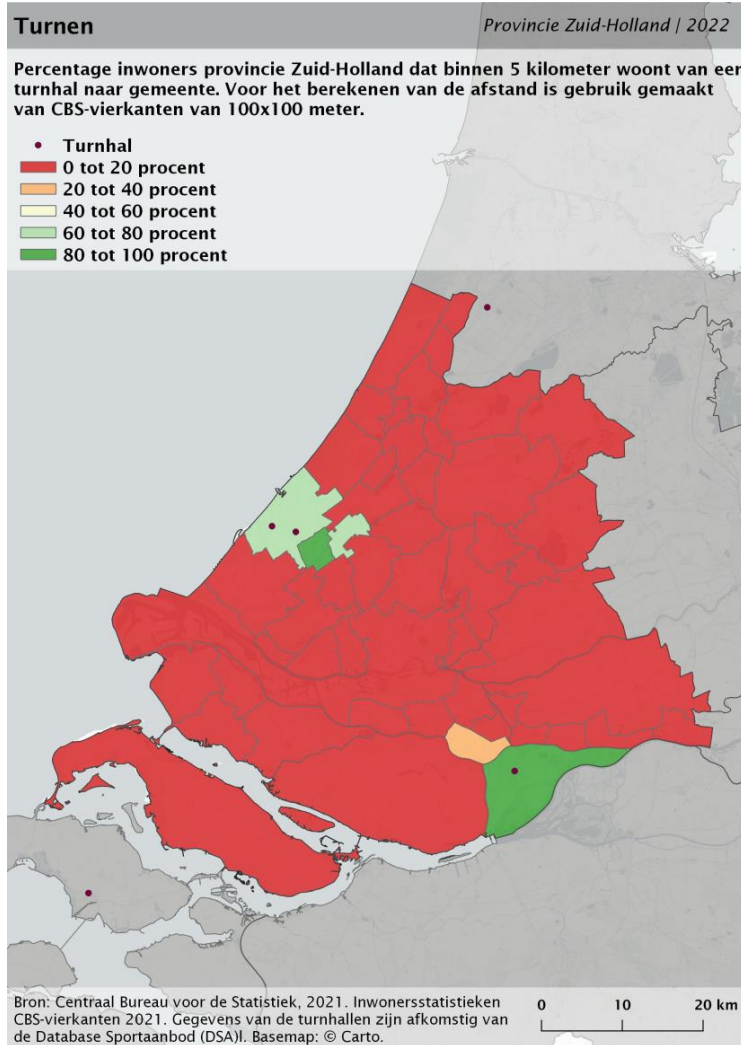
Op kaart 3.10 worden de turnhallen in provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde turnhal is weergegeven in afstandscategorieën. Een groot deel van de bewoonde locaties in Zuid-Holland (75%) ligt op meer dan tien kilometer reisafstand van een turnhal.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een turnhal hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 3.11 en kaart 3.12 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een turnhal woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

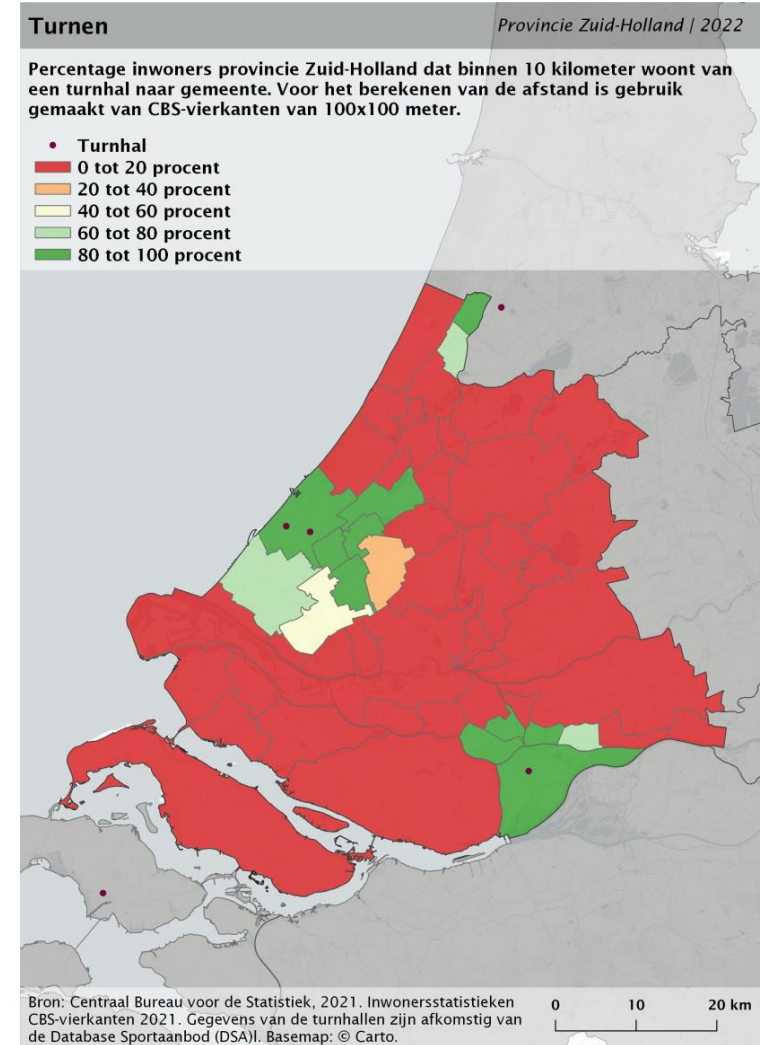
In slechts vier van de 53 gemeenten woont meer dan 60 procent van de inwoners binnen vijf kilometer reisafstand van een turnhal. In de meeste gemeenten woont 0 tot 20 procent van de inwoners binnen vijf kilometer reisafstand (kaart 3.11). In de ruime meerderheid van de gemeenten woont 0 tot 20 procent van de inwoners binnen tien kilometer reisafstand van een turnhal (kaart 3.12)

Kaart 3.11 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een turnhal per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.12 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een turnhal per gemeente in Zuid-Holland

3.5 Zwemmen - binnen

In deze paragraaf brengen we de spreiding van openbare binnenzwembaden in beeld. In de provincie Zuid-Holland zijn dit 83 zwembaden. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar het dichtstbijzijnde openbare zwembad is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Huidige situatie

De ruime meerderheid van de inwoners in Zuid-Holland woont binnen vijf kilometer reisafstand van een openbaar zwembad (94%). In de regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Goeree-Overflakkee moet een op de tien inwoners meer dan tien kilometer reizen; de rest van de inwoners in deze regio's reist minder dan tien kilometer. In de overige regio's van de provincie reist ruim 95 procent van de inwoners minder dan tien kilometer

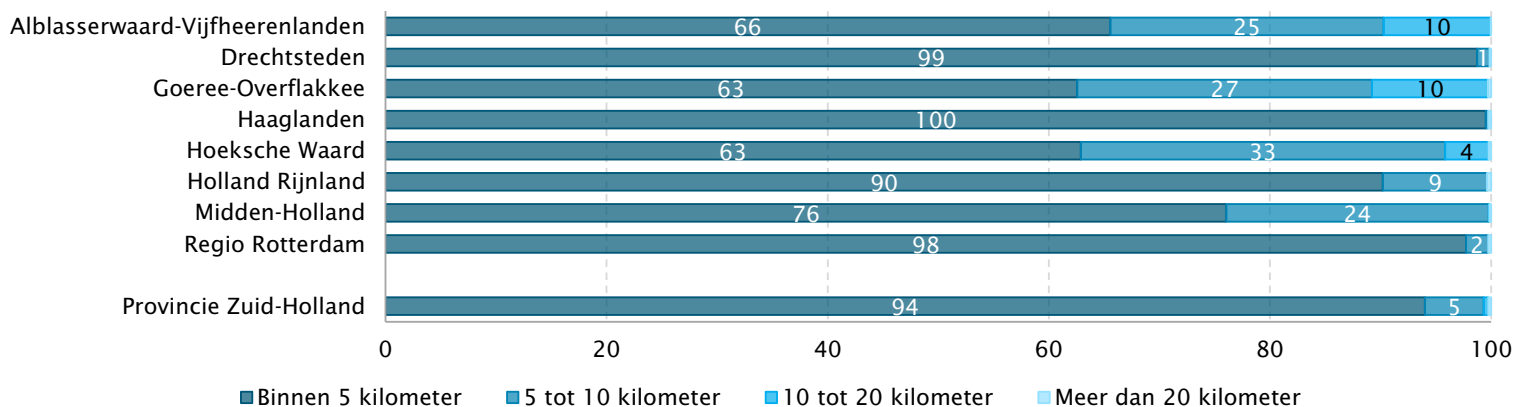
naar het dichtstbijzijnde openbare zwembad (figuur 3.5).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen neemt in Zuid-Holland het aantal inwoners dat vijf kilometer of minder moet reizen tot 2040 naar verwachting met 470.000 inwoners toe ten opzichte van de huidige situatie, namelijk tot 3,8 miljoen inwoners. Het aantal inwoners op vijf tot tien kilometer afstand van een openbaar binnenzwembad neemt naar verwachting toe tot 210.000; een toename van 22.000 inwoners ten opzichte van nu.

Figuur 3.5 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde openbaar zwembad naar regio (in procenten)

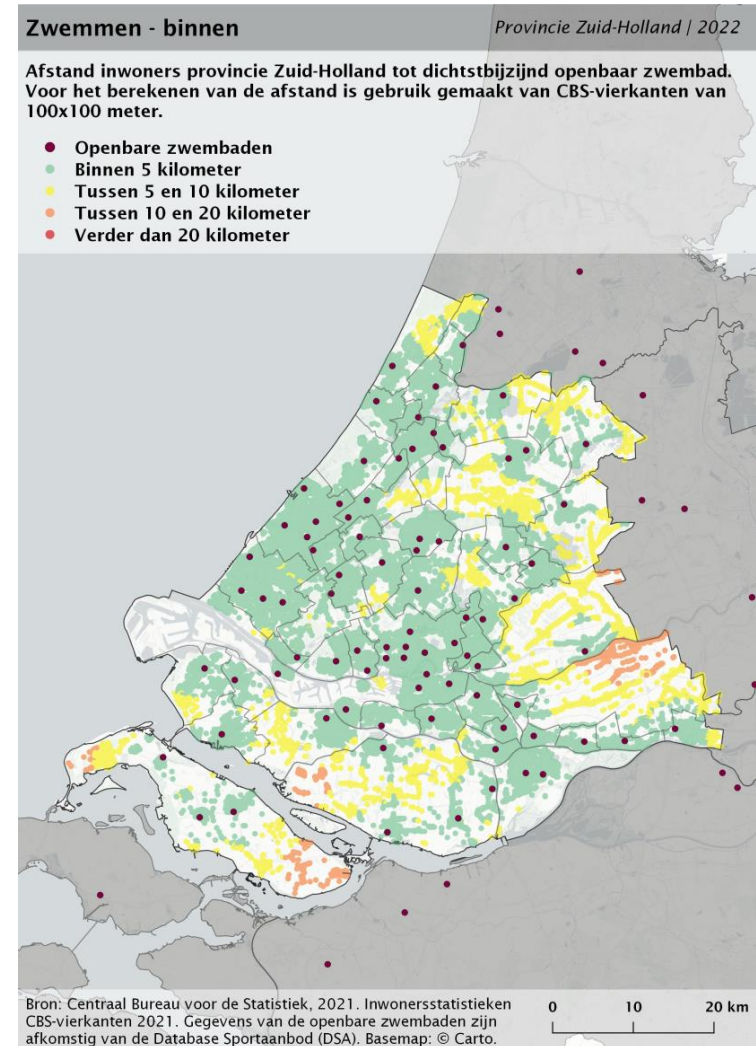

Kaart 3.13 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde openbaar zwembad

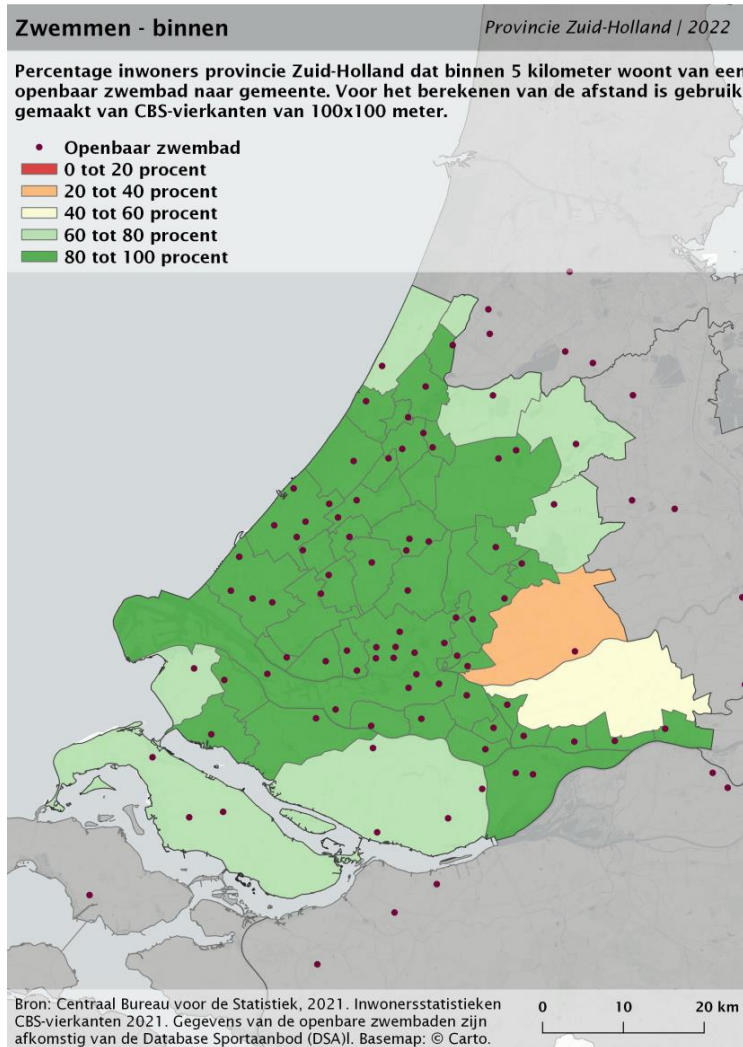
Op kaart 3.13 worden de openbare zwembaden in provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar het dichtstbijzijnde openbare zwembad is weergegeven in afstandscategorieën. Een groot deel van de bewoonde locaties in de provincie Zuid-Holland ligt binnen vijf kilometer van een openbaar zwembad (87%). Vanaf geen enkele bewoonde locatie moeten inwoners meer dan twintig kilometer reizen naar het dichtstbijzijnde zwembad.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een openbaar zwembad hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 3.14 en kaart 3.15 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een openbaar zwembad woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

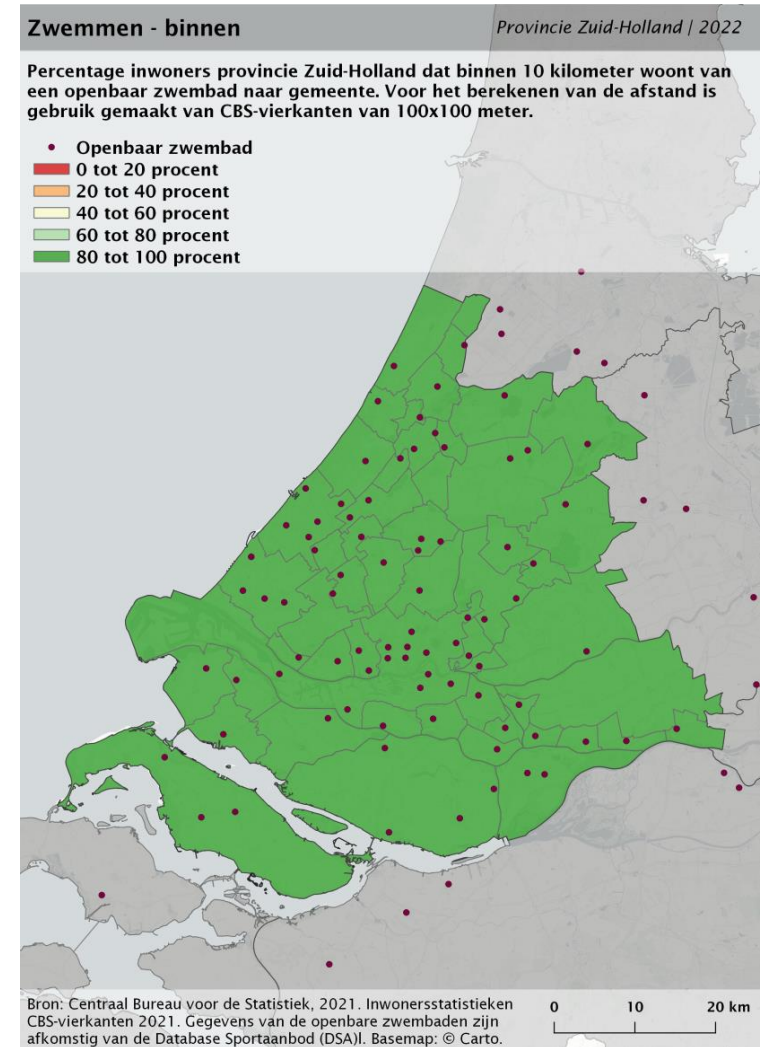
In 43 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een openbaar zwembad (kaart 3.14). In alle gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een openbaar zwembad (kaart 3.15).

Kaart 3.14 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een openbaar zwembad per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.15 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een openbaar zwembad per gemeente in Zuid-Holland

3.6 Buitenzwemwater

In deze paragraaf brengen we de spreiding van buitenzwemwater in beeld. In Zuid-Holland zijn 79 buitenzwemplekken. De afstand die de inwoners van de provincie Zuid-Holland af moeten leggen naar de dichtstbijzijnde buitenzwemlocatie is berekend en weergegeven in figuren en kaarten.

Huidige situatie

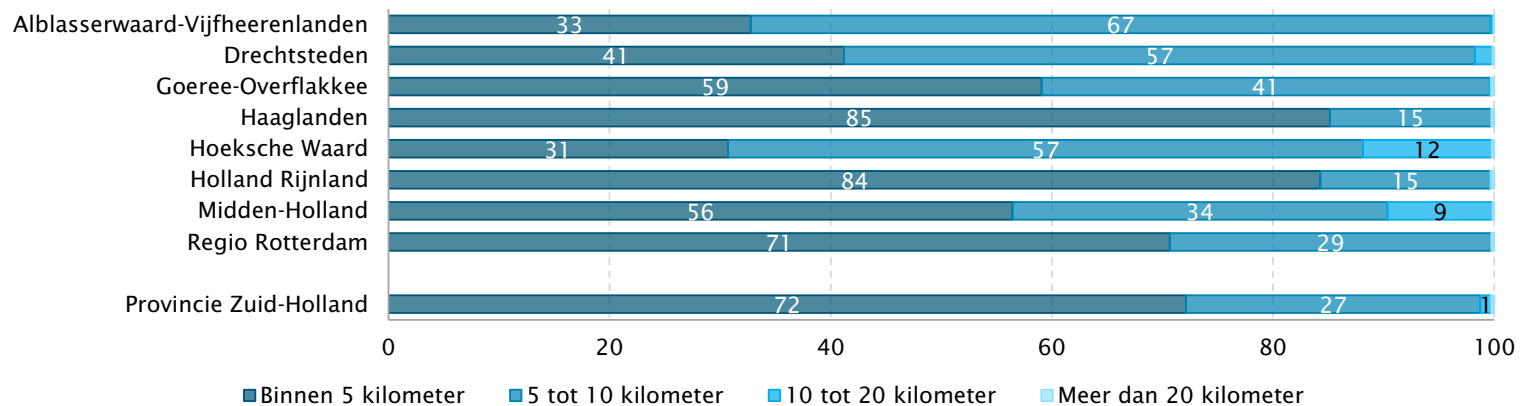
Drie kwart van de inwoners in Zuid-Holland woont binnen vijf kilometer reisafstand van een buitenzwemlocatie. In de regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Hoeksche Waard is het aandeel inwoners dat meer dan vijf kilometer moet reizen voor buitenzwemwater het grootst. In Haaglanden en Midden-Holland is dit aandeel het laagst (figuur 3.6).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen moeten in 2040 naar verwachting 2,9 miljoen inwoners van de provincie Zuid-Holland minder dan vijf kilometer reizen naar een zwembad; een toename van 390.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Het aantal inwoners woonachtig op vijf tot tien kilometer afstand van buitenzwemwater neemt naar verwachting met circa 103.000 inwoners toe tot ruim 1 miljoen inwoners.

Figuur 3.6 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde buitenzwemwater naar regio (in procenten)

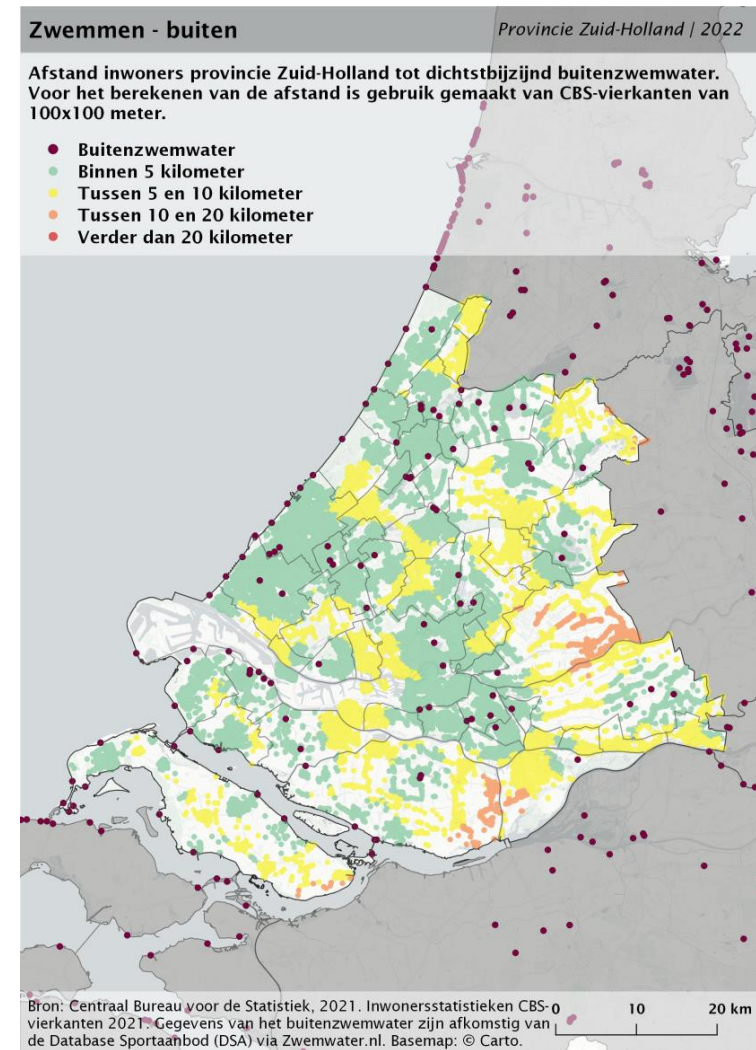

Kaart 3.16 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde buitenzwemwater

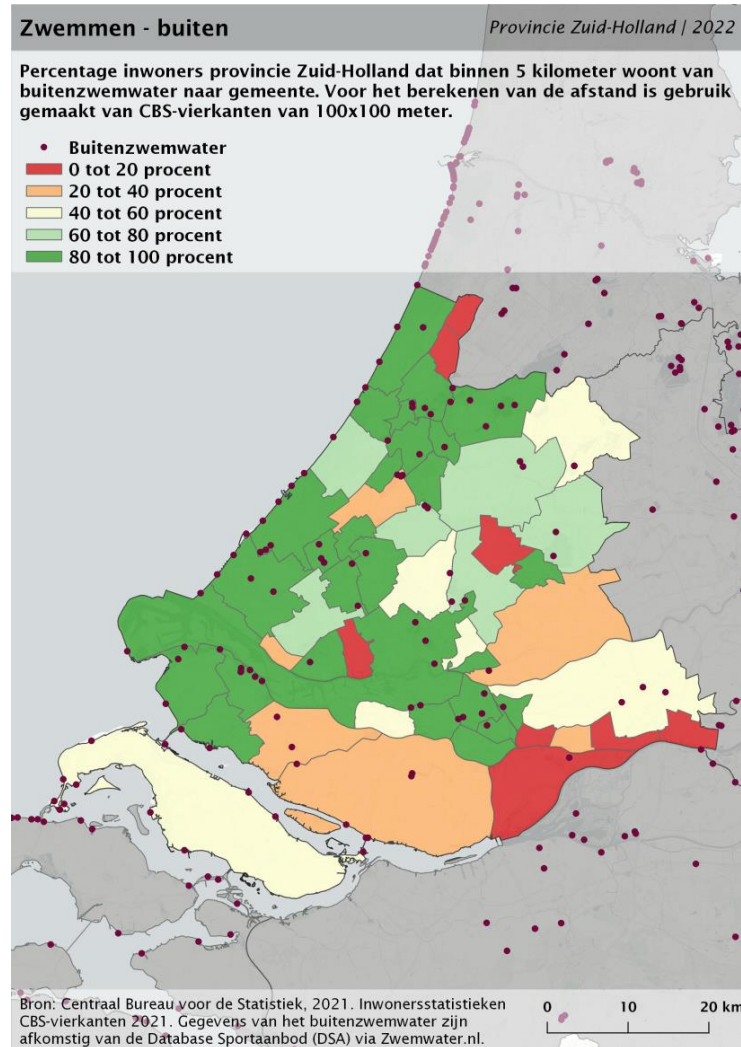
Op kaart 3.16 worden de buitenzwemlocaties van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar het dichtstbijzijnde buitenzwemwater is weergegeven in afstands categorieën. Twee derde van de bewoonde locaties in Zuid-Holland (67%) ligt binnen vijf kilometer reisafstand van een buitenzwemlocatie. Geen enkele inwoner hoeft meer dan twintig kilometer te reizen naar het dichtstbijzijnde buitenzwemwater.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar buitenzwemwater hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 3.17 en kaart 3.18 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van buitenzwemwater woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

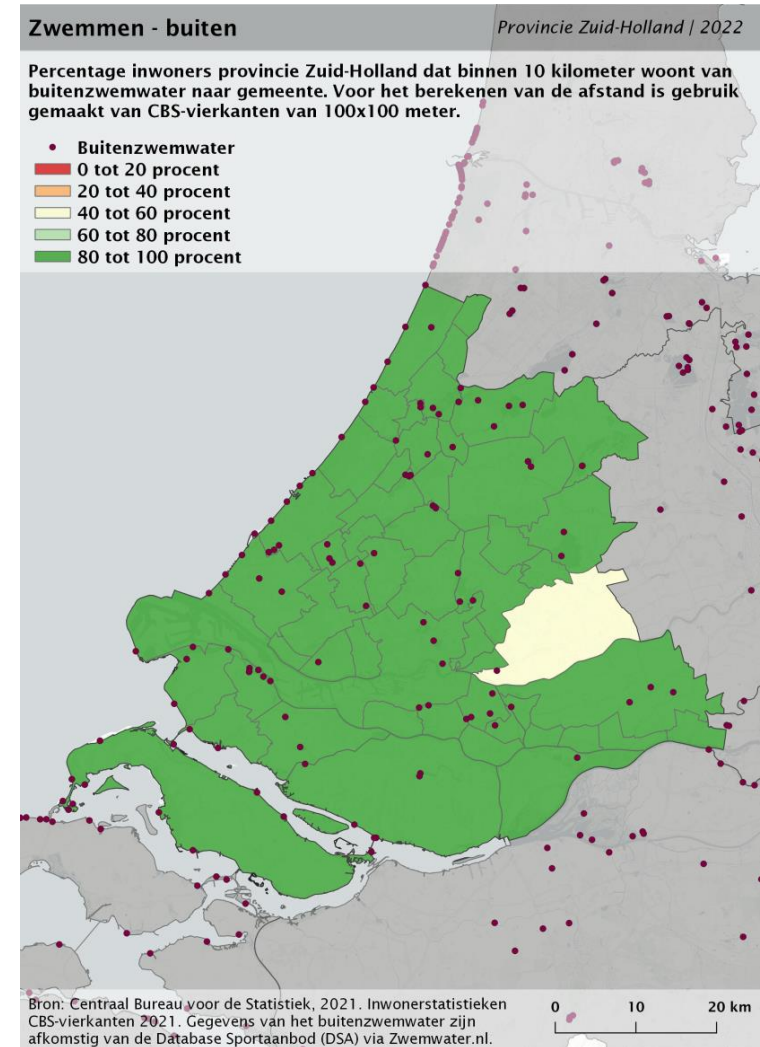
In 20 van de 53 gemeenten woont meer dan 60 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van buitenzwemwater (kaart 3.17). In bijna alle gemeenten (52 van de 53) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een buitenzwemwater. (kaart 3.18).

Kaart 3.17 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van buitenzwemwater per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 3.18 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van buitenzwemwater per gemeente in Zuid-Holland

4. Spreiding van bovenlokale breedtesportvoorzieningen

In dit hoofdstuk staat de tweede onderzoeksvraag centraal:

‘Wat is het aanbod aan en de spreiding van (potentiële) bovenlokale breedtesportvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland?’

Bovenlokale breedtesportvoorzieningen zijn voorzieningen die in ieder geval door inwoners van meerdere gemeenten gebruikt kunnen worden. Dit geldt zeker voor de voorzieningen die aan de rand van de gemeenten liggen.

We onderscheiden hier buitensport en zaalsport. Voor buitensporten maken we vervolgens weer onderscheid in de volgende sporten:

- hockey;
- honk- en softbal;
- korfbal;
- roeien;
- rugby;
- tennis;
- voetbal.

Zaalsporten worden voornamelijk beoefend in een sporthal. Daarom wordt voor de zaalsport de spreiding aan sporthallen in kaart gebracht.

In hoofdstuk 2 is meer te lezen over de methoden en uitgevoerde analyses.

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten per sporttak.

4.1 Buitensport

In deze paragraaf wordt de spreiding van bovenlokale buitensporten in provincie Zuid-Holland uiteengezet. Eerst wordt gekeken naar de spreiding van sportparken in de provincie. Er is gekeken naar sportparken waar ten minste één van de volgende sporten aanwezig is: hockey, honk- en softbal, korfbal, rugby, tennis of voetbal. In de paragrafen hierna komen al deze sporten ook individueel aan bod. Daarnaast wordt de spreiding van roeiverenigingen in de provincie weergegeven.

Huidige situatie

Bijna alle inwoners van provincie Zuid-Holland wonen binnen drie kilometer van het dichtstbijzijnde sportpark (99%). In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden reist een op de tien inwoners meer dan drie kilometer naar het dichtstbijzijnde sportpark. In de overige regio's is

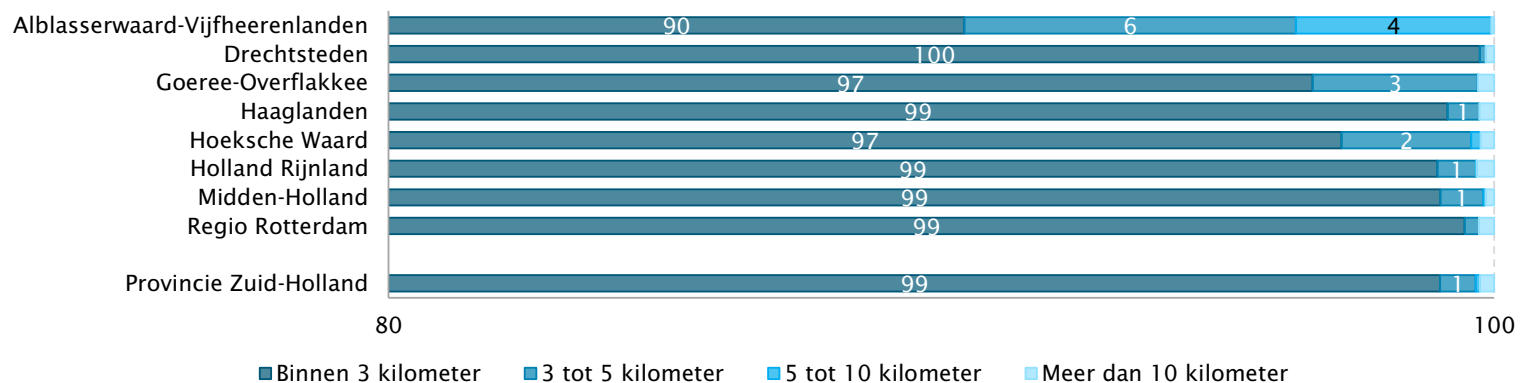
het aandeel inwoners dat meer dan drie kilometer moet afleggen naar een sportpark maximaal 3 procent (figuur 4.1).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het absolute aantal inwoners woonachtig binnen drie kilometer van een sportpark neemt tot 2040 naar verwachting toe met 490.000 ten opzichte van de huidige situatie, tot ruim 4 miljoen inwoners. Dit zijn naar verwachting bijna alle inwoners van de provincie Zuid-Holland in 2040.

Figuur 4.1 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde sportpark naar regio (in procenten)

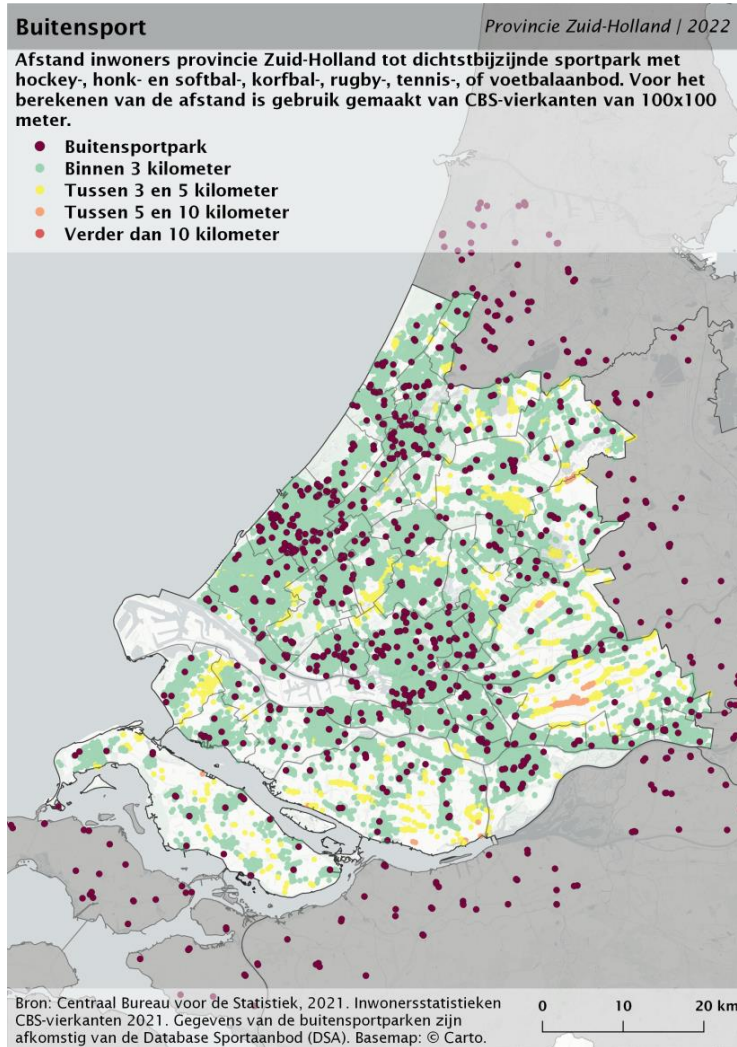
Op kaart 4.1 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar het dichtstbijzijnde sportpark is weergegeven in afstandscategorieën. Bijna alle bewoonde locaties in de provincie Zuid-Holland (97%) liggen binnen drie kilometer van een sportpark.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een sportpark hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.2 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een sportpark woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

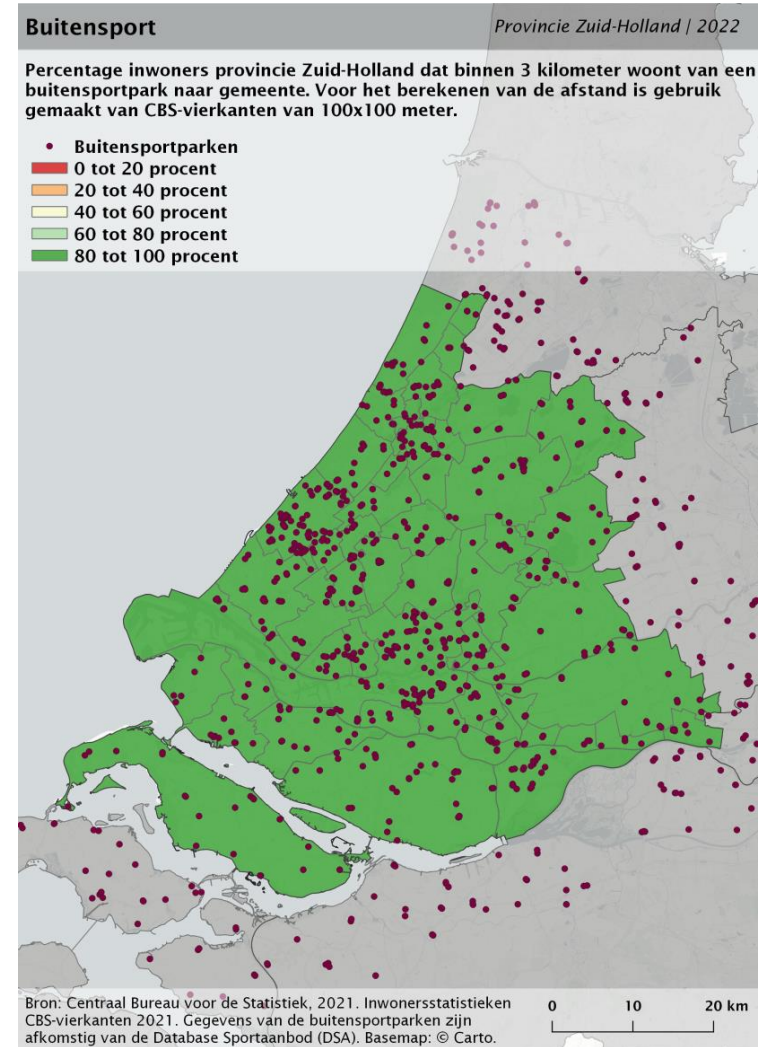
In alle gemeenten in Zuid-Holland woont tenminste 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer van een sportpark (kaart 4.2).

Kaart 4.1 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde sportpark

Kaart 4.2 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van sportpark per gemeente in Zuid-Holland

4.1.1 Hockey

In deze paragraaf gaan we specifiek in op de spreiding van hockeyvelden in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland zijn zestig hockeyaccommodaties.

Huidige situatie

Zes op de tien inwoners van de provincie Zuid-Holland wonen binnen een reisafstand van drie kilometer van het dichtstbijzijnde hockeyveld. Met name een groot aandeel van de inwoners uit regio Hoeksche Waard moet meer dan drie kilometer afleggen voor zij bij een hockeyveld zijn (98%). Een derde van de inwoners uit deze regio moet meer dan tien kilometer afleggen voor een hockeyveld (31%). In regio Goeree-Overflakkee is het aandeel inwoners dat op meer dan tien kilometer reisafstand van een

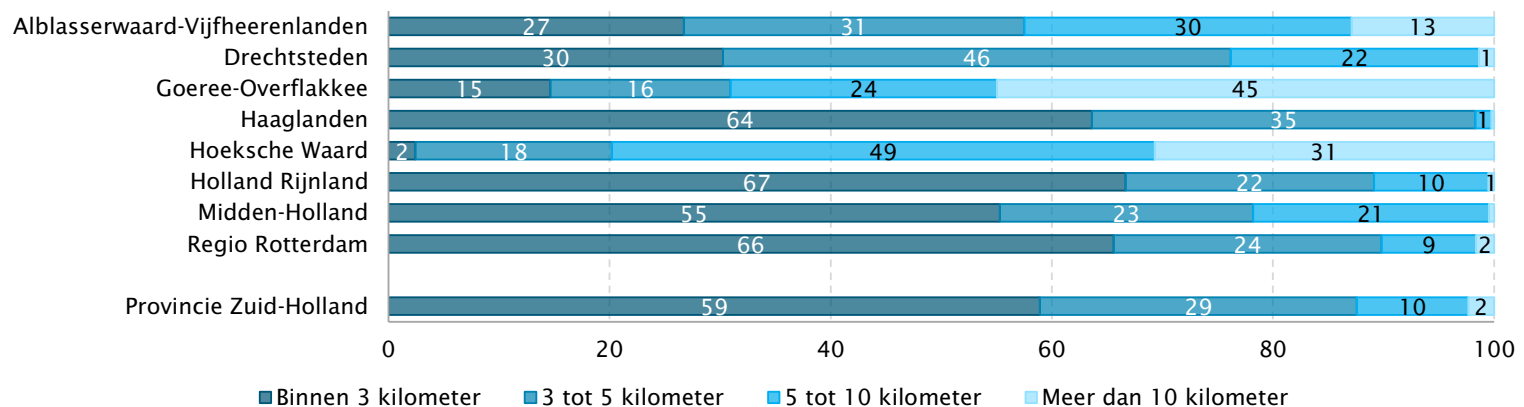
hockeyveld woont nog groter: bijna de helft (45%; figuur 4.2).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen moeten in Zuid-Holland naar verwachting 2,4 miljoen inwoners minder dan drie kilometer reizen in 2040; een toename van 110.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Ongeveer 480.000 inwoners moeten naar verwachting meer dan vijf kilometer afleggen, een toename van ruim 43.000 ten opzichte van nu.

Figuur 4.2 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde hockeyaccommodatie naar regio (in procenten)

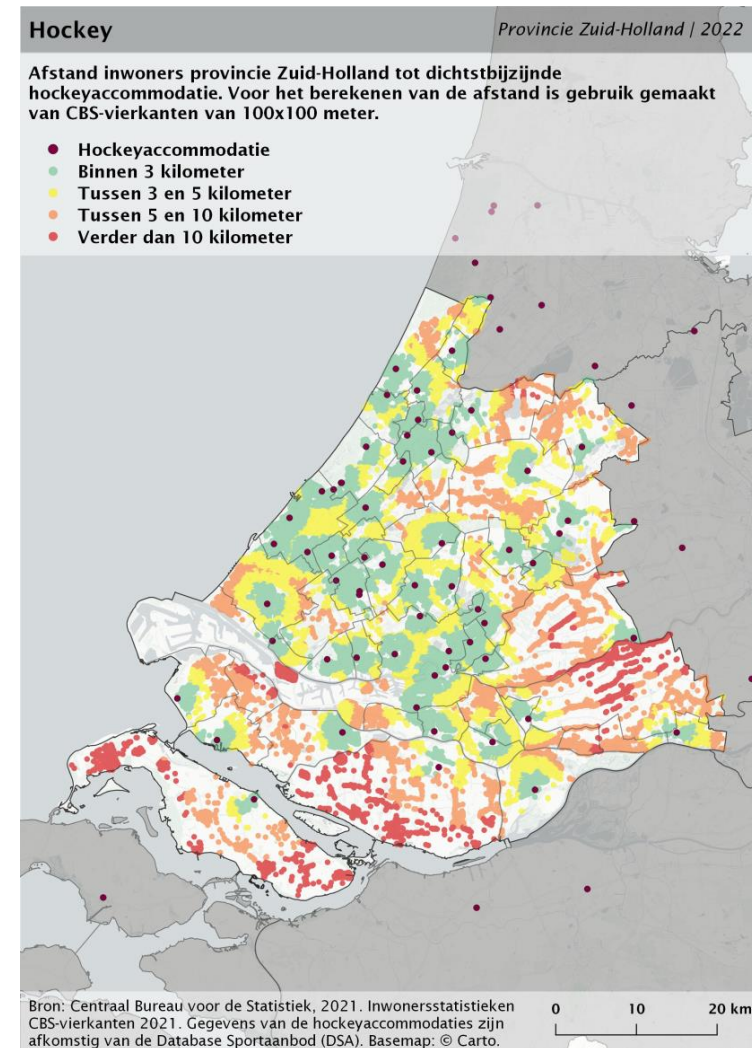

Kaart 4.3 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde hockeyaccommodatie

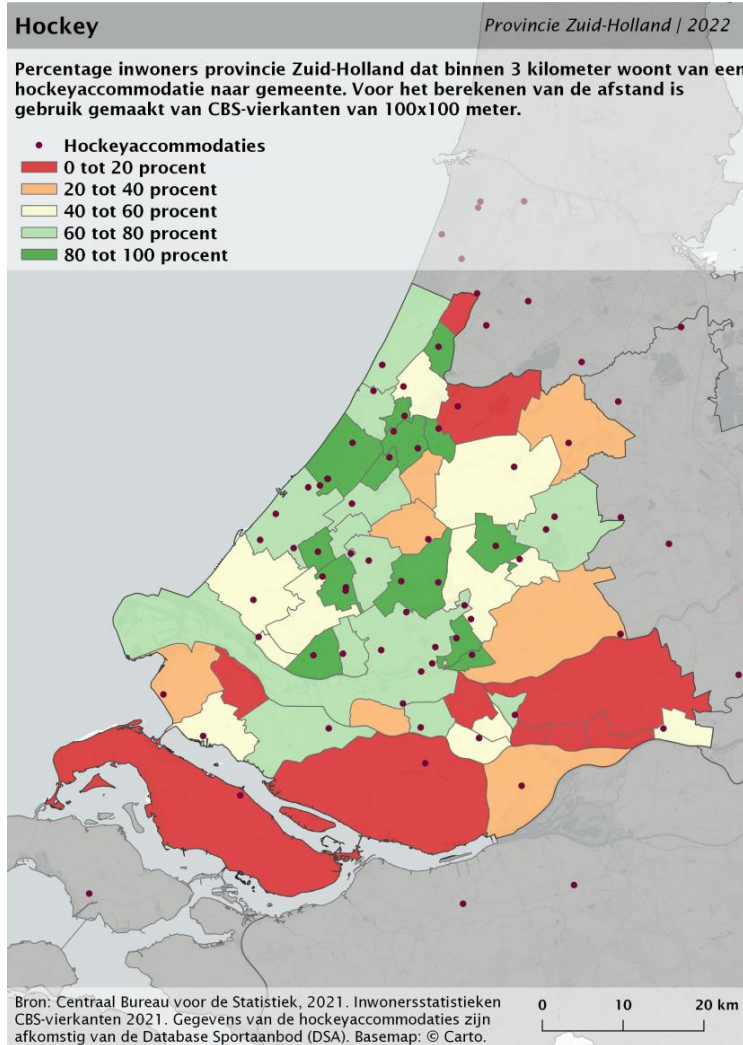
Op kaart 4.3 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar hockeyvelden aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde hockeyaccommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Een redelijk groot deel van de bewoonde locaties in Zuid-Holland ligt binnen drie kilometer (51%) of tussen drie en vijf kilometer (28%) reisaafstand van een hockeyaccommodatie. Met name in het zuiden en zuidoosten van de provincie liggen locaties waarvandaan meer dan tien kilometer naar een hockeyaccommodatie gereisd moet worden.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisaafstand naar een hockeyaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.4 en kaart 4.5 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een hockeyaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

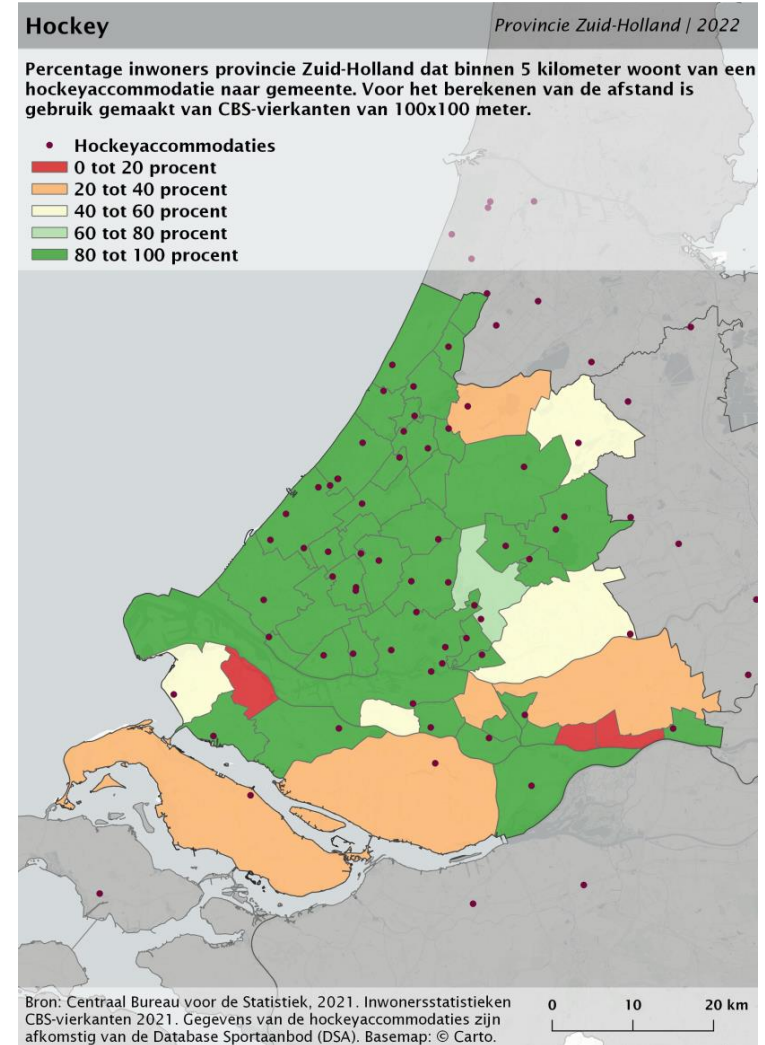
In 13 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisaafstand van een hockeyaccommodatie. In tien gemeenten woont minder dan 20 procent binnen drie kilometer van een hockeyaccommodatie (kaart 4.4). In het grootste deel van de gemeenten woont 80 tot 100 procent van de inwoners wel binnen vijf kilometer van een hockeyaccommodatie. In drie gemeenten woont 0 tot 20 procent binnen vijf kilometer van een hockeyaccommodatie (kaart 4.5).

Kaart 4.4 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van hockeyaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.5 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van hockeyaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.1.2 Honk- en softbal

In deze paragraaf gaan we specifiek in op de spreiding van honk- en softbalaccommodaties in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland kan op 34 locaties honk- en/of softbal worden beoefend.

Huidige situatie

Vier op de tien inwoners van de provincie Zuid-Holland wonen binnen een reisafstand van drie kilometer van de dichtstbijzijnde honk- en softbalaccommodatie. De reisafstanden naar een honk- en softbalaccommodatie zijn erg wisselend per regio. In regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wonen alle inwoners bijvoorbeeld meer dan vijf kilometer van een honk- en softbalaccommodatie. In regio Haaglanden woont juist de helft van de inwoners binnen drie kilometer van een honk-

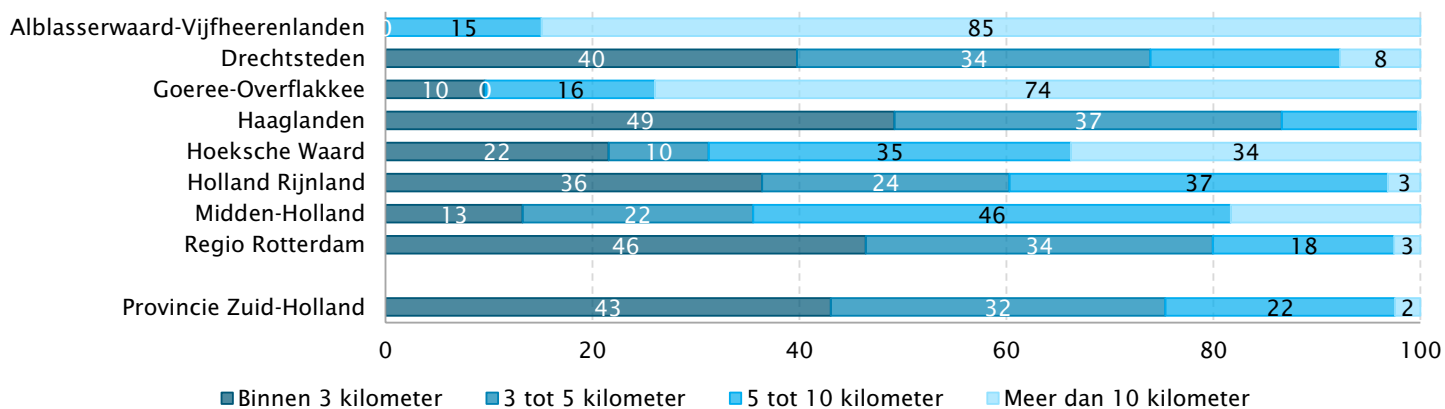
en softbalaccommodatie (figuur 4.3).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het absolute aantal inwoners binnen drie kilometer van een honk- en softbalaccommodatie neemt naar verwachting toe met 205.000 inwoners, tot 1,7 miljoen inwoners in 2040. Ruim 1,1 miljoen inwoners moet naar verwachting verder dan vijf kilometer reizen; een toename van 140.000 ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 4.3 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde honk- en softbalaccommodatie naar regio (in procenten)

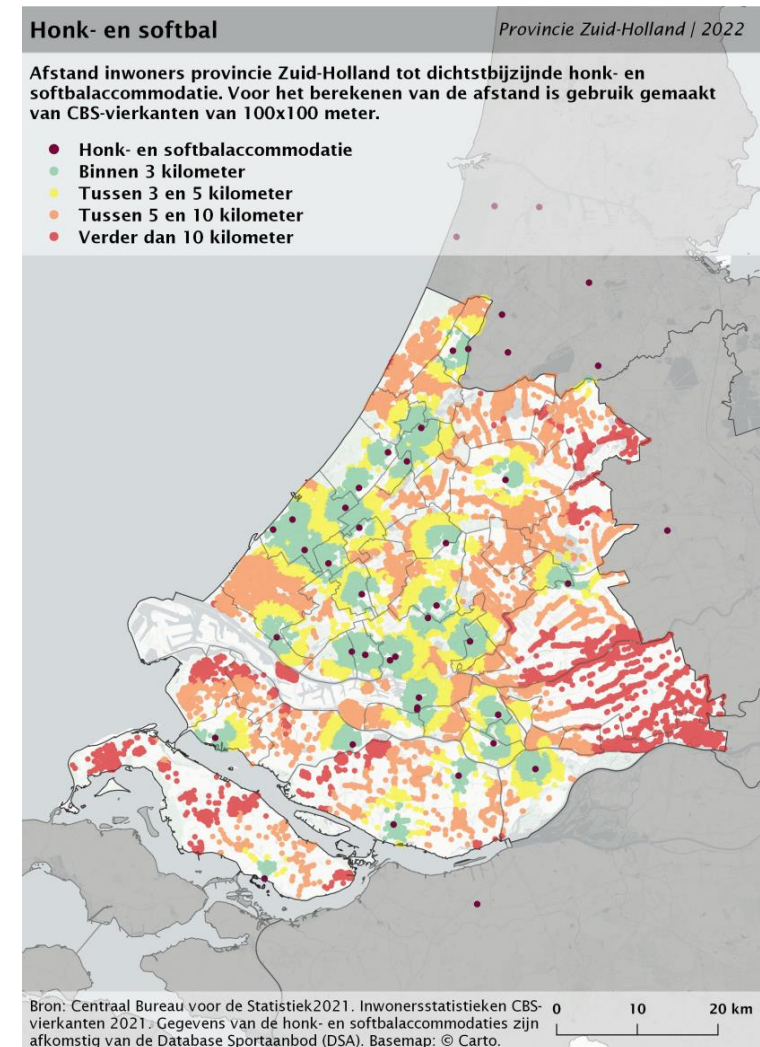

Kaart 4.6 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde honk- en softbalaccommodatie

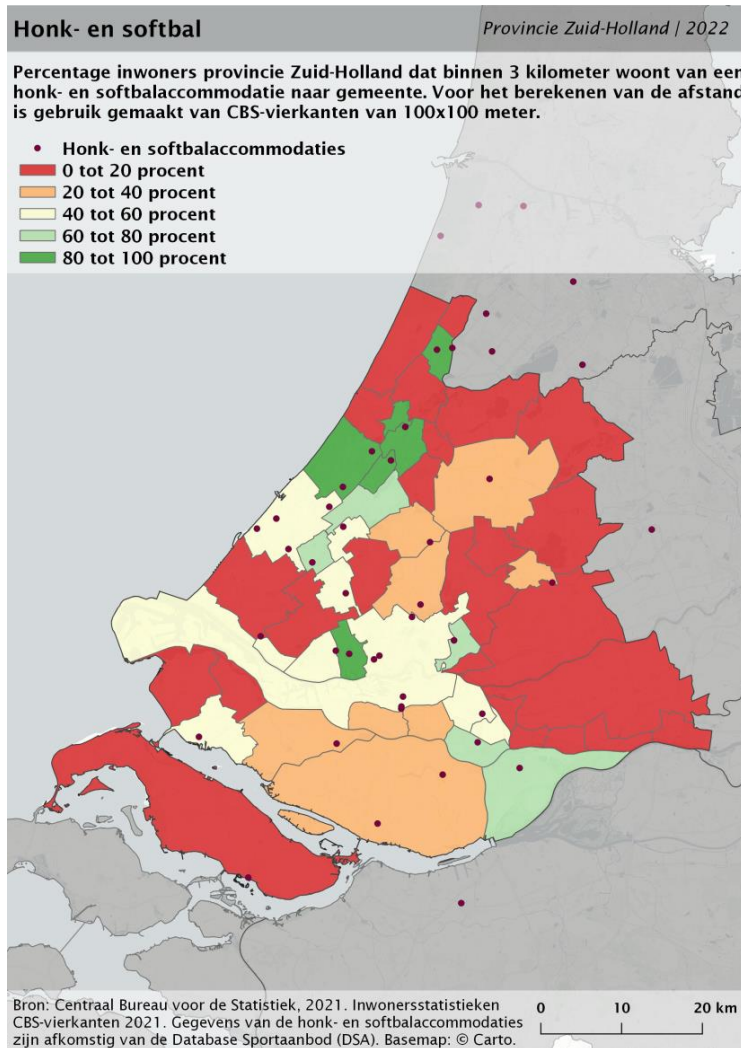
Op kaart 4.6 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar honk- en softbalvelden aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde honk- en softbalaccommodatie is weergegeven in afstanscategoriegrenzen. De reisafstanden vanaf de bewoonde locaties in de provincie naar een honk- en softbalaccommodatie zijn erg verschillend. Zo ligt een derde van de locaties (33%) binnen drie kilometer van een honk- en softbalaccommodatie, maar ook een kwart (27%) tussen de drie en vijf kilometer en 29 procent tussen de vijf en tien kilometer.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een honk- en softbalaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.7 en kaart 4.8 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een honk- en softbalaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

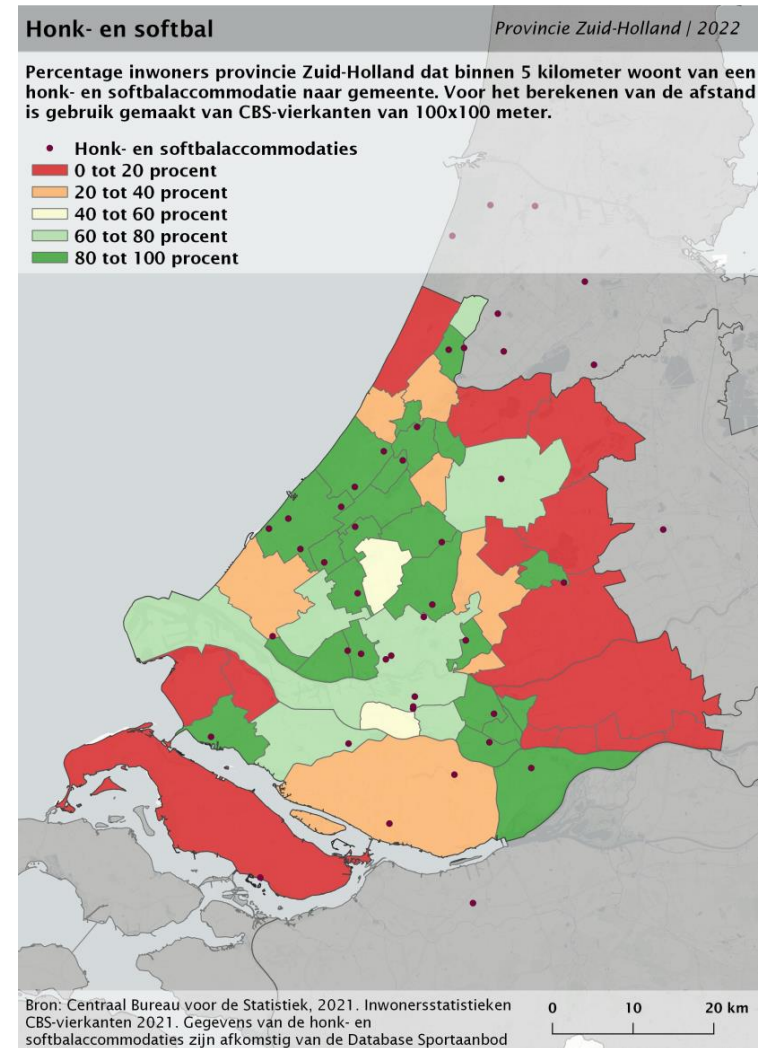
In 6 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een hockeyaccommodatie (kaart 4.7). Bij een reisafstand van vijf kilometer is dit aantal een stuk groter: in 23 van de 53 gemeenten woont tenminste 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer reisafstand van een honk- en softbalaccommodatie (kaart 4.8).

Kaart 4.7 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van honk- en softbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.8 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van honk- en softbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.1.3 Korfbal

In deze paragraaf gaan we specifiek in op de spreiding korfbalaccommodaties in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland zijn 93 korfballocaties (velden).

Huidige situatie

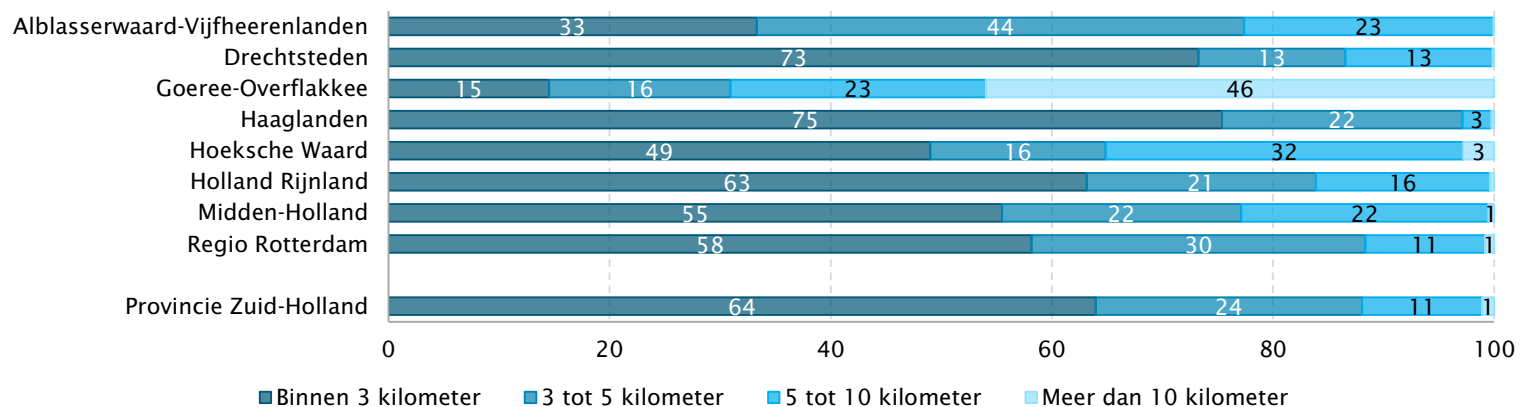
Twee derde van de inwoners van de provincie Zuid-Holland (64%) woont binnen een reisafstand van drie kilometer van de dichtstbijzijnde korfbalaccommodatie. Vooral veel inwoners uit de regio Haaglanden wonen binnen drie kilometer van een korfbalaccommodatie (75%). In regio Goeree-Overflakkee moet bijna de helft van de inwoners meer dan tien kilometer afleggen om bij een korfbalaccommodatie te komen (46%) (figuur 4.4).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen wonen in Zuid-Holland in 2040 naar verwachting ruim 2,6 miljoen inwoners binnen drie kilometer van een korfbalaccommodatie; een toename van 330.000 ten opzichte van de huidige situatie. 980.000 inwoners moeten naar verwachting tussen de drie tot vijf kilometer reizen. Dat is een toename van zo'n 120.000 inwoners ten opzichte van nu.

Figuur 4.4 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde korfbalaccommodatie naar regio (in procenten)

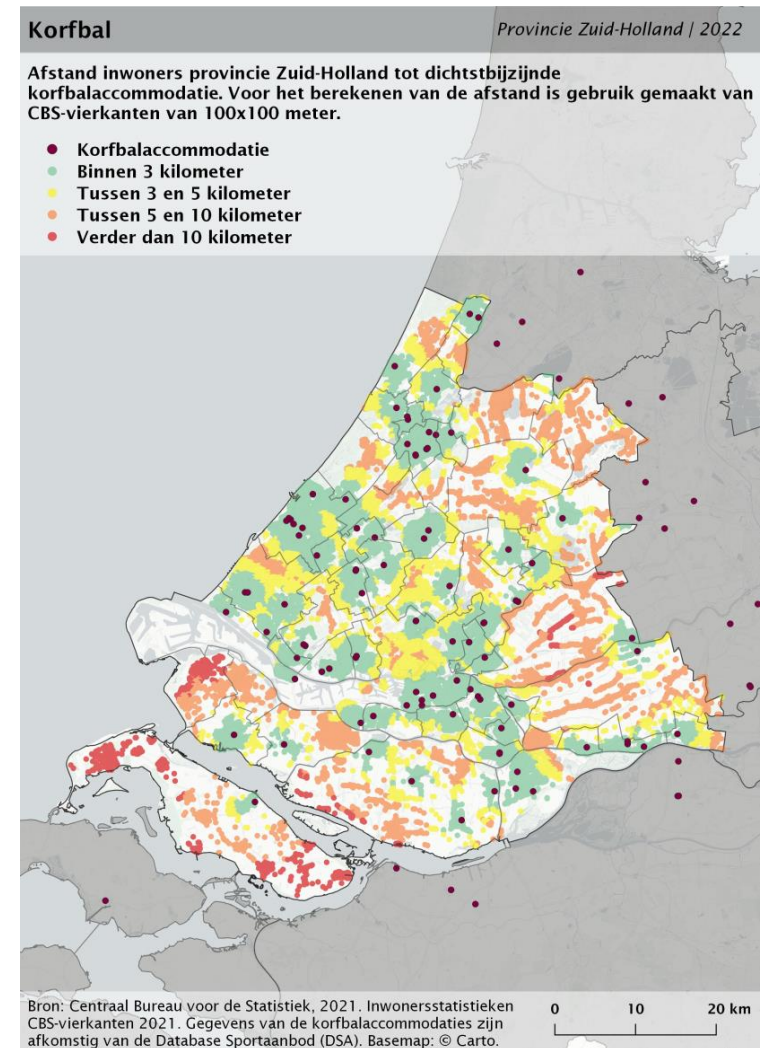

Kaart 4.9 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde korfbalaccommodatie

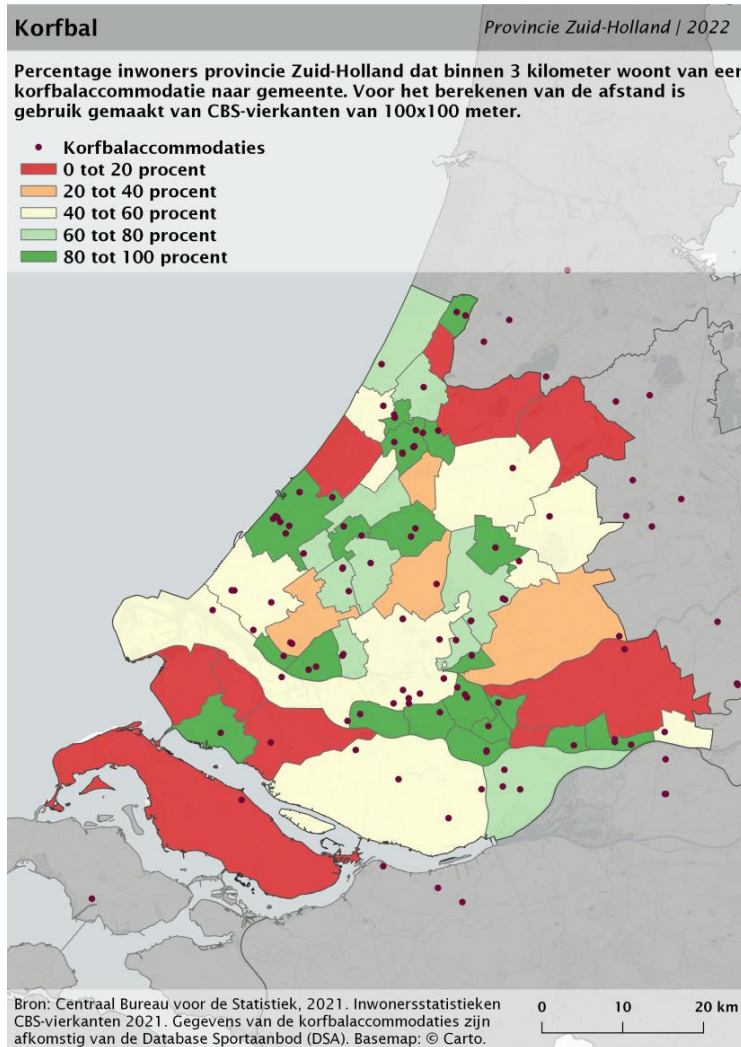
Op kaart 4.9 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar korfbalvelden aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde korfbalaccommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Er zijn maar weinig bewoonde locaties in Zuid-Holland van waar de reisafstand tot een korfbalaccommodatie verder dan tien kilometer is (4%). Ruim de helft van de locaties (56%) ligt binnen drie kilometer reisafstand van de dichtstbijzijnde korfbalaccommodatie.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een korfbalaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.10 en kaart 4.11 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een korfbalaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

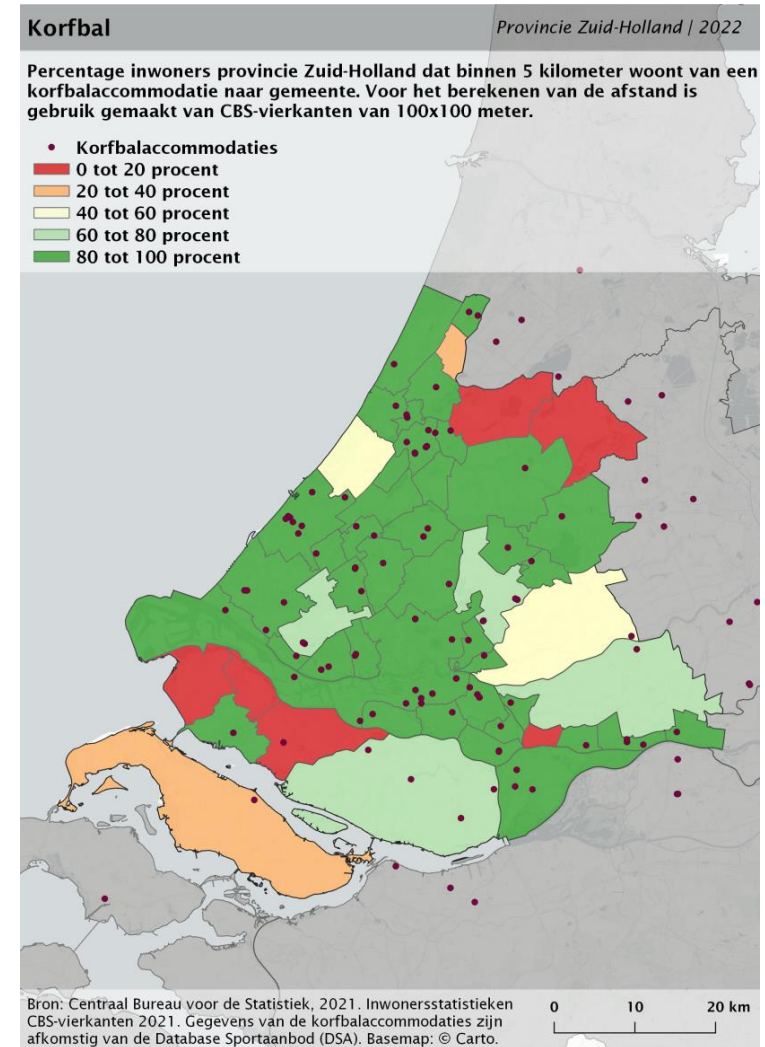
In 20 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een korfbalaccommodatie. In tien gemeenten woont minder dan 20 procent binnen drie kilometer van een korfbalaccommodatie (kaart 4.10). In het grootste deel van de gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners wel binnen vijf kilometer van een korfbalaccommodatie. In zes gemeenten woont 0 tot 20 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een korfbalaccommodatie (kaart 4.11).

Kaart 4.10 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van korfbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.11 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van korfbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.1.4 Roeien

Nadat we bij de regionale voorzieningen naar roeibanen gekeken hebben (paragraaf 3.2), kijken we in deze paragraaf naar roeiverenigingen. In Zuid-Holland zijn 24 roeiverenigingen. De roeibaan waar in paragraaf 3.2 over wordt uitgeweid is een accommodatie die geschikt is voor nationale en internationale roeiwedstrijden van twee kilometer, waardoor deze een meer regionale functie heeft. Een roeivereniging daarentegen heeft een meer lokale functie en richt zich op het uitoefenen van de roeisport in bredere zin voor mensen in de directe omgeving, zonder per se gebruik te maken van een officiële roeibaan.

Huidige situatie

Een kwart van de inwoners van de provincie woont binnen drie kilometer van een roeivereniging. In de regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Holland Rijnland is het aandeel inwoners dat binnen drie kilometer reizen

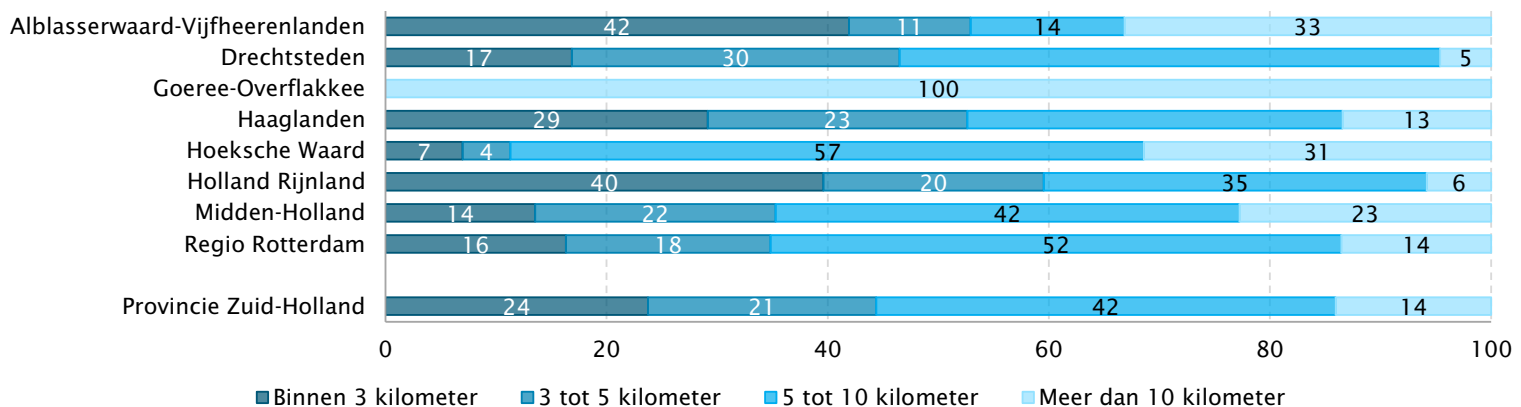
een roeivereniging kan bereiken het laagst. In regio Goeree-Overflakkee moeten alle inwoners meer dan tien kilometer reizen voor de dichtstbijzijnde roeivereniging (figuur 4.5). In deze regio is ook geen roeivereniging gevestigd.

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen wonen naar verwachting ruim 960.000 inwoners in Zuid-Holland binnen drie kilometer van een roeivereniging in 2040; een toename van bijna 120.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Het aantal inwoners dat verder dan vijf kilometer moet reizen neemt naar verwachting toe met 260.000 inwoners, tot ruim 2,2 miljoen in 2040.

Figuur 4.5 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde roeiaccommodatie naar regio (in procenten)

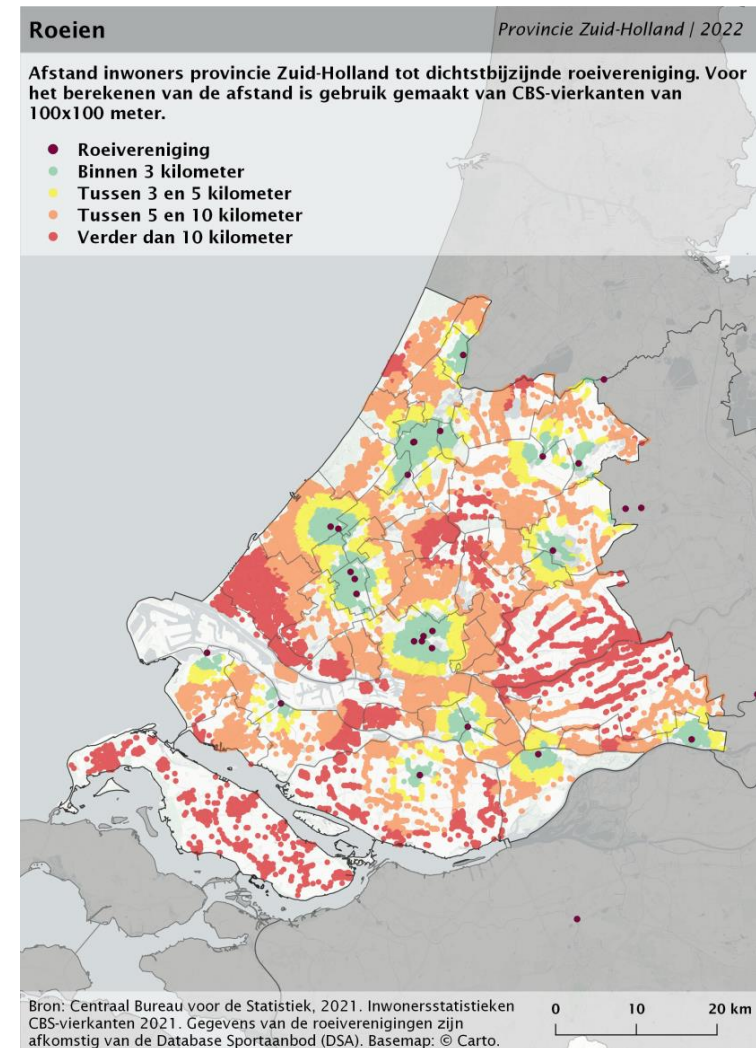

Kaart 4.12 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde roeivereniging

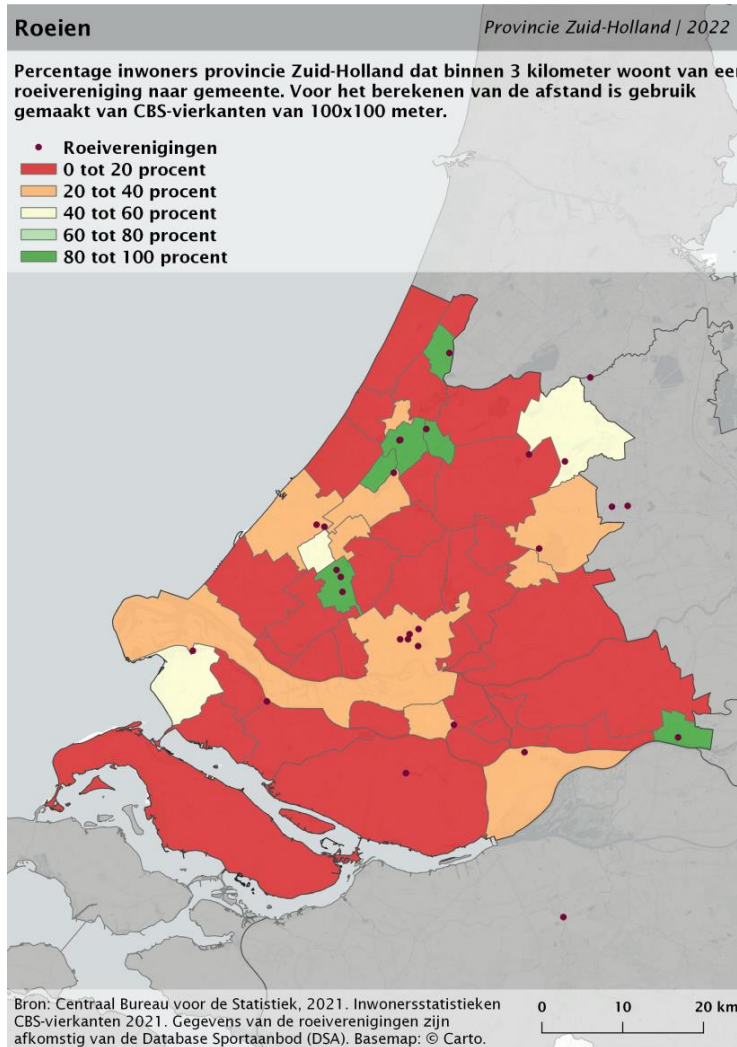
Op kaart 4.12 worden de roeiverenigingen van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde roeivereniging is weergegeven in afstands categorieën. De reisafstanden tot de dichtstbijzijnde roeivereniging zijn erg wisselend per locatie. Ongeveer een op de vijf locaties (18%) ligt binnen drie kilometer reisafstand van een roeivereniging.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een roeivereniging hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.13 en kaart 4.14 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een roeivereniging woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

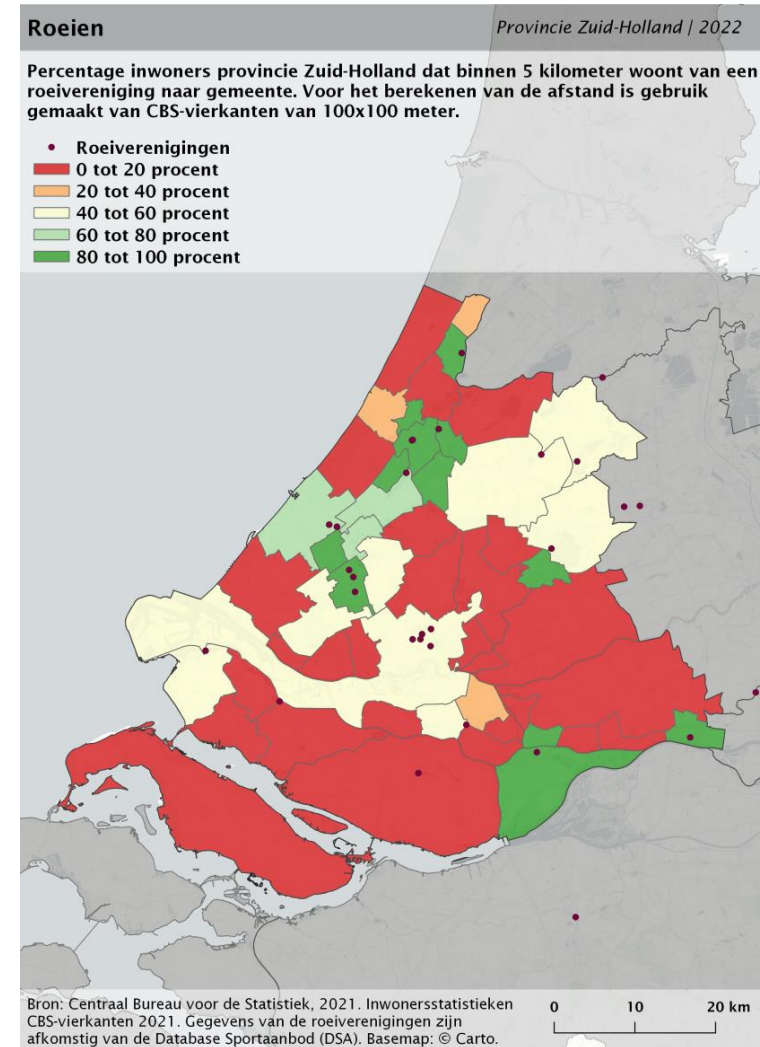
In 6 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een roeivereniging. In de meerderheid van de gemeenten woont 0 tot 20 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand (kaart 4.13). Als wordt gekeken naar een reisafstand van vijf kilometer, gaan de percentages omhoog. Desalniettemin heeft ook in deze situatie in ongeveer de helft van de gemeenten 0 tot 20 procent van de inwoners een roeivereniging binnen vijf kilometer (kaart 4.14).

Kaart 4.13 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van roeivereniging per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.14 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van roeivereniging per gemeente in Zuid-Holland

4.1.5 Rugby

In deze paragraaf kijken we naar de spreiding van de rugbyaccommodaties in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland zijn 23 rugbyaccommodaties.

Huidige situatie

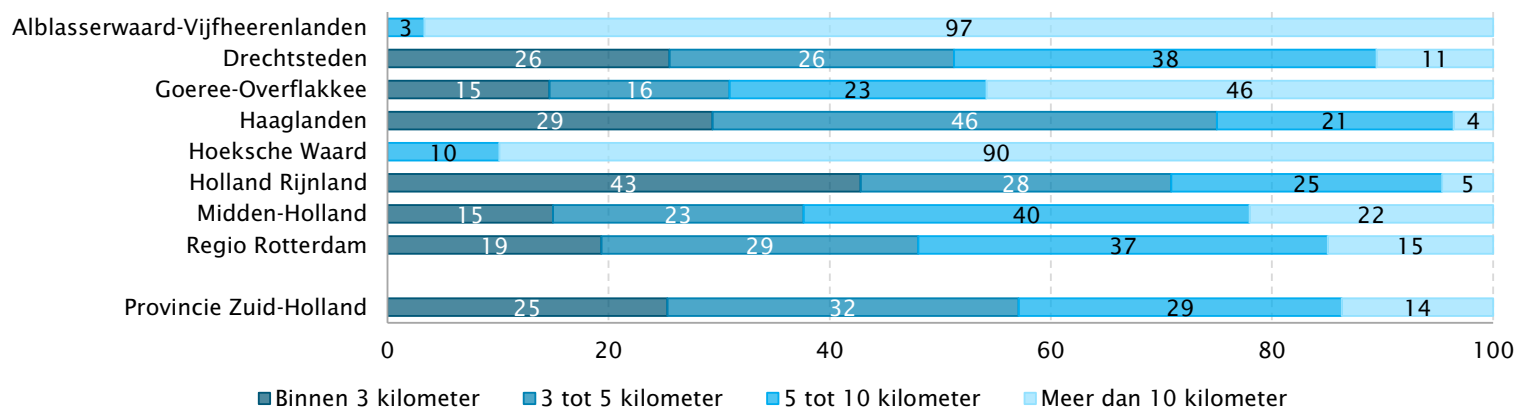
Een kwart van de inwoners van provincie Zuid-Holland woont binnen drie kilometer reisafstand van de dichtstbijzijnde rugbyaccommodatie. Met name in de regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Hoeksche Waard zijn de reisafstanden wat langer. Hier moeten bijna alle inwoners meer dan tien kilometer reizen naar de dichtstbijzijnde rugbyaccommodatie (figuur 4.6).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het absolute aantal inwoners in Zuid-Holland binnen drie kilometer van een rugbyaccommodatie neemt tot 2040 naar verwachting met 130.000 toe ten opzichte van nu, tot ruim 1 miljoen inwoners. Circa 1,7 miljoen inwoners moeten in 2040 naar verwachting verder dan vijf kilometer reizen. Dat is een toename van 175.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 4.6 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde rugbyaccommodatie naar regio (in procenten)

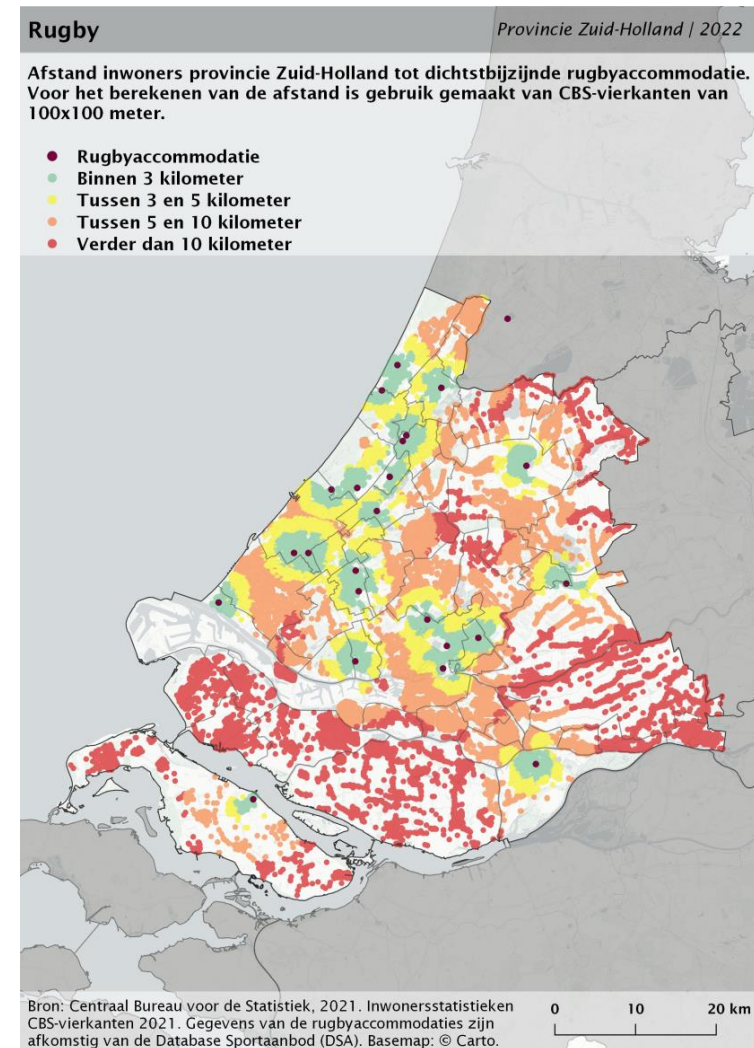

Kaart 4.15 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde rugbyaccommodatie

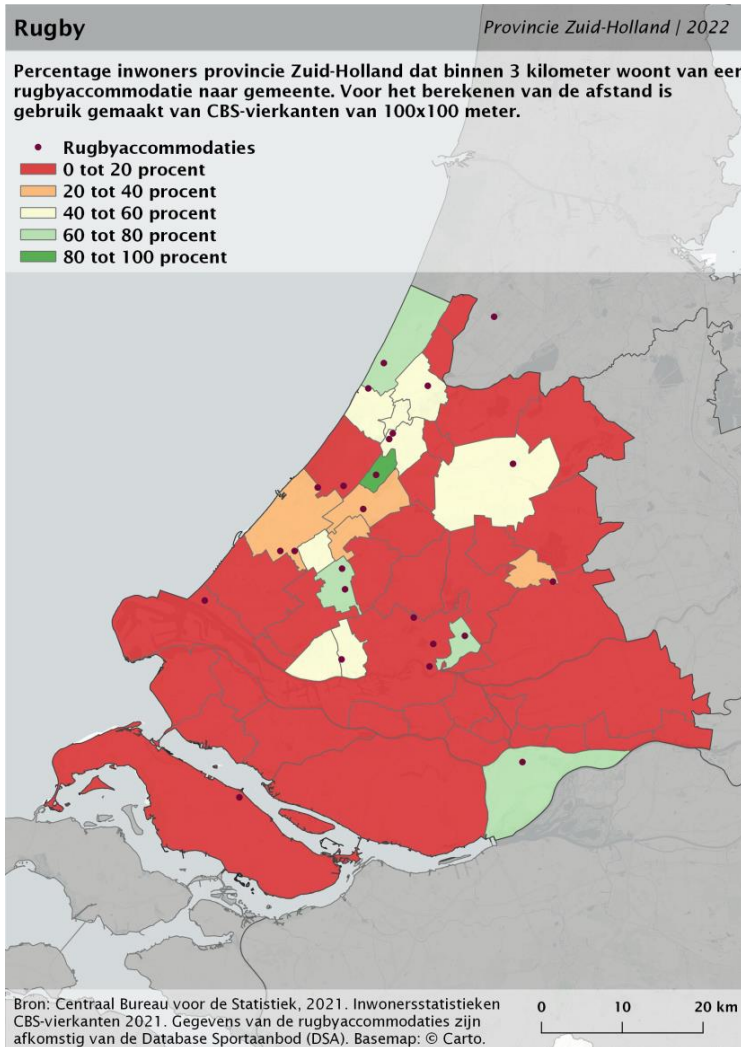
Op kaart 4.15 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar rugbyvelden aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde rugbyaccommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. De reisafstanden vanaf de verschillende locaties in de provincie zijn erg verschillend. Met name in het midden en westen van de provincie zijn rugbyverenigingen gelegen en liggen de reisafstanden dus wat lager. In overige delen van de provincie liggen de reisafstanden hoger. Een kwart van de bewoonde locaties ligt binnen drie kilometer van een rugbyaccommodatie (22%).

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een rugbyaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.16 en kaart 4.17 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een rugbyaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

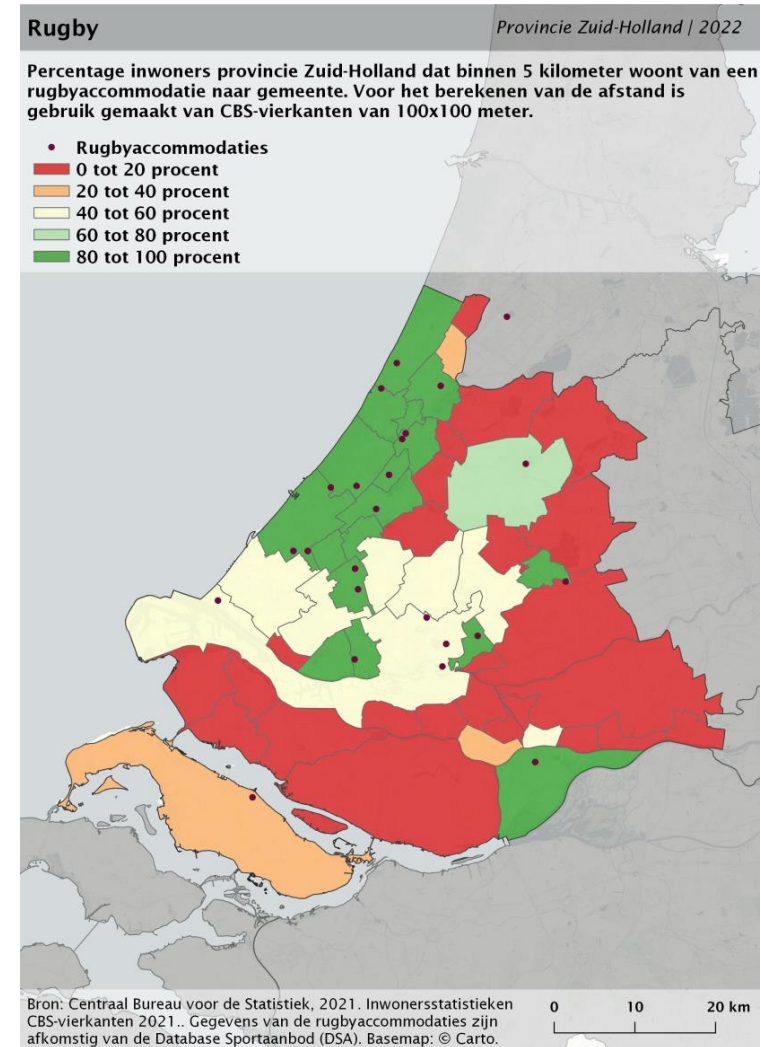
In één van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een rugbyaccommodatie. In de ruime meerderheid van de gemeenten woont maximaal 20 procent van de inwoners binnen drie kilometer van een rugbyaccommodatie (kaart 4.16). Het aantal gemeenten waar meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer afstand van een rugbyaccommodatie woont is een stuk hoger, namelijk 17 van de 53 (kaart 4.17).

Kaart 4.16 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van rugbyaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.17 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van rugbyaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.1.6 Tennis

In deze paragraaf kijken we naar de spreiding van de tennisaccommodaties in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland kan op 287 locaties (outdoor) getennist worden.

Huidige situatie

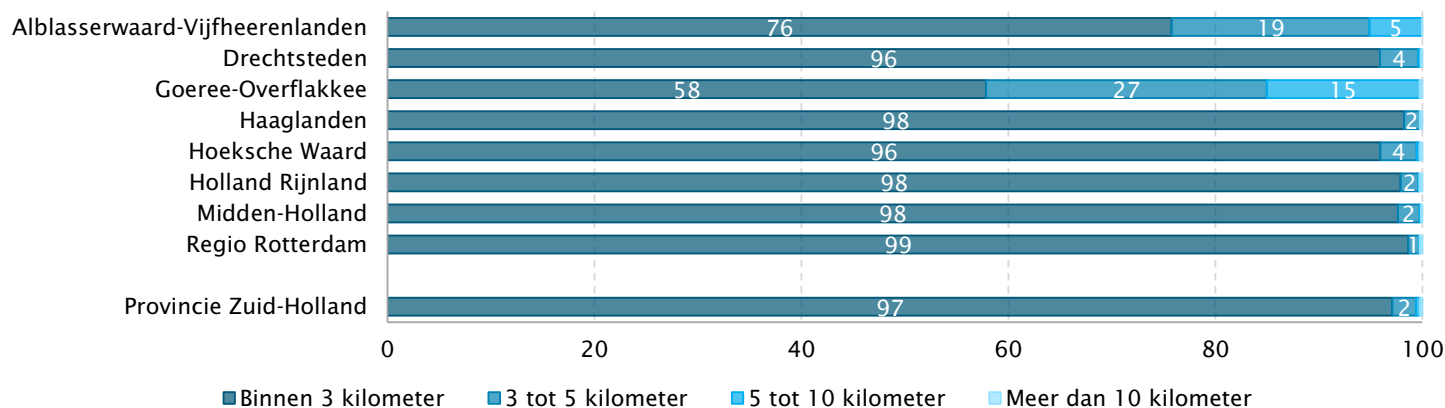
Tennis is na voetbal de meest gespeelde georganiseerde buitensport. Dit is terug te zien in het aantal accommodaties. Bijna alle inwoners van Zuid-Holland hebben binnen drie kilometer reisafstand een tennisaccommodatie (97%). Regio's Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Goeree-Overflakkee zijn hierop de uitzonderingen. In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden moet een kwart van de inwoners meer dan drie kilometer reizen. In Goeree-Overflakkee is dit twee op de vijf inwoners (figuur 4.7).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Het absolute aantal inwoners in Zuid-Holland in 2040 binnen drie kilometer van een tennisaccommodatie neemt naar verwachting toe tot ruim 3,9 miljoen inwoners; een toename van 485.000 ten opzichte van de huidige situatie. Ongeveer 24.000 inwoners moeten naar verwachting verder dan vijf kilometer reizen, een toename van 2.000 ten opzichte van nu.

Figuur 4.7 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde tennisaccommodatie naar regio (in procenten)

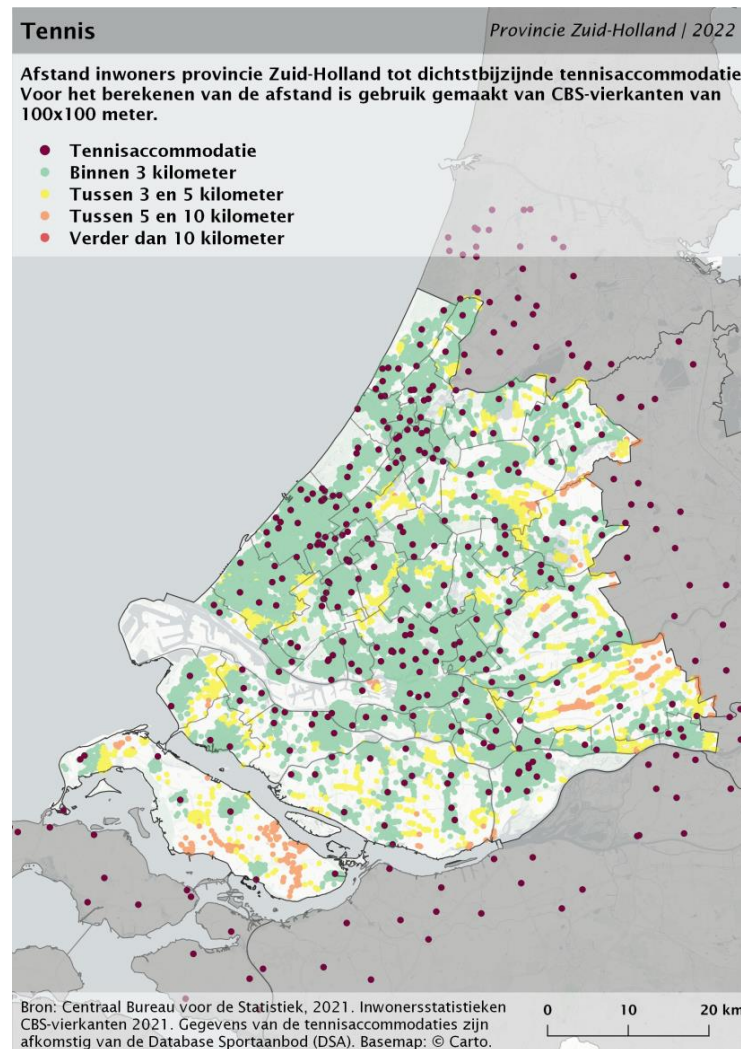

Kaart 4.18 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde tennisaccommodatie

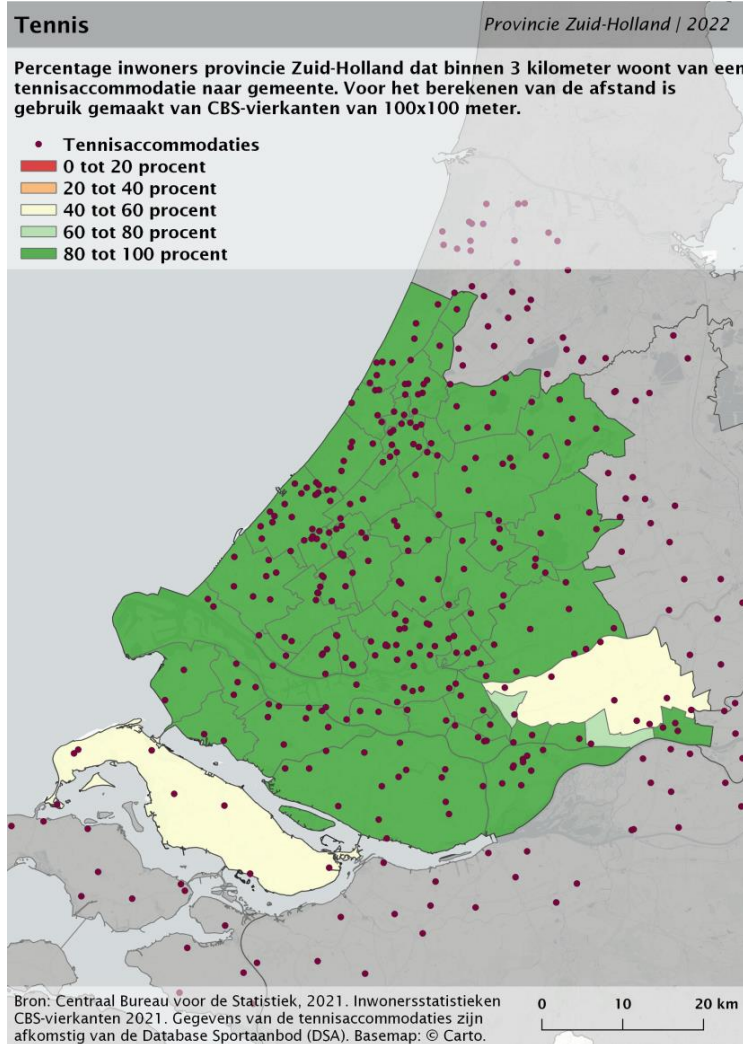
Op kaart 4.18 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar tennisbanen aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde tennisaccommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Bijna alle bewoonde locaties in Zuid-Holland liggen binnen drie kilometer reisafstand van een tennisaccommodatie (92%).

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een tennisaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.19 en kaart 4.20 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een tennisaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

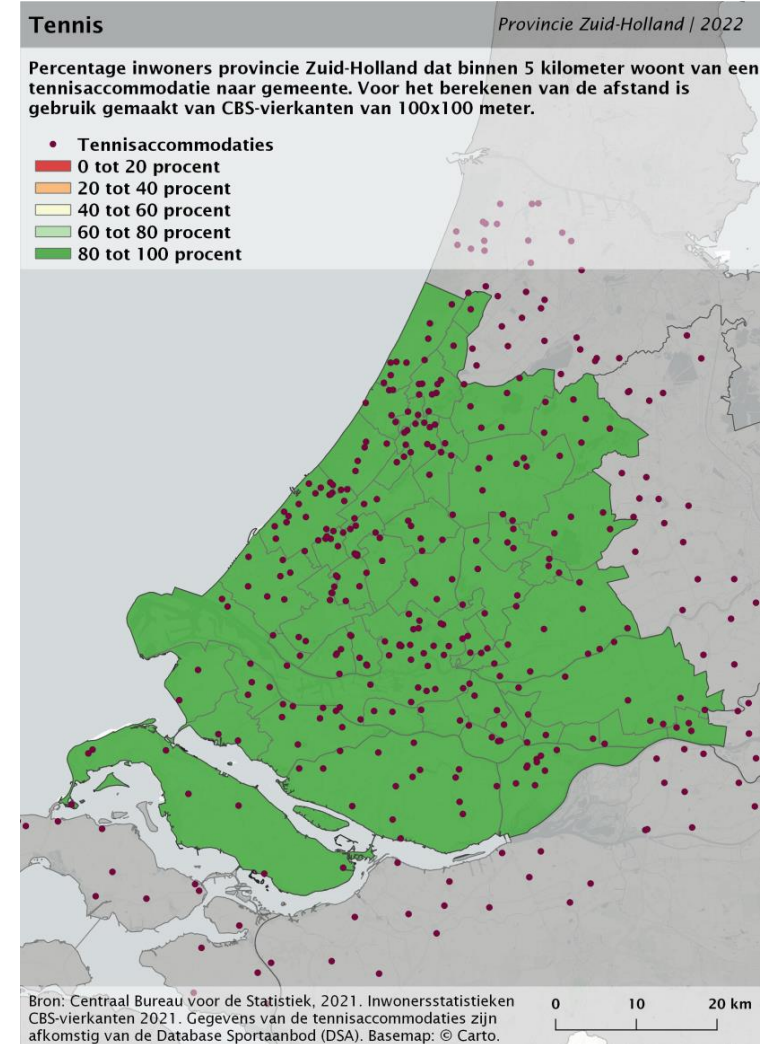
Slechts in vier van de 53 gemeenten in de provincie woont minder dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van de dichtstbijzijnde tennisaccommodatie (kaart 4.19). In alle gemeenten hoeft meer dan 80 procent van de inwoners niet meer dan vijf kilometer af te leggen voor de dichtstbijzijnde tennisaccommodatie (kaart 4.20).

Kaart 4.19 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van tennisaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.20 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van tennisaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.1.7 Voetbal

In deze paragraaf kijken we naar de spreiding van de voetbalaccommodaties in de provincie Zuid-Holland. In Zuid-Holland zijn 286 voetbalaccommodaties.

Huidige situatie

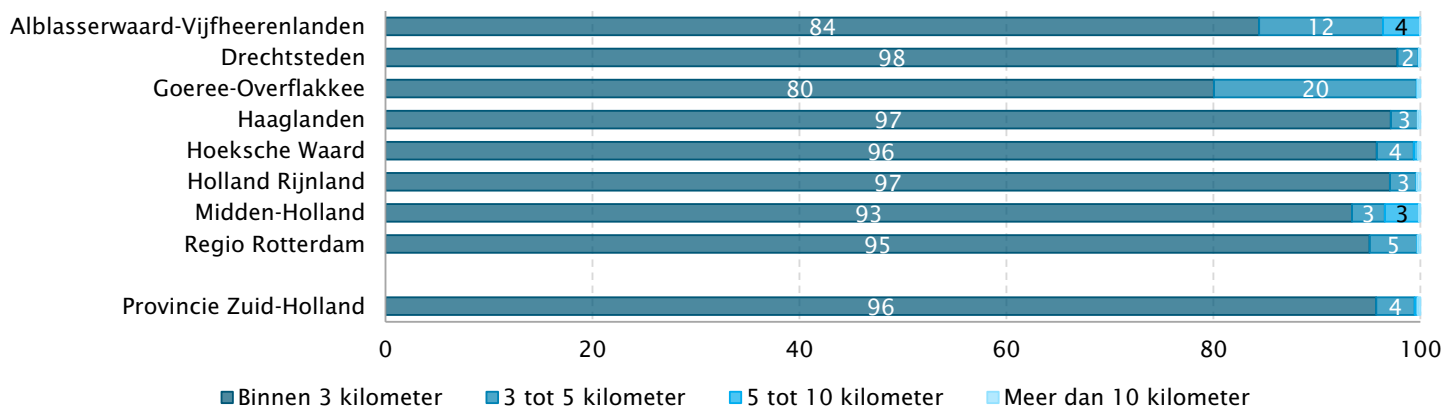
Voetbal is de meest beoefende georganiseerde buitensport in Nederland. 96 procent van de inwoners van Zuid-Holland woont binnen drie kilometer reisafstand van de dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie. Ook in de individuele regio's woont telkens meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een voetbalaccommodatie (figuur 4.8).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen wonen in Zuid-Holland in 2040 naar verwachting bijna 3,9 miljoen inwoners binnen drie kilometer van een voetbalaccommodaties; een toename van 470.000 inwoners ten opzichte van nu. Slechts 23.000 inwoners moeten naar verwachting verder dan vijf kilometer reizen. Dat is een toename van 3.000 ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 4.8 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie naar regio (in procenten)

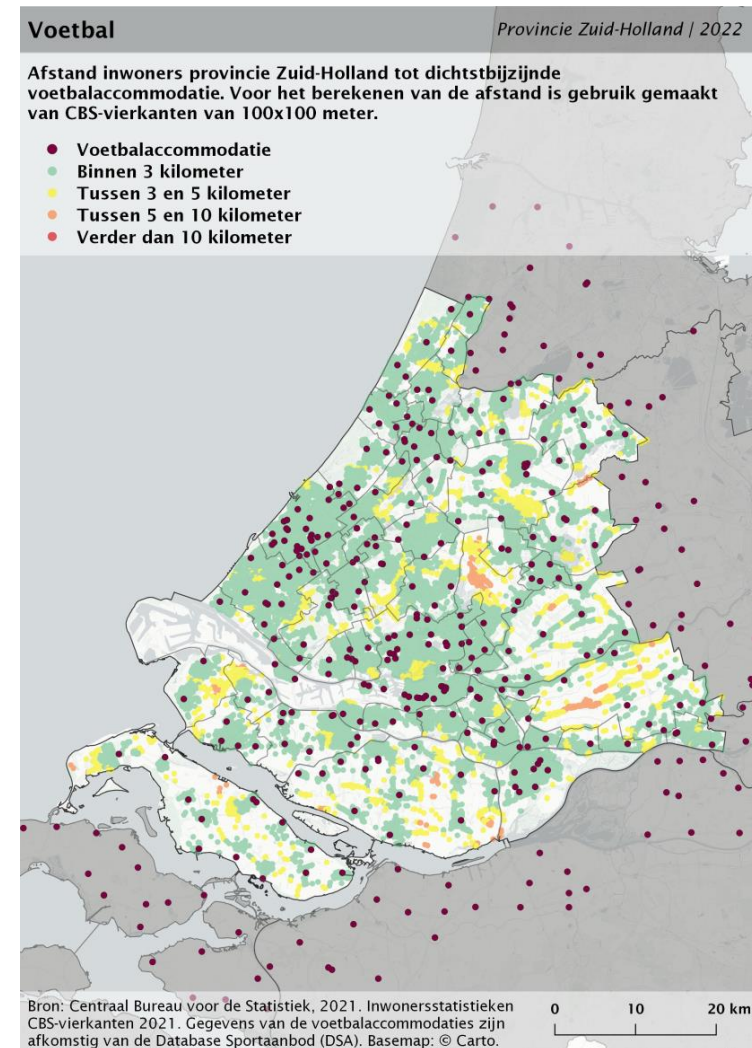

Kaart 4.21 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie

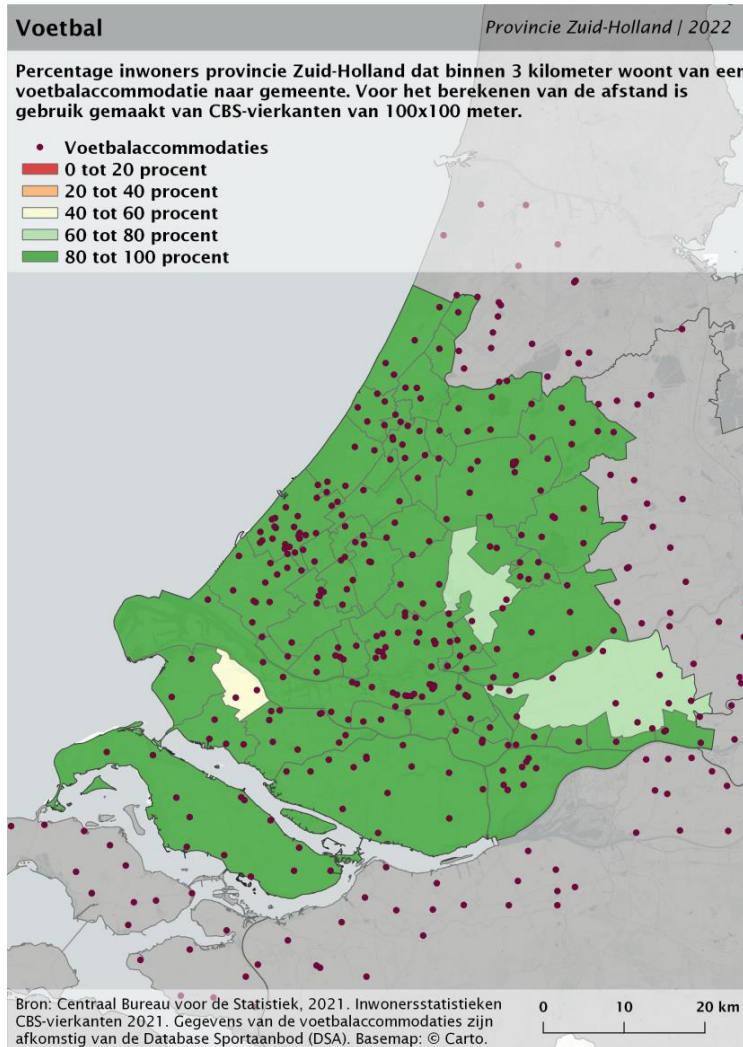
Op kaart 4.21 worden de sportparken van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven waar voetbalvelden aanwezig zijn. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie is weergegeven in afstands categorieën. Het overgrote deel van de bewoonde locaties in Zuid-Holland (93%) ligt binnen drie kilometer reisafstand van een voetbalaccommodatie.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisafstand naar een voetbalaccommodatie hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.22 en kaart 4.23 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een voetbalaccommodatie woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

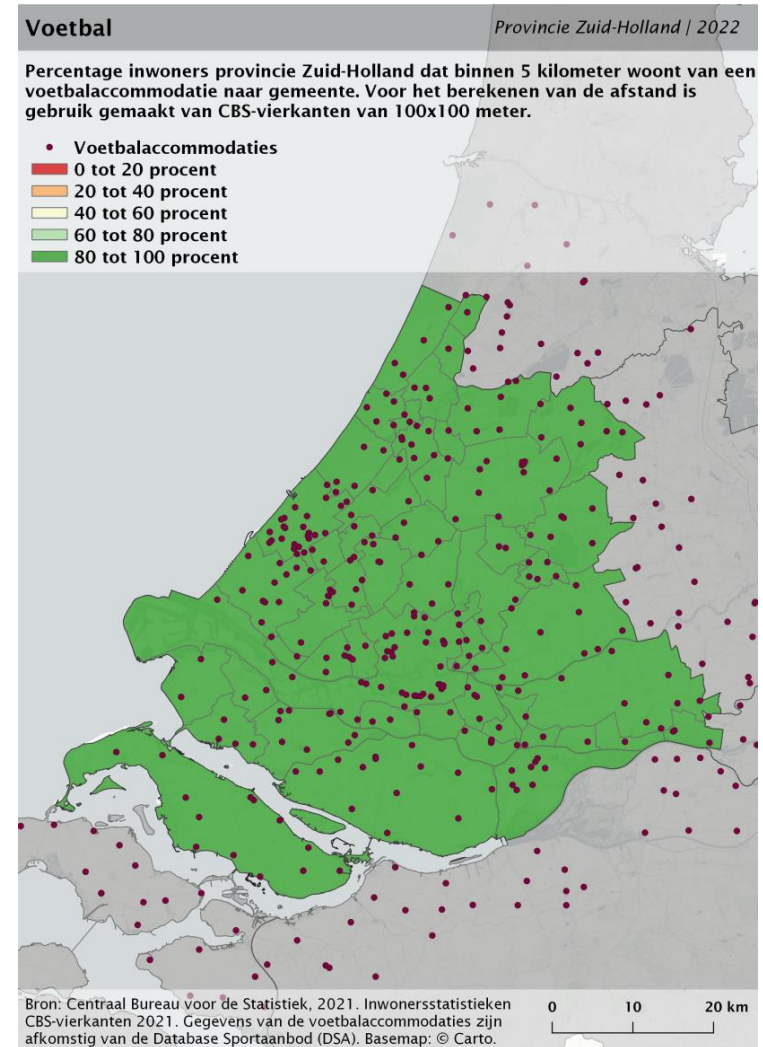
Slechts in drie van de 53 gemeenten woont minder dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand van een voetbalaccommodatie (kaart 4.22). In alle gemeenten woont tenminste 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een voetbalaccommodatie (kaart 4.23).

Kaart 4.22 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van voetbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.23 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van voetbalaccommodatie per gemeente in Zuid-Holland

4.2 Zaal sport

In deze paragraaf wordt de spreiding van zaalsporten in de provincie Zuid-Holland uiteengezet. Hiervoor is gekeken naar de spreiding van de sporthallen. In Zuid-Holland zijn 229 locaties met één of meer sporthallen.

Huidige situatie

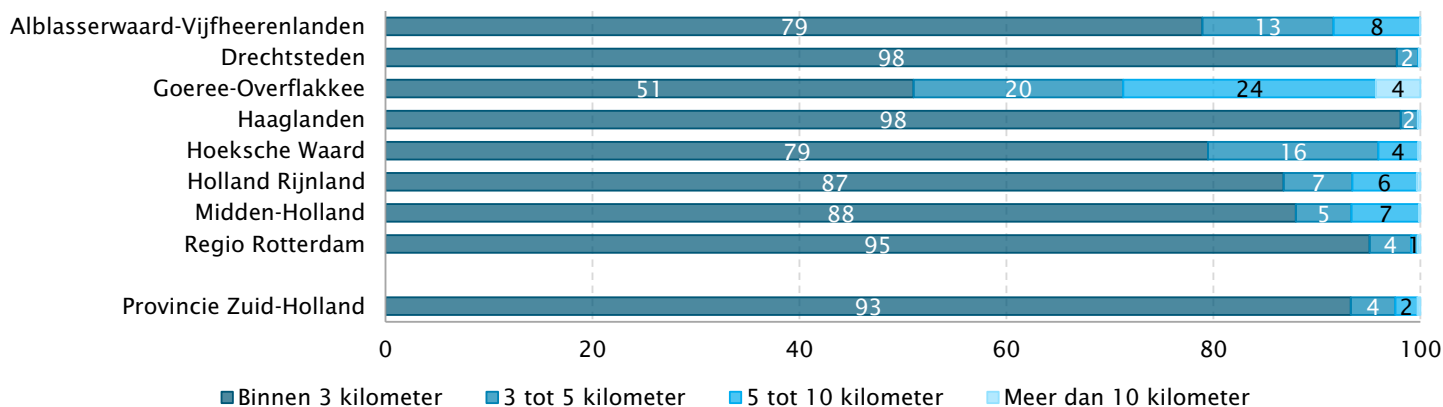
Ruim negen op de tien inwoners in de provincie wonen binnen drie kilometer van de dichtstbijzijnde sporthal. In regio Goeree-Overflakkee woont maar de helft van de inwoners binnen drie kilometer reisafstand. Hier moeten bijna drie op de tien inwoners meer dan vijf kilometer afleggen voor een sporthal (figuur 4.9).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen wonen naar verwachting bijna 3,9 miljoen inwoners in Zuid-Holland in 2040 binnen drie kilometer van een sporthal; een toename van 470.000 inwoners ten opzichte van de huidige situatie. Circa 95.000 inwoners moeten naar verwachting verder dan vijf kilometer reizen. Dat zijn bijna 10.000 inwoners meer ten opzichte van nu.

Figuur 4.9 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde sporthal naar regio (in procenten)

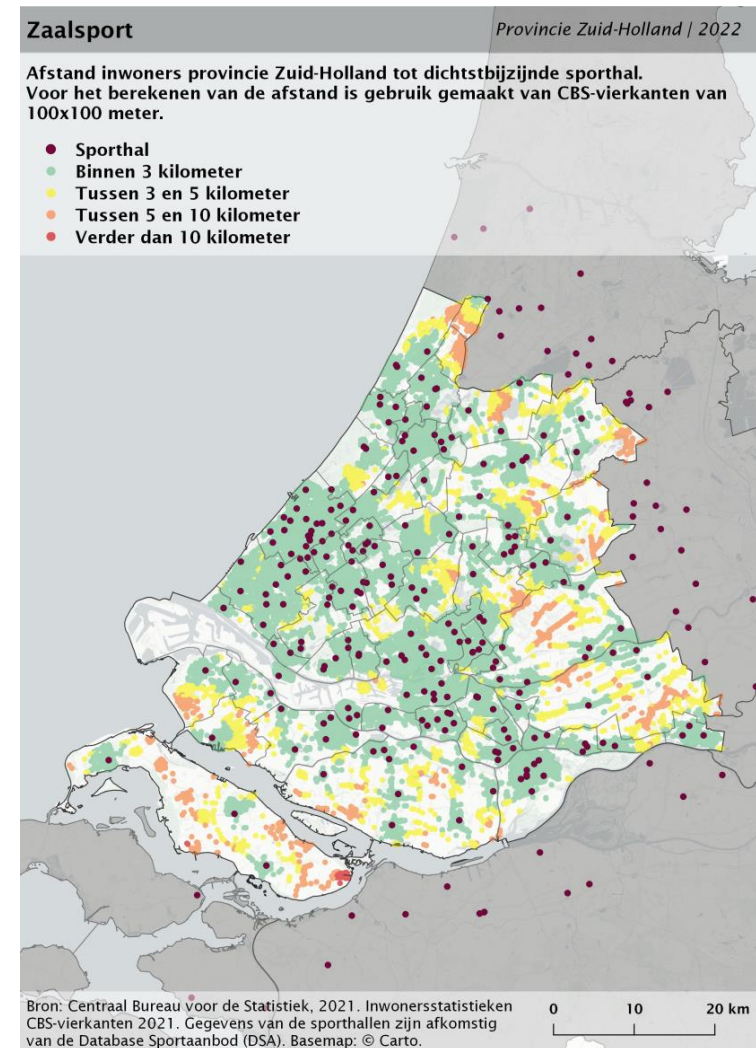

Kaart 4.24 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde sporthal

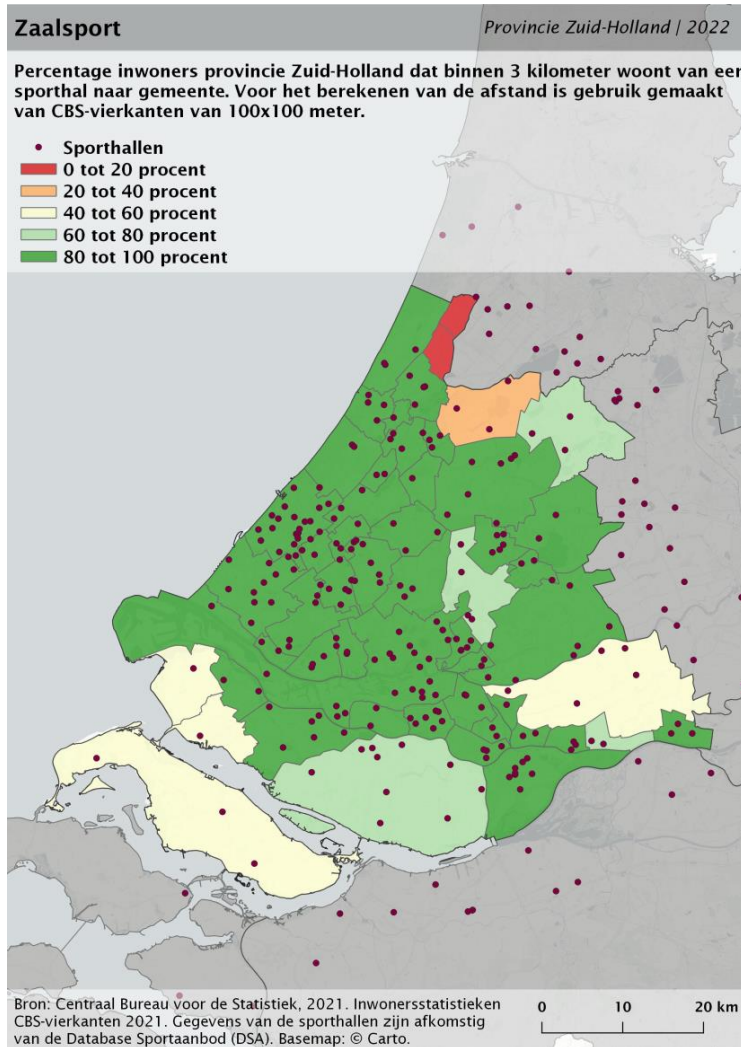
Op kaart 4.24 worden de sporthallen van provincie Zuid-Holland en de omliggende omgeving weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar het dichtstbijzijnde sporthal is weergegeven in afstands categorieën. Een groot deel van de bewoonde locaties in de provincie Zuid-Holland ligt binnen drie kilometer van een sporthal (86%). Een op de tien locaties (9%) ligt tussen drie en vijf kilometer reisaafstand van de dichtstbijzijnde sporthal.

Op deze kaart wordt alleen weergegeven welke locaties een bepaalde reisaafstand naar een sporthal hebben. Het aantal inwoners per locatie is hier buiten beschouwing gelaten. Daarom wordt op kaart 4.25 en kaart 4.26 per gemeente het percentage inwoners dat binnen drie en vijf kilometer van een sporthal woont inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

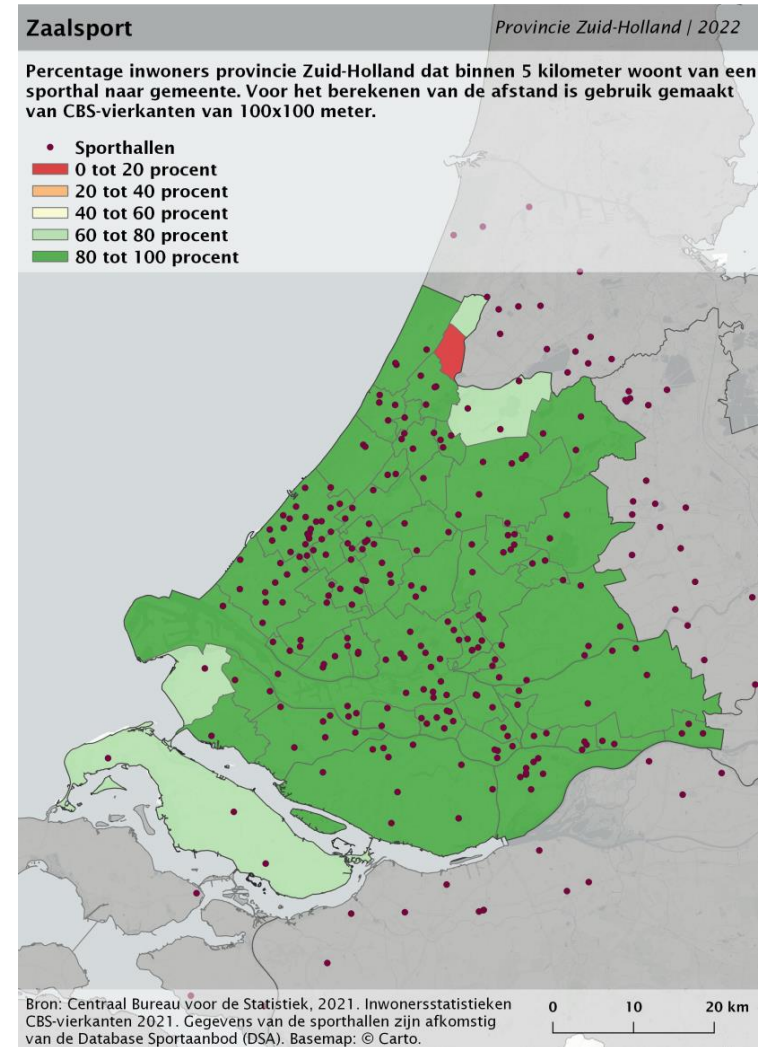
In de ruime meerderheid van de gemeenten kan meer dan 80 procent van de inwoners binnen drie kilometer reizen een sporthal bereiken. In twee gemeenten woont minder dan 20 procent van de inwoners binnen drie kilometer reisaafstand van een sporthal (kaart 4.25). In één van deze twee gemeenten is de reisaafstand tot de dichtstbijzijnde sporthal ook voor minder dan 20 procent van de inwoners minder dan vijf kilometer (kaart 4.26).

Kaart 4.25 Percentage inwoners binnen 3 kilometer van sporthal per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 4.26 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van sporthal per gemeente in Zuid-Holland

5. Spreiding van sportaanbod voor mensen met een beperking

In dit hoofdstuk staat de derde onderzoeksvraag centraal:

‘Wat is het aanbod aan en de spreiding van sportaanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland?’

Het sportaanbod voor mensen met een beperking heeft meestal een bovenlokale of regionale functie, vanwege de vaak kleinere omvang van de doelgroep. Voornamelijk bij sportaanbod voor mensen met een specifieke beperking of bij sportaanbod in specifieke sporttakken is dit het geval. Zeker bij teamsporten voor mensen met een beperking zijn vaak relatief grote verzorgingsgebieden nodig.

In de analyses zijn zes verschillende regionale en bovenlokale breedtesportvoorzieningen meegenomen met aanbod voor mensen met een beperking in de volgende sporttakken:

- paardrijden - voor mensen met een verstandelijke beperking;
- tennis - voor mensen met een lichamelijke beperking;
- voetbal - voor mensen met een lichamelijke beperking;
- voetbal - voor mensen met een visuele beperking;
- zaalsport - voor mensen met een lichamelijke beperking;
- zwemmen (binnen) - voor mensen met een lichamelijke beperking.

Bovenstaande sporttakken zijn geselecteerd op basis van het behoefteonderzoek Zuid-Holland (Van den Dool et al., 2020) en het onderzoek uitgevoerd door het Mulier Instituut naar sportmogelijkheden voor mensen met een beperking (Van den Dool et al., 2022).

In dit hoofdstuk brengen we in beeld hoe ver inwoners van de provincie Zuid-Holland moeten reizen naar deze sportvoorzieningen met aanbod voor mensen met een beperking. In hoofdstuk 2 is meer te lezen over de methoden en uitgevoerde analyses. In dit hoofdstuk worden de resultaten per sporttak gepresenteerd.

De locaties met sportaanbod voor mensen met een beperking zijn afkomstig van Uniek Sporten. Tien Zuid-Hollandse gemeenten zijn niet aangesloten bij Uniek Sporten. Voor deze gemeenten zijn geen gegevens over sportvoorzieningen met sportaanbod voor mensen met een beperking beschikbaar. In tabel 5.1 wordt het sportaanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland weergegeven voor de verschillende sporttakken en typen beperkingen, zoals bekend vanuit Uniek Sporten.

Tabel 5.1 Sportaanbod voor mensen met een beperking in de provincie Zuid-Holland in 2022, naar sporttak en type beperking (in aantallen)

Sporttak	Type beperking	Sportaanbod Zuid-Holland
Paardrijden	Verstandelijk	14
Tennis	Lichamelijk	11
Voetbal	Lichamelijk	30
	Visueel	7
Zaalsport	Lichamelijk	66
Zwemmen	Lichamelijk	50

Bron: Uniek Sporten, 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

5.1 Paardrijden - verstandelijke beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van paardensportaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen paardensportaccommodaties meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een verstandelijke beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. In totaal zijn dat veertien locaties in de provincie.

Huidige situatie

Ruim één op de drie inwoners van de provincie kan binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijke paardensportaccommodatie bereiken. Een iets kleiner deel van de inwoners moet verder dan tien kilometer reizen. Voornamelijk in de regio Hoeksche Waard en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden moeten inwoners verder reizen naar een de accommodatie dan in de andere regio's. In Hoeksche Waard moet 87 procent van de inwoners meer dan twintig kilometer reizen om de

accommodatie te bereiken.

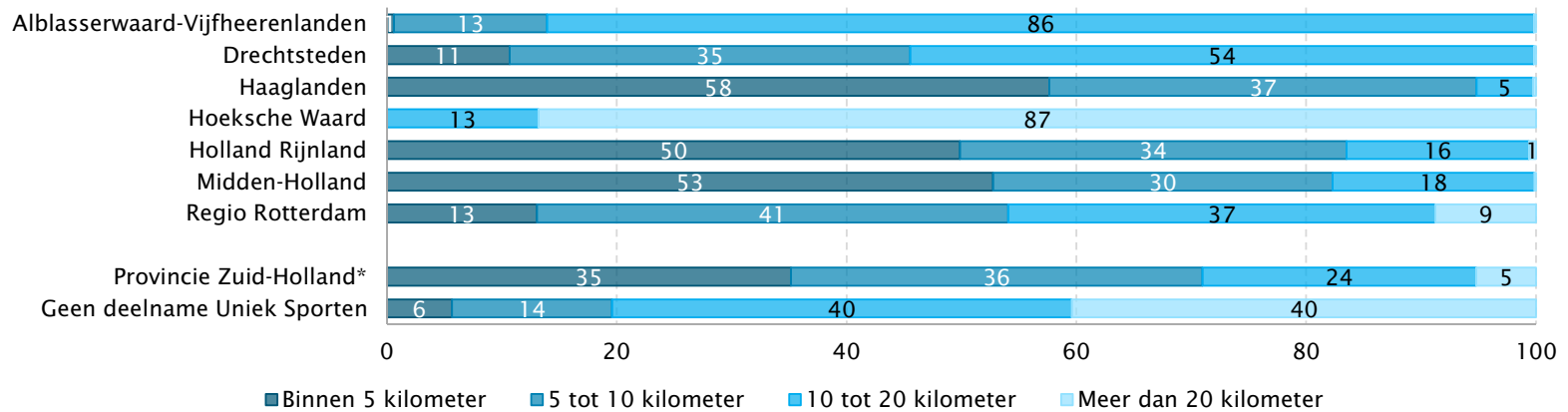
In regio Haaglanden, Holland Rijnland en Midden-Holland hebben de inwoners relatief dichtbij een paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking: (meer dan) de helft van de inwoners kan in die regio's binnen vijf kilometer een accommodatie met dit aanbod bereiken (figuur 5.1).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen zal het aantal inwoners dat minder dan vijf kilometer moet reizen in 2040 naar verwachting toenemen tot 1,4 miljoen: een toename van ruim 210.000 inwoners. Het verwachte aantal inwoners dat tussen de vijf en tien kilometer moet reizen zal naar verwachting met 400.000 toenemen tot 2,9 miljoen.

Figuur 5.1 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde paardensportaccommodatie met sportaanbod voor mensen met een verstandelijke beperking naar regio (in procenten)

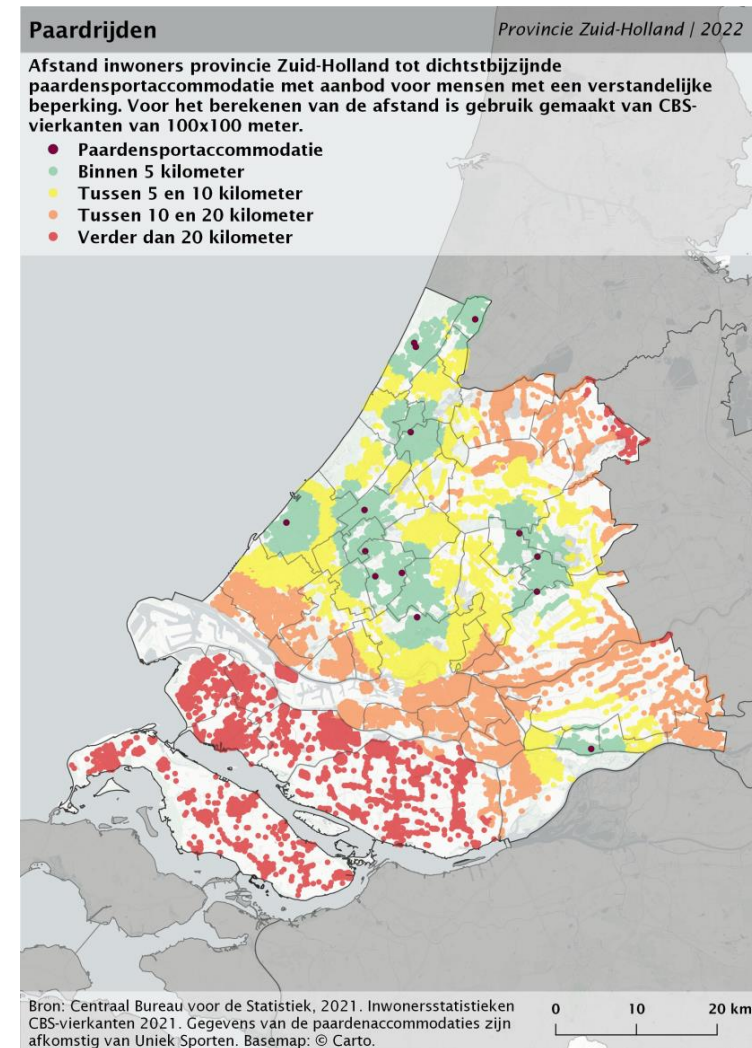
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.1 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

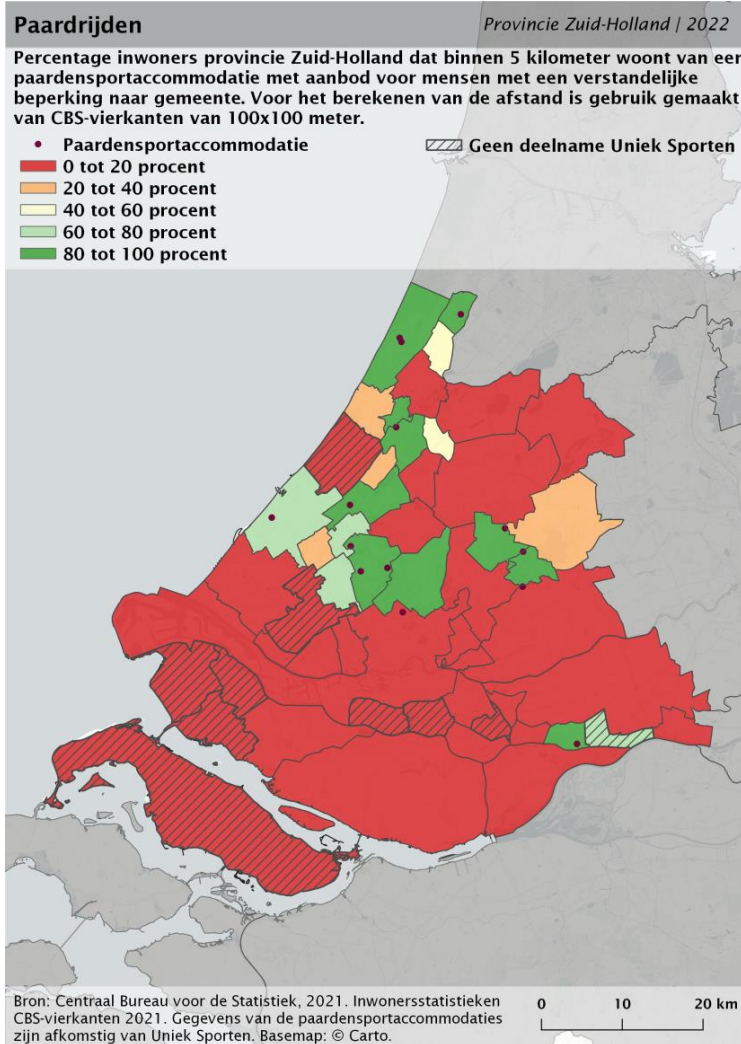
Op kaart 5.1 worden de paardensportaccommodaties met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstands categorieën. Een vierde van de bewoonde locaties (28%) ligt binnen vijf kilometer van deze accommodaties, meer dan de helft binnen tien (59%).

Kaart 5.1 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie af liggen, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.2 en kaart 5.3 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

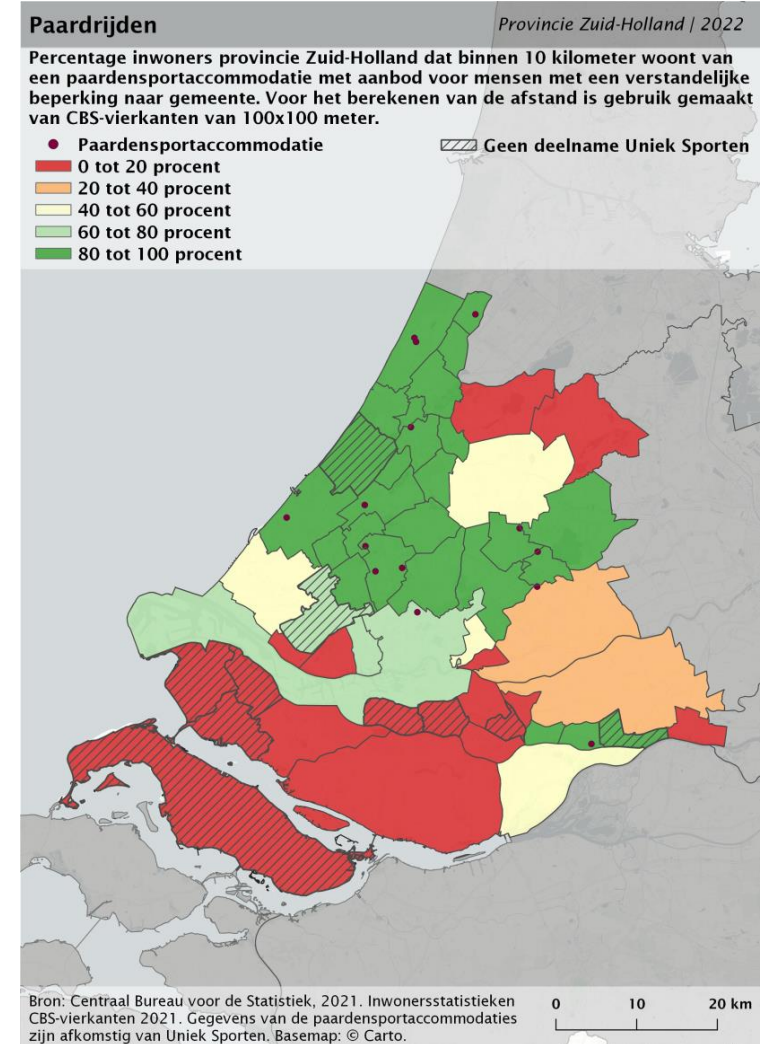
In slechts 10 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking (kaart 5.2). In bijna de helft van de gemeenten (24) woont geen enkele inwoner binnen vijf kilometer van de accommodatie (niet in kaart). In 25 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van zo'n accommodatie. In de gemeenten waar minder dan 40 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een paardensportaccommodatie woont zijn geen paardensportaccommodaties aanwezig met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking of neemt de gemeente niet deel aan Uniek Sporten (kaart 5.3).

Kaart 5.2 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.3 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een paardensportaccommodatie met aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

5.2 Tennis - lichamelijke beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van tennisaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen tennisaccommodaties meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een lichamelijke beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. In totaal zijn dat elf locaties in de provincie.

Huidige situatie

Bijna een derde van de inwoners van de provincie kan binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijke tennisaccommodatie bereiken. 37 procent moet verder dan tien kilometer reizen. In Alblasserwaard-Vijfheerenlanden woont het merendeel van de inwoners op meer dan twintig kilometer afstand (71%). Ook in regio Hoeksche Waard, Midden-Holland en Haaglanden moeten inwoners relatief ver reizen naar een

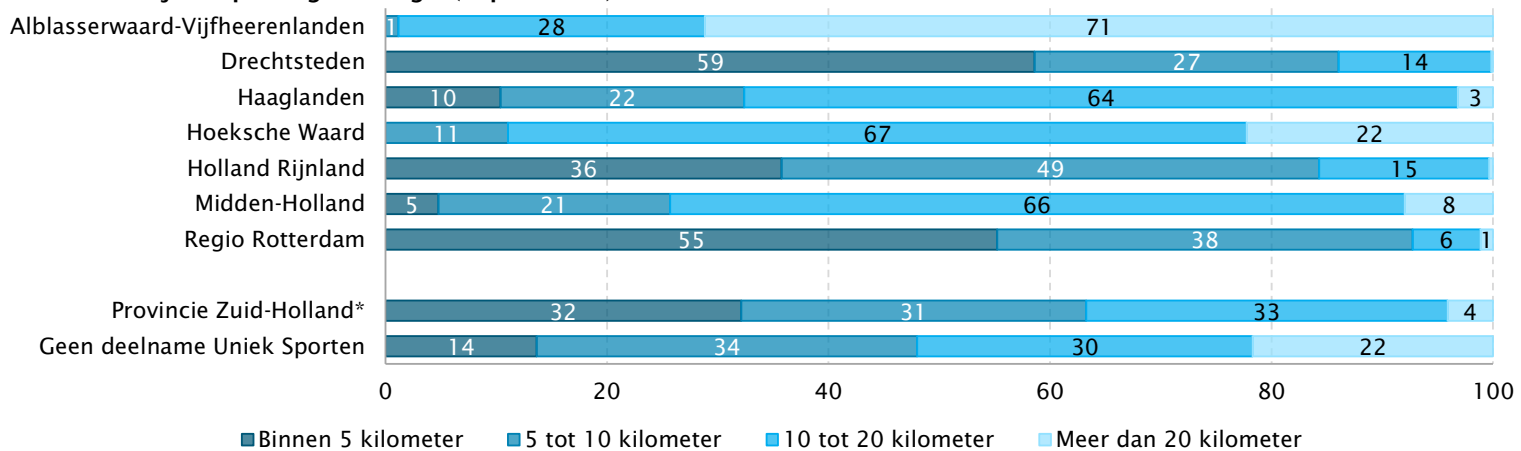
tennisaccommodaties met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking. In regio Rotterdam en Drechtsteden heeft het overgrote deel van de inwoners zo'n accommodatie binnen tien kilometer (respectievelijk 93% en 86%; figuur 5.2).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Naar verwachting zal in absolute aantallen het aantal inwoners dat minder dan vijf kilometer moet reizen in 2040 toenemen met 115.000 tot 1,2 miljoen. Het aantal inwoners dat tussen de vijf en tien kilometer moet reizen neemt naar verwachting toe van 2,3 miljoen tot 2,5 miljoen.

Figuur 5.2 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde tennisaccommodatie met sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking naar regio (in procenten)

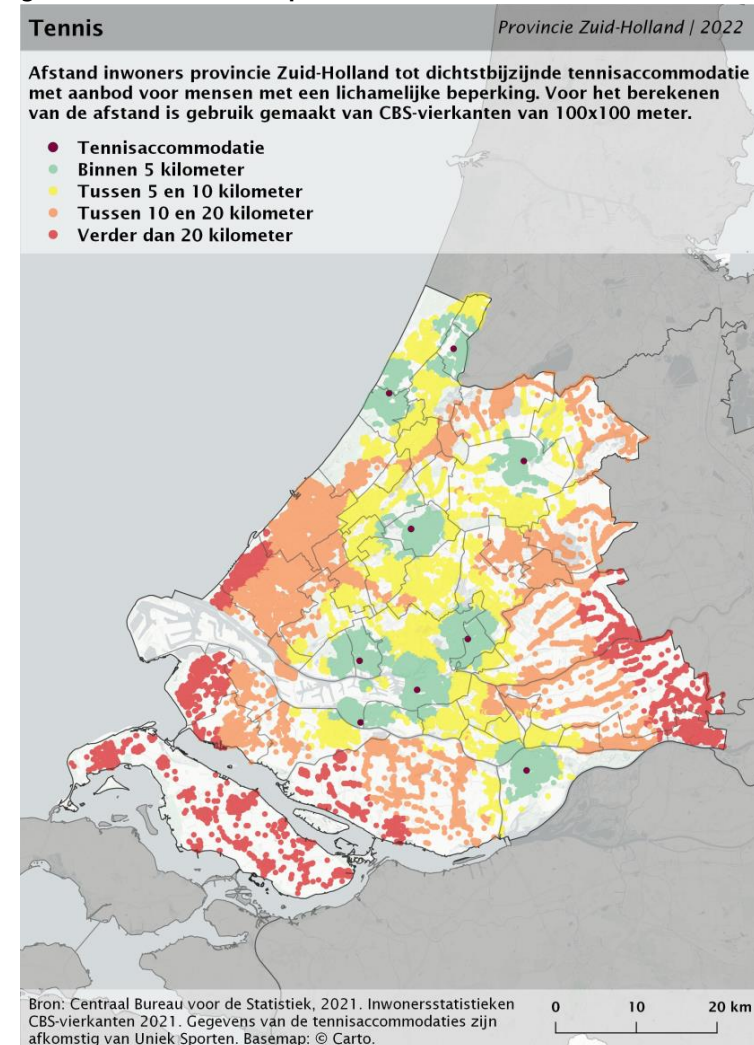
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.4 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde tennisaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

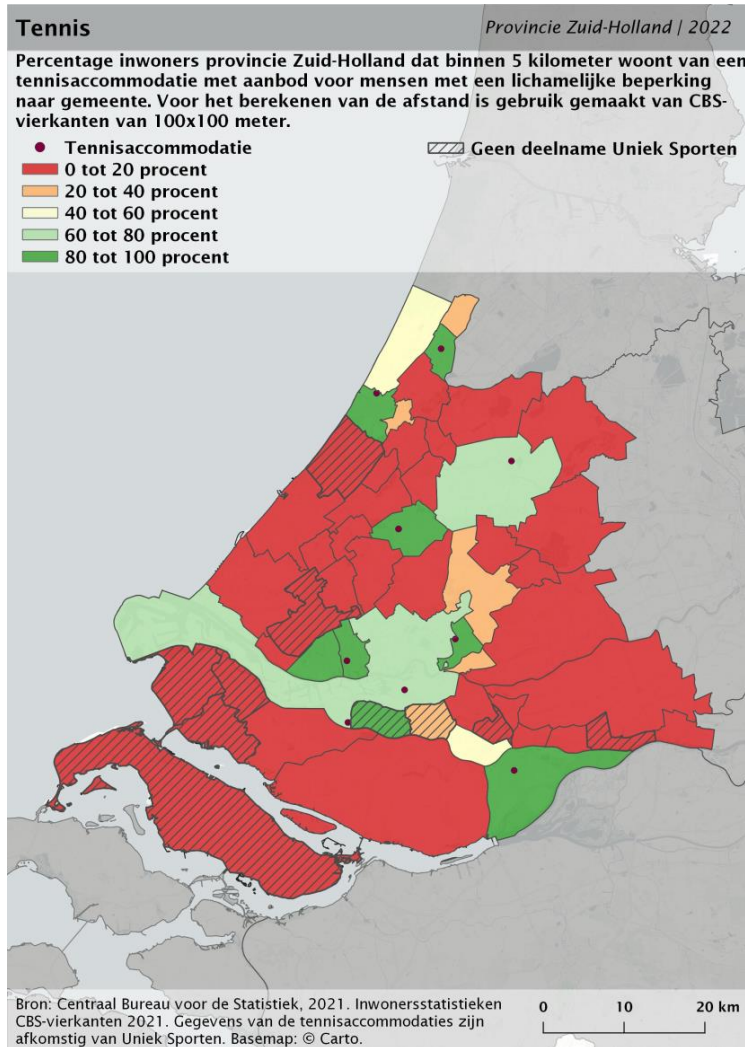
Op kaart 5.4 worden de tennisaccommodaties met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstancscategorieën. Meer dan de helft (58%) van de bewoonde locaties in de provincie Zuid-Holland bevindt zich binnen tien kilometer van een dergelijke tennisaccommodatie.

Kaart 5.4 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie afluigen, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.5 en kaart 5.6 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een tennisaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

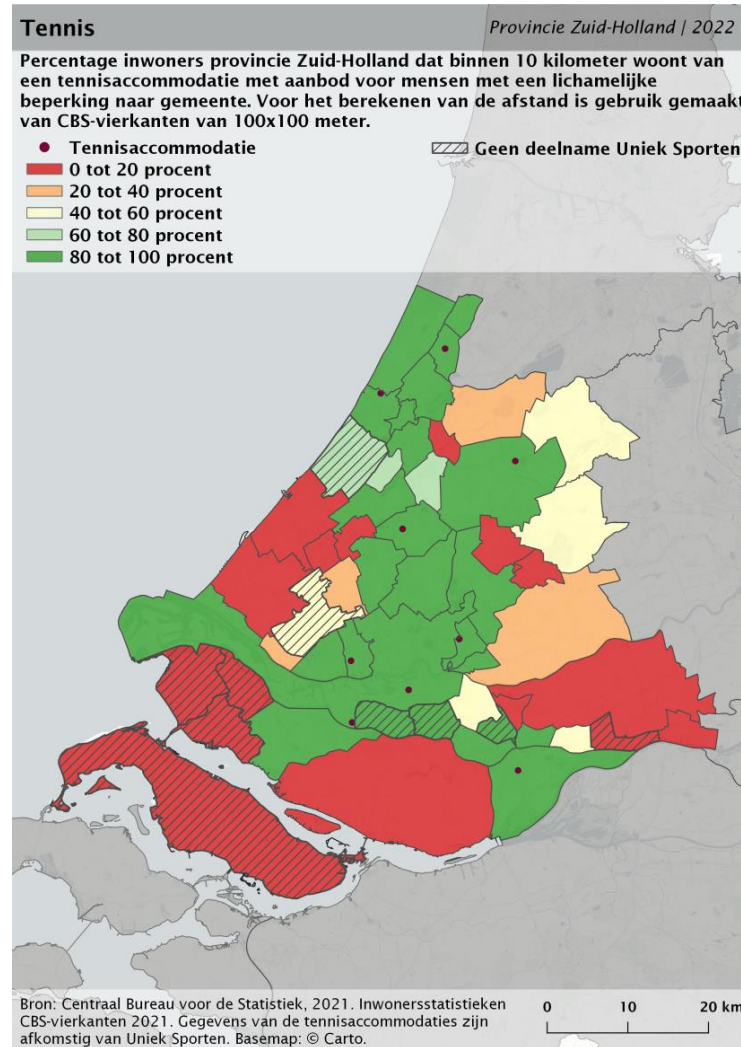
In 8 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van zo'n tennisaccommodatie (kaart 5.5). In minder dan de helft van de gemeenten (25) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een tennisaccommodatie. In de gemeenten waar dit niet het geval is, is geen tennisaccommodatie met aanbod voor mensen met een beperking aanwezig of de gemeente neemt niet deel aan Uniek Sporten (kaart 5.6).

Kaart 5.5 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een tennisaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.6 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een tennisaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

5.3 Voetbal - lichamelijke beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van voetbalaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen voetbalaccommodaties meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een lichamelijke beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. In totaal zijn dat dertig locaties in de provincie.

Huidige situatie

Ruim de helft van de inwoners van de provincie kan binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijke voetbalaccommodatie bereiken (61%). Slechts 6 procent moet verder dan tien kilometer reizen. Voornamelijk inwoners van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Hoeksche

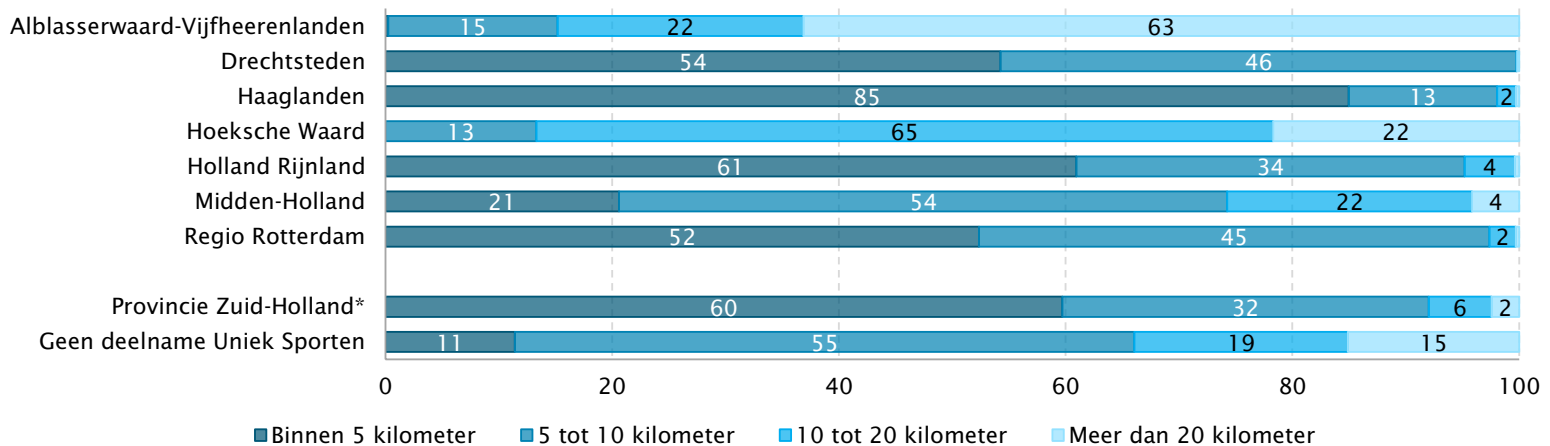
waard moeten relatief ver reizen. In regio Haaglanden hebben de inwoners relatief dichtbij een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking (figuur 5.3).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen zal het aantal inwoners dat minder dan vijf kilometer moet reizen naar verwachting toenemen met 325.000 in 2040, tot 3,2 miljoen. Het aantal inwoners dat tussen de vijf en tien kilometer moet reizen neemt toe met 460.000 tot 3,7 miljoen.

Figuur 5.3 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie met sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking naar regio (in procenten)

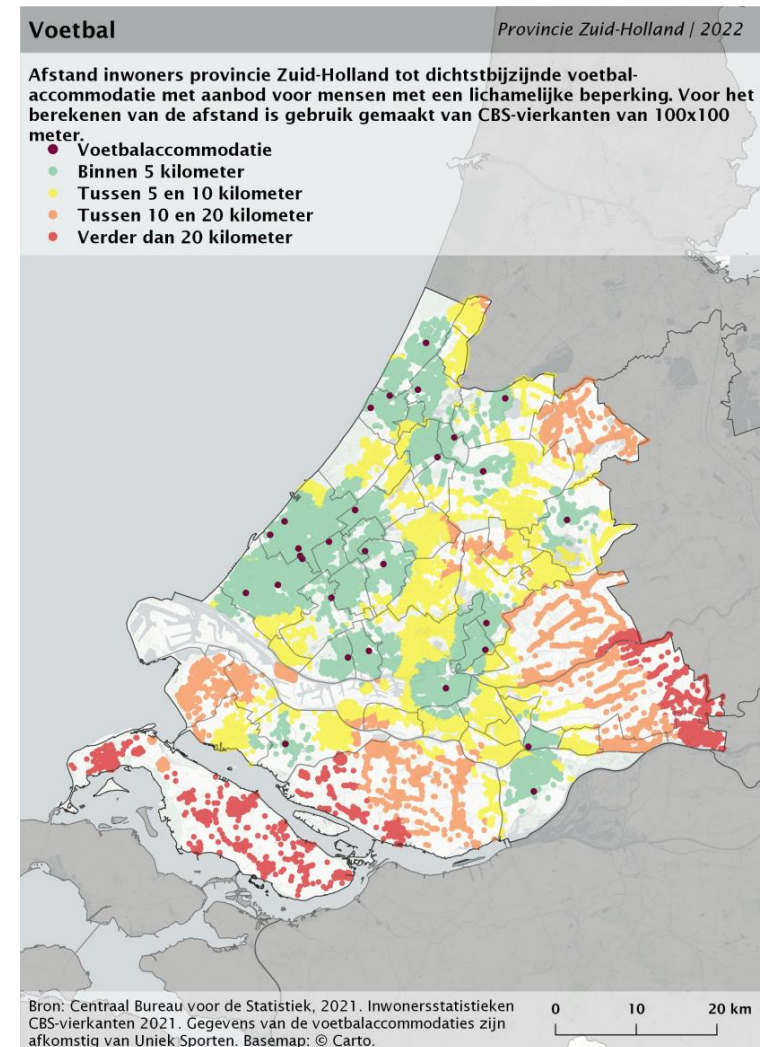
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.7 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

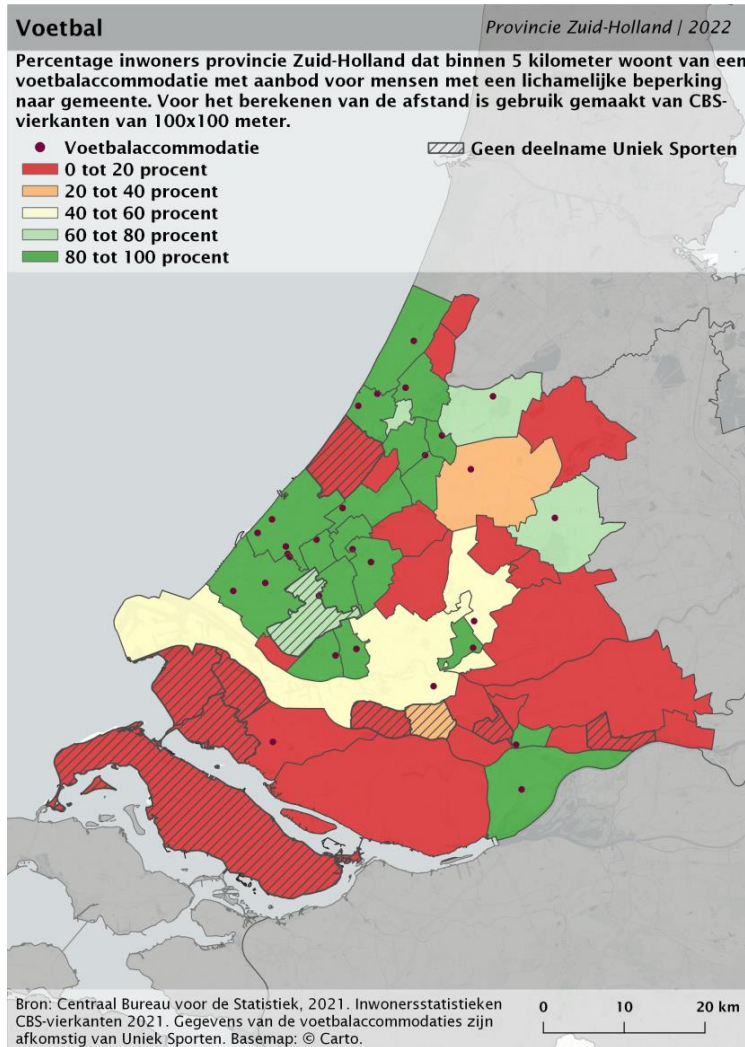
Op kaart 5.7 worden de voetbalaccommodaties met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Bijna de helft van de bewoonde locaties (47%) ligt binnen vijf kilometer van deze accommodaties en iets meer dan de helft binnen tien (51%).

Kaart 5.7 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie afluigen, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.8 en kaart 5.9 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

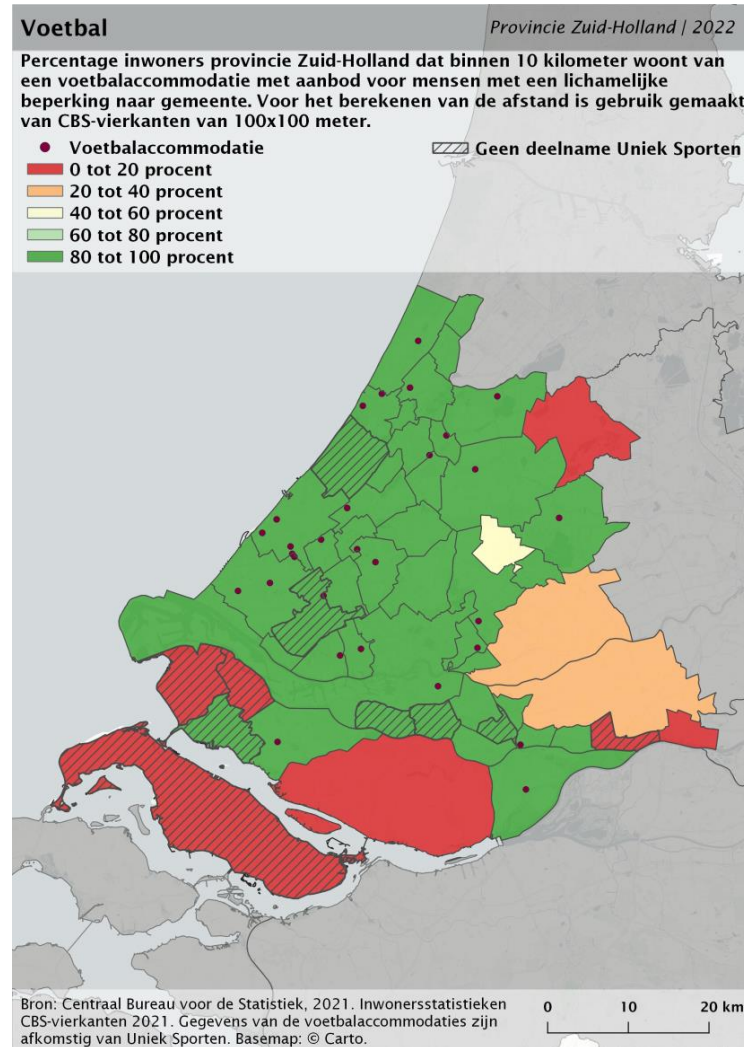
In 17 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een voetbalaccommodatie (kaart 5.8). In een groot deel van de gemeenten (42) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van een voetbalaccommodatie. In slechts vier gemeenten woont geen enkele inwoner binnen tien kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking. Hiervan zijn drie gemeenten niet aangesloten bij Uniek Sporten (kaart 5.9).

Kaart 5.8 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.9 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

5.4 Voetbal - visuele beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van voetbalaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen voetbalaccommodaties meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een visuele beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. In totaal zijn dat zeven locaties in de provincie.

Huidige situatie

Slechts een vijfde van de inwoners van de provincie kan binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijke voetbalaccommodatie bereiken (21%). Bijna de helft (46%) moet verder dan tien kilometer reizen. Inwoners van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Hoeksche

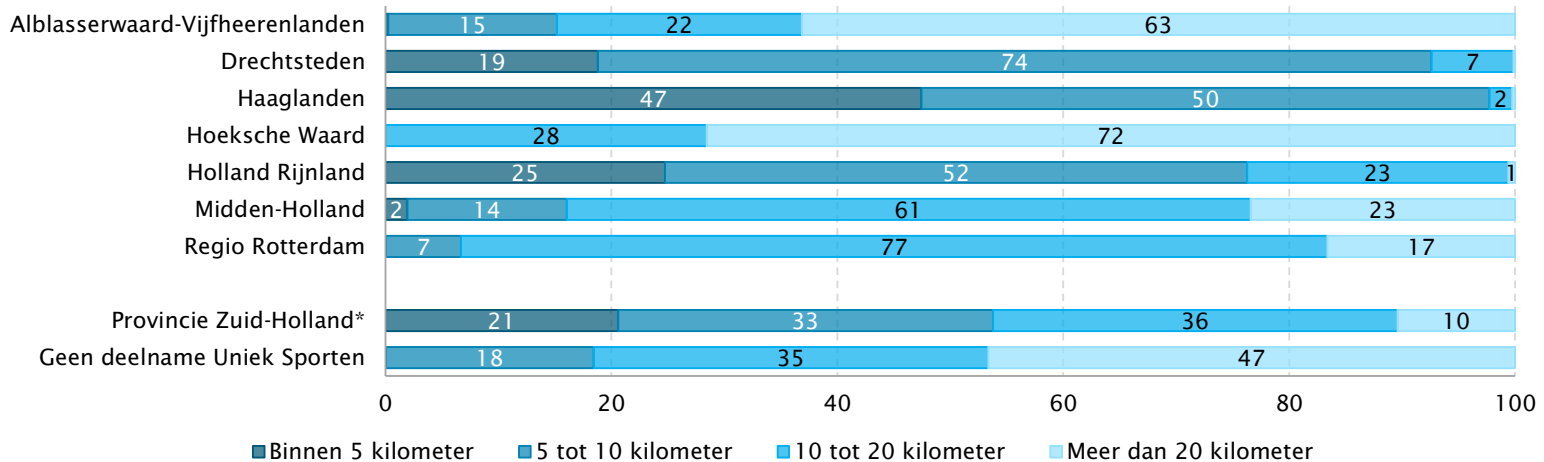
waard moeten relatief ver reizen. In regio Haaglanden hebben de inwoners relatief dichtbij een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking (figuur 5.4).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen is de verwachting dat het aantal inwoners dat vijf of minder kilometer moet reizen in 2040 is toegenomen tot 800.000, een toename van 125.000. Het aantal inwoners dat tussen de vijf en tien kilometer moet reizen zal met 290.000 toenemen tot 2,1 miljoen.

Figuur 5.5 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie met sportaanbod voor mensen met een visuele beperking naar regio (in procenten)

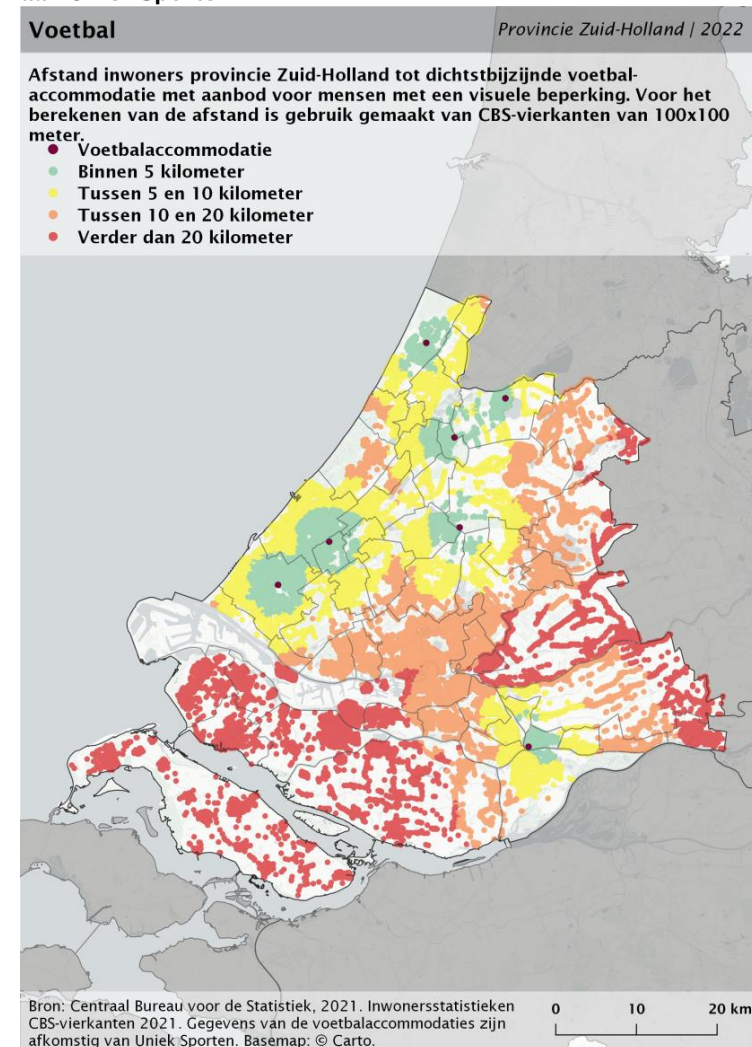
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.10 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

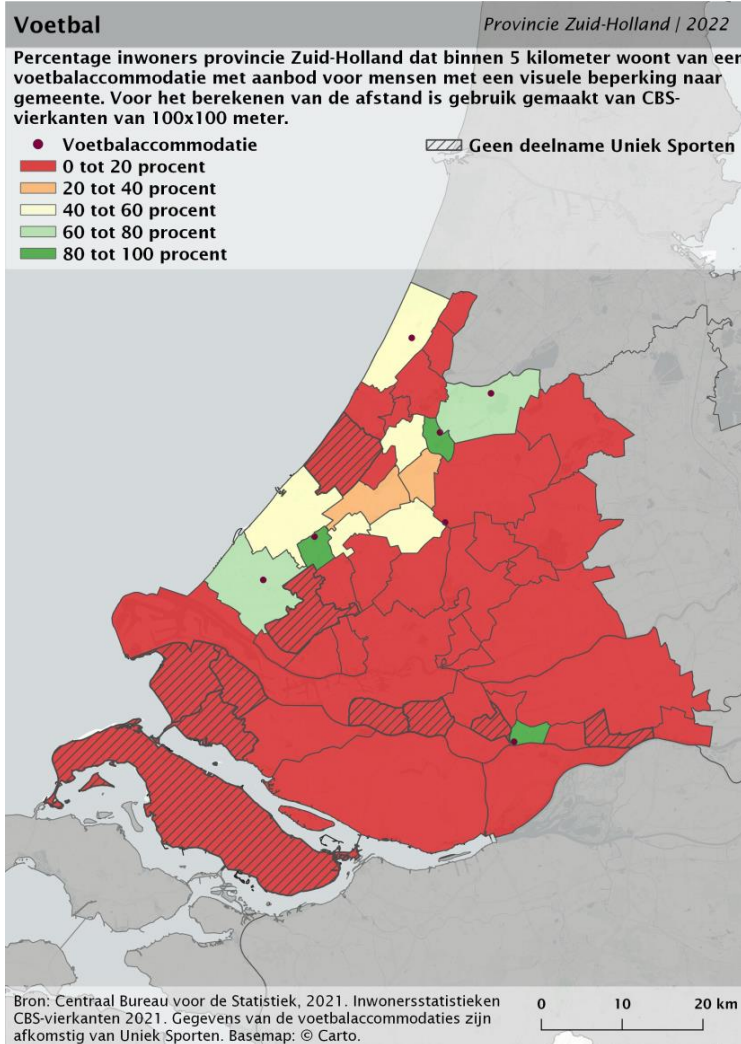
Op kaart 5.10 worden de voetbalaccommodaties met aanbod voor mensen met een visuele beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. 48 procent van de bewoonde locaties ligt binnen tien kilometer van deze accommodaties, een vijfde ligt verder dan twintig kilometer (19%).

Kaart 5.11 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie aflighten, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.12 en kaart 5.13 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

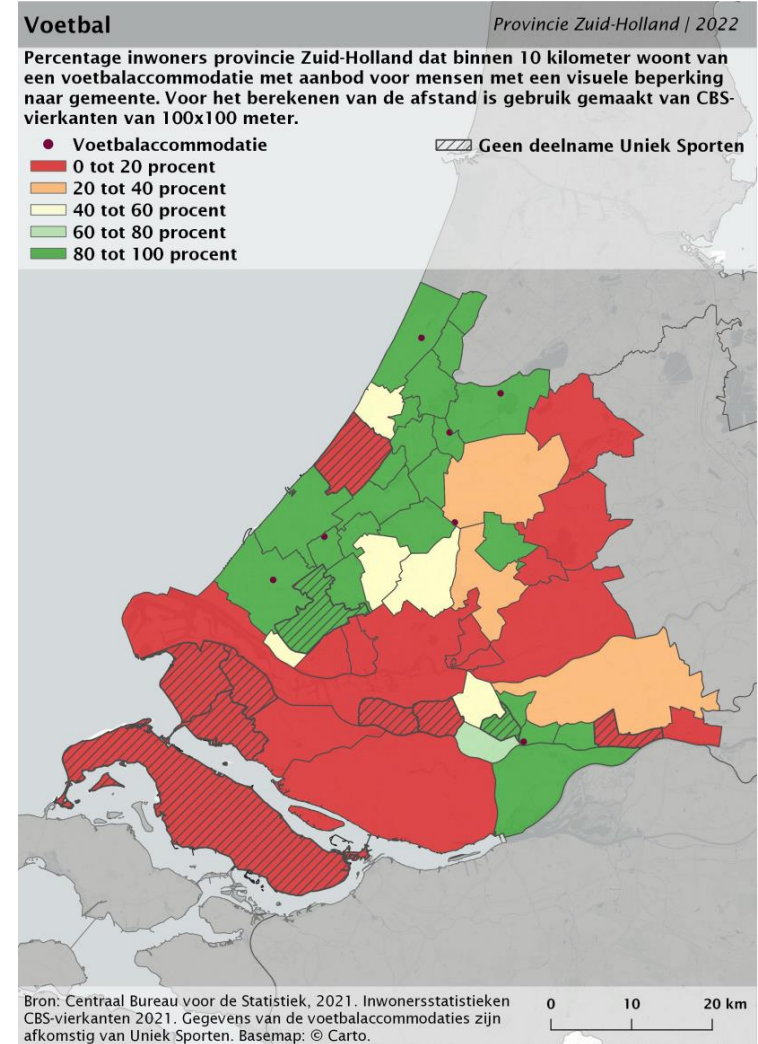
In slechts drie van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een dergelijke voetbalaccommodatie (kaart 5.12). In een groter deel van de gemeenten (23) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van dit type accommodatie. In achttien gemeenten woont geen enkele inwoner binnen tien kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking. In al deze gemeenten is geen aanbod op dit vlak en/of zijn de gemeenten niet aangesloten bij Uniek Sporten (kaart 5.13).

Kaart 5.11 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.12 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een voetbalaccommodatie met aanbod voor mensen met een visuele beperking per gemeente in Zuid-Holland

5.5 Zaalsport - lichamelijke beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van zaalsportaccommodaties in beeld. In de analyses zijn alleen zaalsportaccommodaties meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een lichamelijke beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. Dit kunnen sporthallen, sportzalen en gymzalen zijn, maar ook andere typen binnensportaccommodaties, zoals een vechtsportzaal, beweegbox of danszaal. In totaal zijn dit 66 locaties in de provincie.

Huidige situatie

Drie op de vier inwoners van de provincie kunnen binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijke zaalsportaccommodatie bereiken (77%). 9 procent moet verder dan tien kilometer reizen. Voornamelijk in de regio Hoeksche Waard moeten inwoners verder reizen naar een de accommodatie

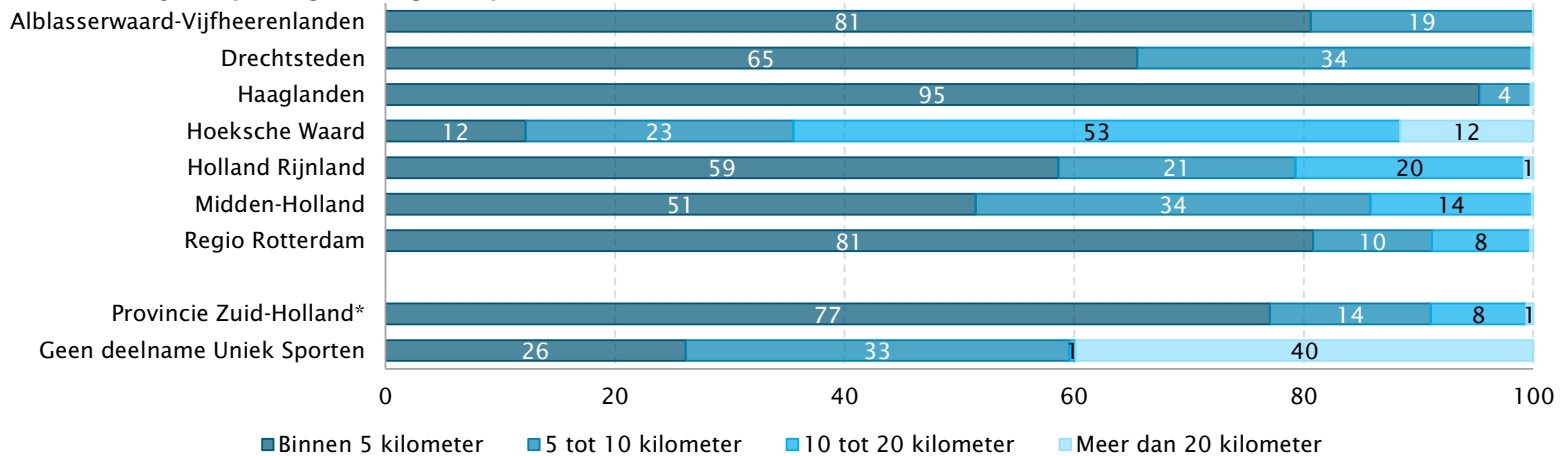
dan in de andere regio's. In regio Haaglanden, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Rotterdam hebben de inwoners relatief dichtbij een zaalsportaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking (figuur 5.5).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

In absolute aantallen zal het aantal inwoners dat minder dan vijf kilometer moet reizen tot 2040 naar verwachting toenemen van 2,6 naar 3 miljoen. Het aantal inwoners dat tussen de vijf en tien kilometer moet reizen neemt naar verwachting met bijna 500.000 inwoners toe tot 3,7 miljoen.

Figuur 5.5 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnde zaalsportaccommodatie met sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking naar regio (in procenten)

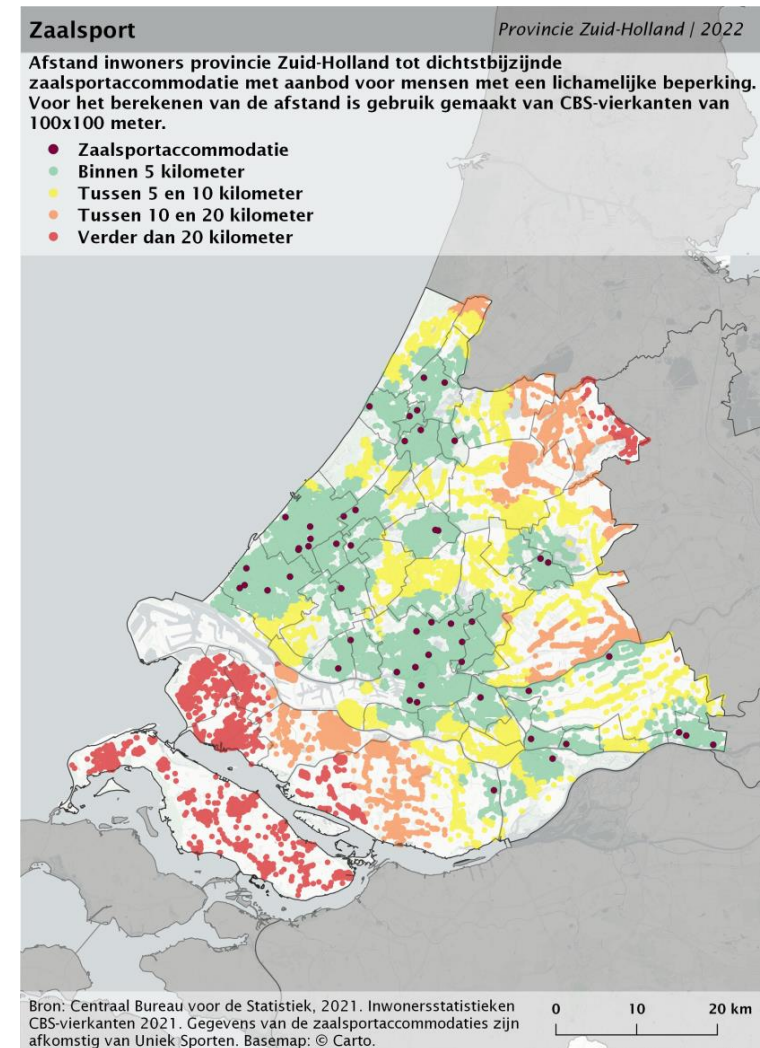
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.13 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde zaalsport-accommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

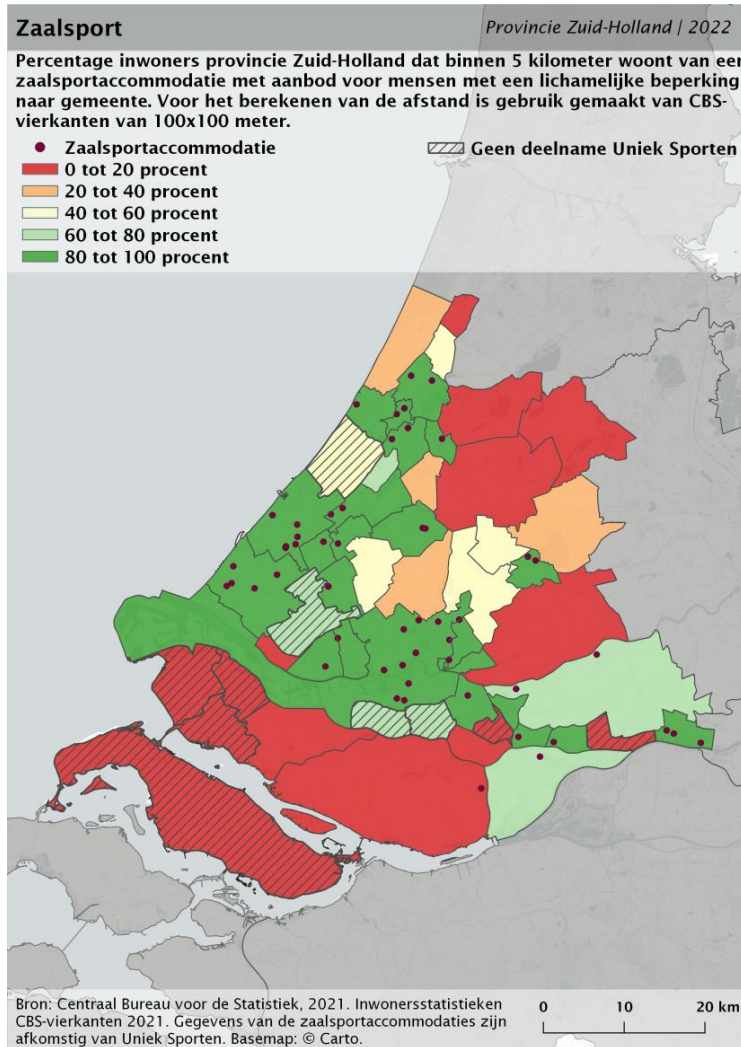
Op kaart 5.13 worden de zaalsportaccommodaties met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Een groot deel van de bewoonde locaties ligt binnen tien kilometer van deze accommodaties (83%).

Kaart 5.13 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie afluigen, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.14 en kaart 5.15 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een zaalsportaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

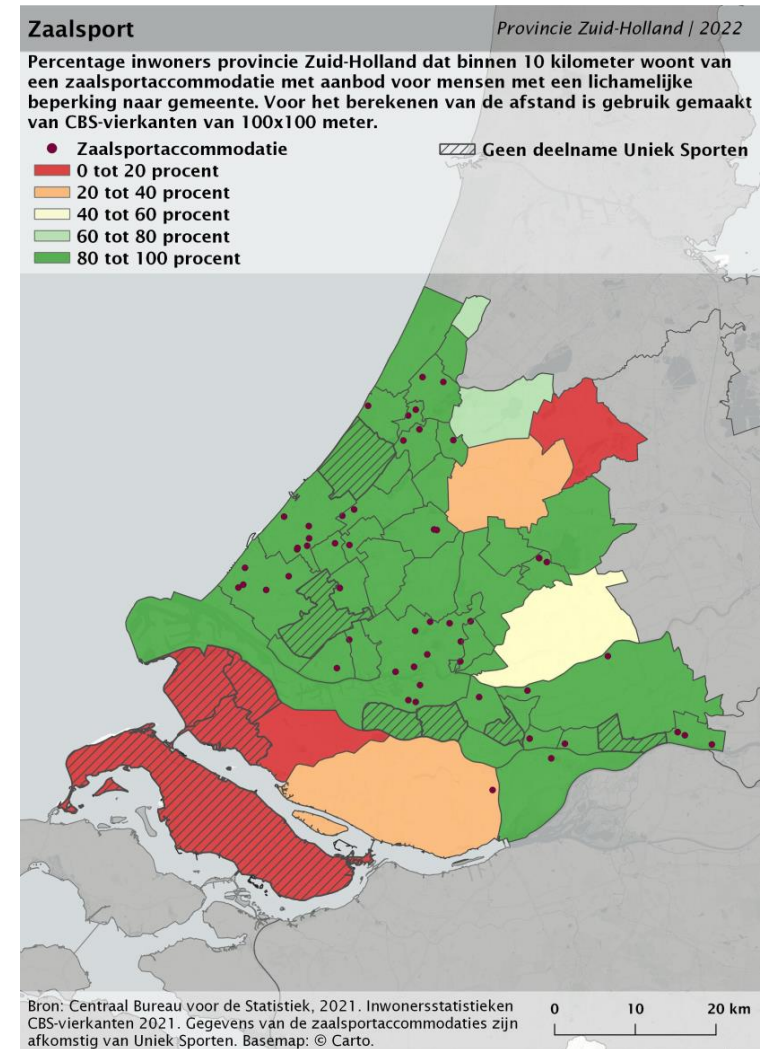
In 22 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een dergelijke zaalsportaccommodatie (kaart 5.14). In ruim een derde van de gemeenten (41) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van dit type accommodatie. In zes gemeenten woont geen enkele inwoner binnen tien kilometer van een zaalsportaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking. Twee van deze gemeenten zijn wel aangesloten bij Uniek Sporten, maar hebben geen zaalsportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking (kaart 5.15).

Kaart 5.14 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een zaalsportaccommodatie met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.15 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een zaalsportaccommodatie voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

5.6 Zwemmen (binnen) - lichamelijke beperking

In deze paragraaf brengen we de spreiding van openbare zwembaden in beeld. In de analyses zijn alleen openbare zwembaden meegenomen die sportaanbod hebben voor mensen met een lichamelijke beperking en aangesloten zijn bij Uniek Sporten. In totaal zijn dit vijftig locaties in de provincie.

Huidige situatie

Bijna drie kwart van de inwoners van de provincie kan binnen vijf kilometer van hun woonhuis een dergelijk openbaar zwembad bereiken (77%). Slechts 5 procent moet verder dan tien kilometer reizen. In de regio Hoeksche Waard en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden moeten inwoners over het algemeen iets verder reizen naar een accommodatie dan in de

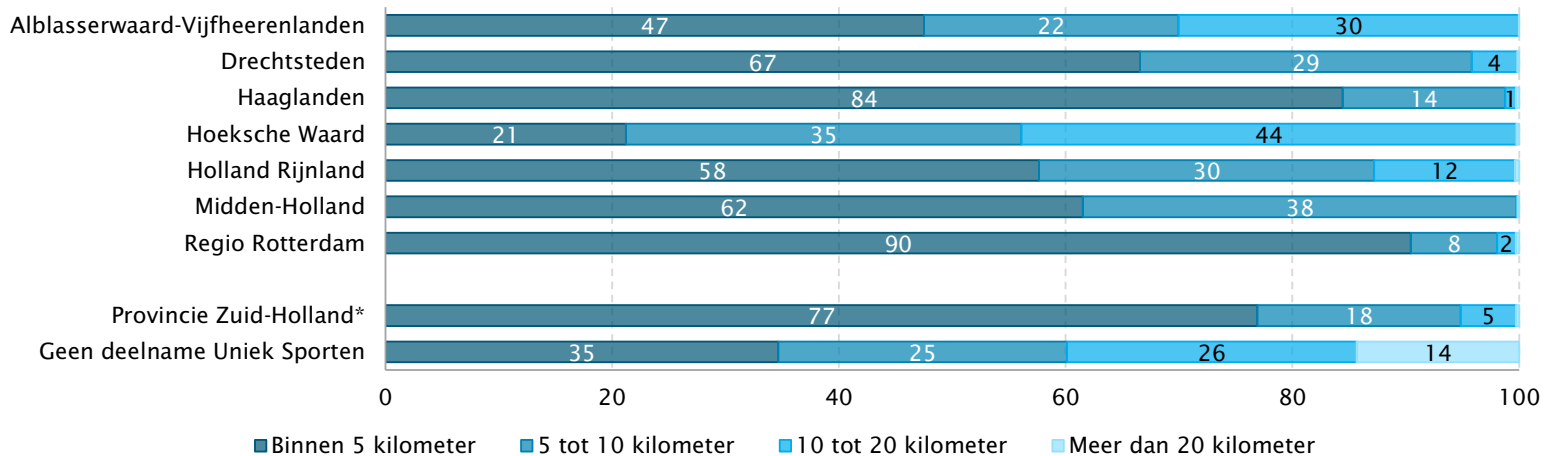
andere regio's. In regio Rotterdam en Haaglanden hebben de inwoners relatief dichtbij een openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking (figuur 5.6).

In de bijlagen zijn de resultaten op gemeenteniveau weergegeven.

2040

Naar verwachting zal in absolute aantallen het aantal inwoners dat minder dan vijf kilometer moet reizen in 2040 toenemen tot 3 miljoen, een toename van 400.000. Het aantal inwoners dat vijf tot tien kilometer moet reizen neemt naar verwachting toe met 85.000 tot 740.000 inwoners.

Figuur 5.6 Afstand inwoners provincie Zuid-Holland naar dichtstbijzijnd openbaar zwembad met sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking naar regio (in procenten)

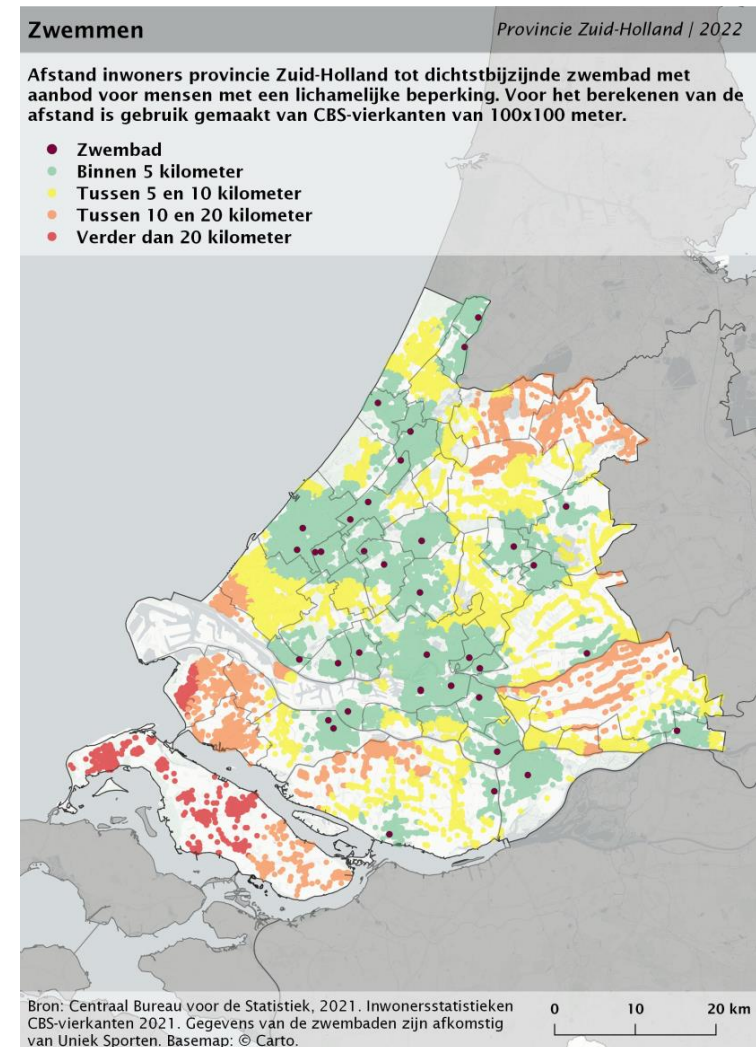
*Exclusief de tien gemeenten die niet deelnemen aan Uniek Sporten

Kaart 5.16 Afstand inwoners Zuid-Holland tot dichtstbijzijnde openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking in deelnemende gemeenten aan Uniek Sporten

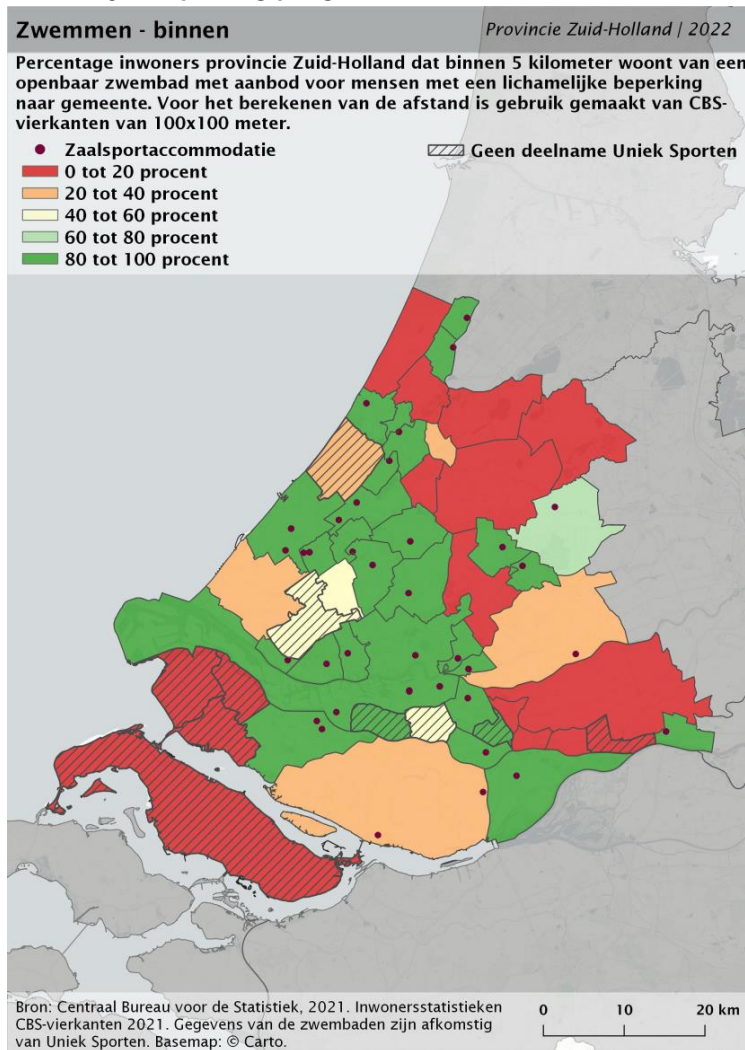
Op kaart 5.16 worden de openbare zwembaden met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking en de bewoonde locaties in provincie Zuid-Holland weergegeven. De afstand die inwoners moeten afleggen naar dichtstbijzijnde accommodatie is weergegeven in afstandscategorieën. Een groot deel van de bewoonde locaties ligt binnen tien kilometer van deze accommodaties (87%).

Kaart 5.16 geeft alleen inzicht in hoever de bewoonde locaties van de dichtstbijzijnde accommodatie afluigen, maar laat niet zien om hoeveel inwoners dit gaat (op de ene locatie wonen veel meer mensen dan op de andere). Daarom hebben we op kaart 5.17 en kaart 5.18 per gemeente het percentage inwoners dat binnen vijf en tien kilometer van een openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking woont, inzichtelijk gemaakt (zie volgende pagina).

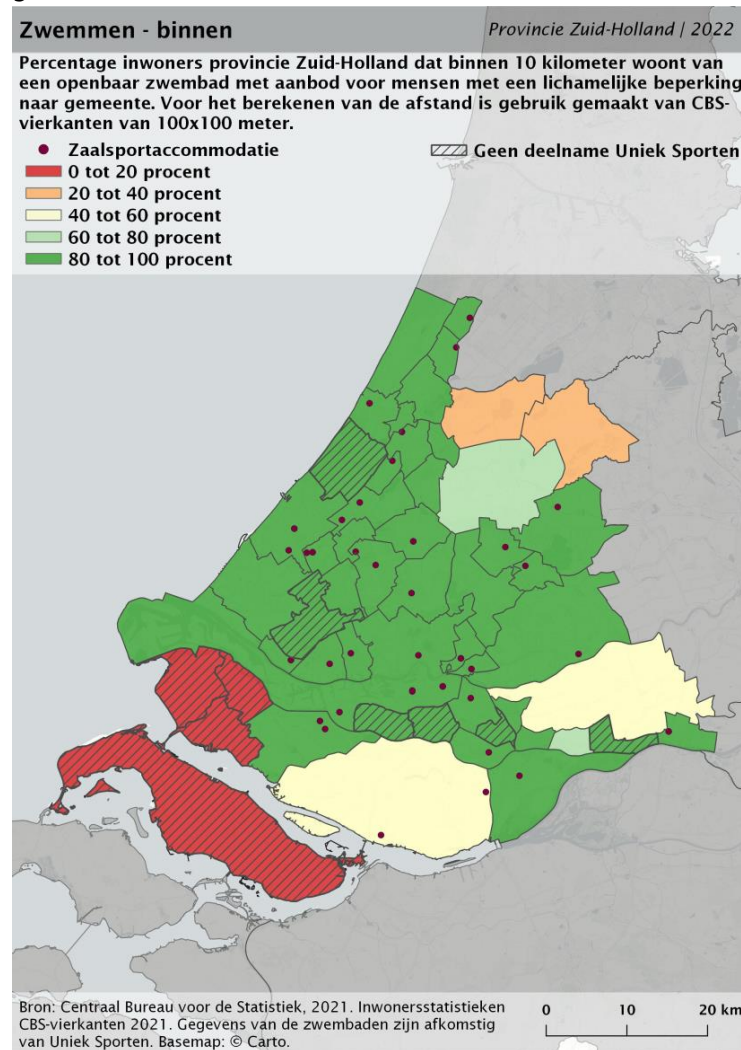
In 28 van de 53 gemeenten woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen vijf kilometer van een dergelijk openbaar zwembad (kaart 5.17). In ruim twee derde van de gemeenten (43) woont meer dan 80 procent van de inwoners binnen tien kilometer van dit type accommodatie. In drie gemeenten woont geen enkele inwoner binnen tien kilometer van een openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking. Alle drie zijn niet aangesloten bij Uniek Sporten (kaart 5.18).

Kaart 5.17 Percentage inwoners binnen 5 kilometer van een openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

Kaart 5.18 Percentage inwoners binnen 10 kilometer van een openbaar zwembad met aanbod voor mensen met een lichamelijke beperking per gemeente in Zuid-Holland

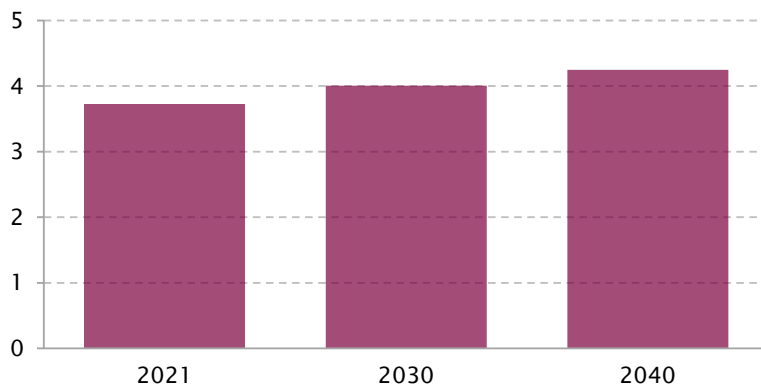
6. Verzorgingsgebieden in de toekomst

Naar verwachting zal het aantal inwoners in de provincie Zuid-Holland de komende jaren toenemen. Waar in 2021 ruim 3,7 miljoen inwoners in de provincie woonden, geven bevolkingsprognoses aan dat dit zal oplopen tot 4,2 miljoen in 2040 (figuur 6.1).

Deze bevolkingstoename zal ook invloed hebben op de druk op de accommodaties. Met een groeiend bevolkingsaantal zal het verzorgingsgebied van de accommodaties namelijk toenemen. Dat wil zeggen dat het aantal inwoners dat binnen vijf of drie kilometer reisafstand van een accommodatie woont hoger wordt. Deze inwoners, met een korte(re) reisafstand van een accommodatie, zullen het meest geneigd zijn de accommodatie ook daadwerkelijk te gebruiken.

In figuur 6.2, figuur 6.3 en figuur 6.4 wordt deze groei in

Figuur 6.1 (Verwachte) bevolkingsaantallen provincie Zuid-Holland in 2021, 2030 en 2040 (in aantallen x 1.000.000)

verzorgingsgebied weergegeven. Bij de berekeningen van het verzorgingsgebied is enkel rekening gehouden met het aantal accommodaties. De voorzieningen per accommodatie (bijvoorbeeld aantal velden) zijn buiten beschouwing gelaten. Daarom is vooral de ontwikkeling tot 2040 zinvol, omdat deze laat zien hoeveel inwoners er binnen het verzorgingsgebied bij komen.

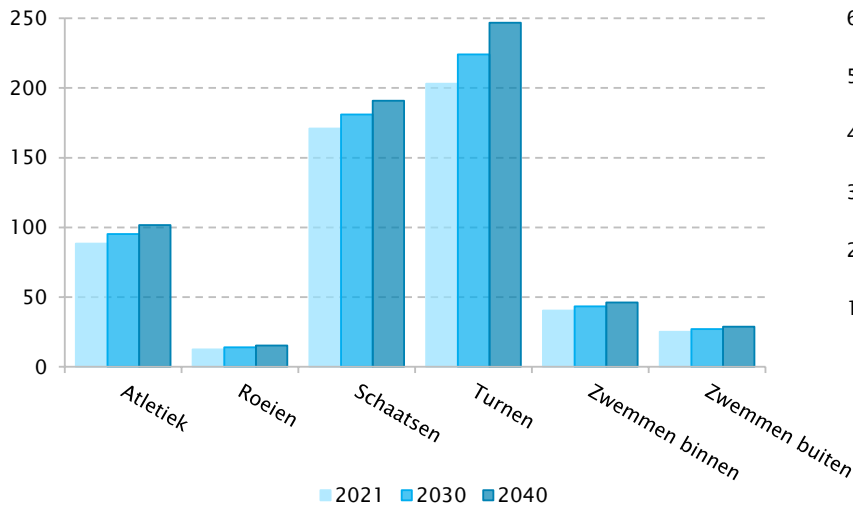
Bevolkingstoename of -afname is niet de enige ontwikkeling die invloed heeft op de druk op accommodaties. We zien ook een toename van het gebruik van de openbare ruimte (Prins et al., 2021). Verwacht wordt dat deze trend zich naar de toekomst voortzet, waarmee de toenemende druk op formele sportaccommodaties mogelijk lager zal zijn dan het beeld dat in dit hoofdstuk wordt geschetst.

Regionale voorzieningen

Het verzorgingsgebied is het gemiddelde aantal inwoners per voorziening dat binnen vijf kilometer van een type voorziening woont. Via gemeentelijke bevolkingsprognoses is het verwachte verzorgingsgebied voor 2030 en 2040 bepaald. Voor het bepalen van de verzorgingsgebieden is iedere inwoner aan de dichtstbijzijnde voorziening toebedeeld.

Voorzieningen die maar weinig voorkomen in de provincie hebben daardoor een relatief groot verzorgingsgebied (omdat geen of weinig inwoners meerdere van hetzelfde type voorziening binnen vijf kilometer reisafstand hebben). Tot 2040 zal het aantal inwoners in de verzorgingsgebieden naar verwachting gemiddeld met ongeveer 17 procent toenemen. (figuur 6.2).

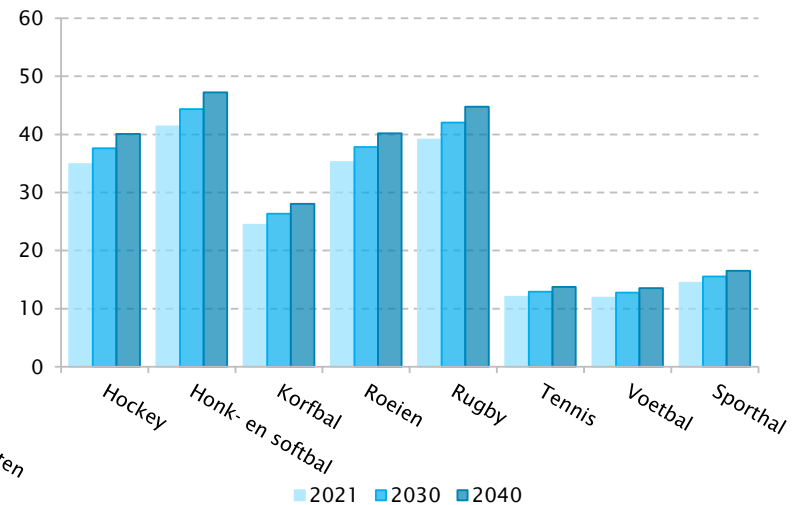
Figuur 6.2 Gemiddeld (verwacht) aantal inwoners binnen 5 kilometer reisafstand tot regionale sportvoorziening Zuid-Holland in 2021, 2030 en 2040 naar type sportvoorziening (in aantallen x 1.000)

Bovenlokale voorzieningen

Voor de verzorgingsgebieden van bovenlokale voorzieningen is gewerkt met een reisafstand van drie kilometer. Het verzorgingsgebied van bovenlokale accommodaties is aanzienlijk kleiner dan dat van regionale voorzieningen. Omdat er veel sporthallen, tennisparken en voetbalaccommodaties zijn, is het verzorgingsgebied van deze sporten relatief klein. Omdat de deelname aan sporten die gebruikmaken van deze accommodaties juist wel hoog is, zal de bevolkingsontwikkeling ook voor deze accommodaties voor een toenemende druk zorgen. Tot 2040 zal het aantal inwoners in de verzorgingsgebieden naar verwachting gemiddeld met ongeveer 15 procent toenemen (figuur 6.3).

Figuur 6.3 Gemiddeld (verwacht) aantal inwoners binnen 3 kilometer reisafstand tot bovenlokale sportvoorziening Zuid-Holland in 2021, 2030 en 2040 naar type sportvoorziening (in aantallen x 1.000)

Sportaanbod voor mensen met een beperking

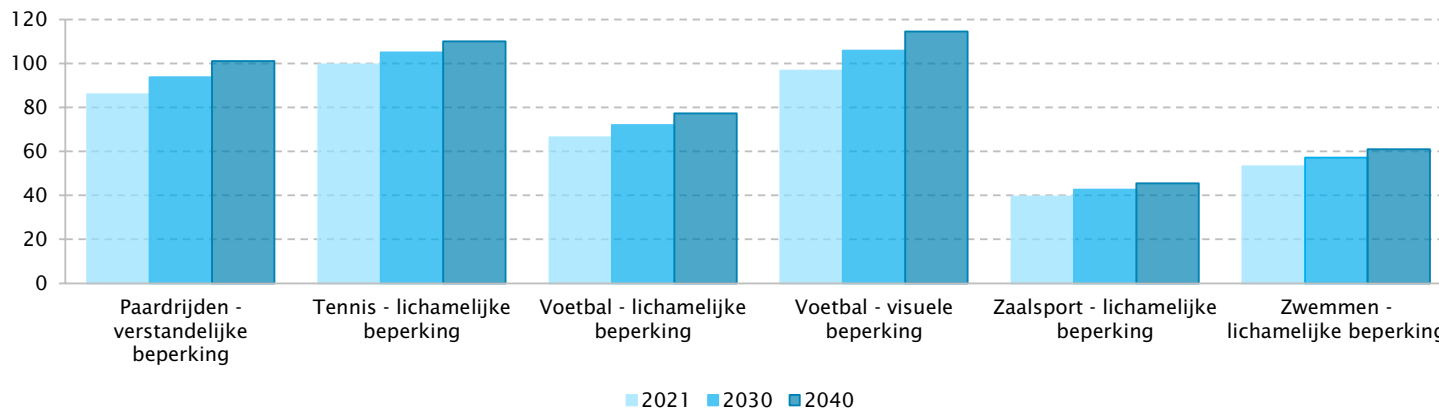
Sportaccommodaties met sportaanbod voor mensen met een beperking hebben over het algemeen een groter verzorgingsgebied dan sportaccommodaties met (alleen) regulier aanbod. Dit komt onder andere doordat het een kleinere doelgroep is en daardoor ook het sportaanbod (voornamelijk) in specifieke sporttakken beperkter is. Er zijn landelijk dus minder locaties waar sportaanbod is voor specifieke doelgroepen. De voorzieningen worden dan ook vaak op regionaal niveau gebruikt.

Als je het gemiddelde aantal inwoners binnen vijf kilometer van een specifieke sportvoorziening bekijkt (waarbij de inwoners aan dichtstbijzijnde accommodatie worden toebedeeld), neemt het verzorgingsgebied af naarmate het aanbod toeneemt. Dit is ook terug te zien in het gemiddelde aantal inwoners dat binnen vijf kilometer van de

sportvoorzieningen met aanbod voor mensen met een beperking woont (figuur 6.4). Zeker waar het gaat om aanbod bij paardrijden, tennis en voetbal zijn de verzorgingsgebieden relatief groot. Kijken we bijvoorbeeld naar het reguliere voetbalaanbod, dan heeft een sportaccommodatie met voetbalvoorzieningen in de provincie Zuid-Holland gemiddeld ruim 12.300 inwoners binnen vijf kilometer wonen in 2021 (niet in figuur). Een sportaccommodatie met voetbalvoorzieningen en sportaanbod voor mensen met een lichamelijke beperking heeft gemiddeld ruim 66.400 inwoners binnen vijf kilometer en eenzelfde voorziening met aanbod voor mensen met een visuele beperking ruim 96.700 inwoners. Ook bij de zwaalsport en het zwemaanbod is dit verschil met het reguliere aanbod groot.

Tot 2040 zal het aantal inwoners in de verzorgingsgebieden naar verwachting gemiddeld met ongeveer 15 procent toenemen (figuur 6.4).

Figuur 6.4 Gemiddeld (verwacht) aantal inwoners binnen 5 kilometer reisafstand tot sportvoorziening met sportaanbod voor mensen met een beperking Zuid-Holland in 2021, 2030 en 2040 naar type sportvoorziening (in aantallen x 1.000)

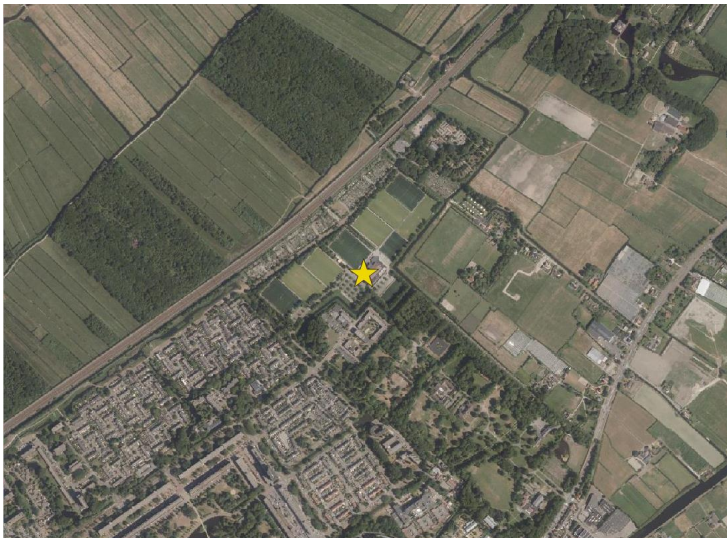

7. Ligging sportvoorzieningen

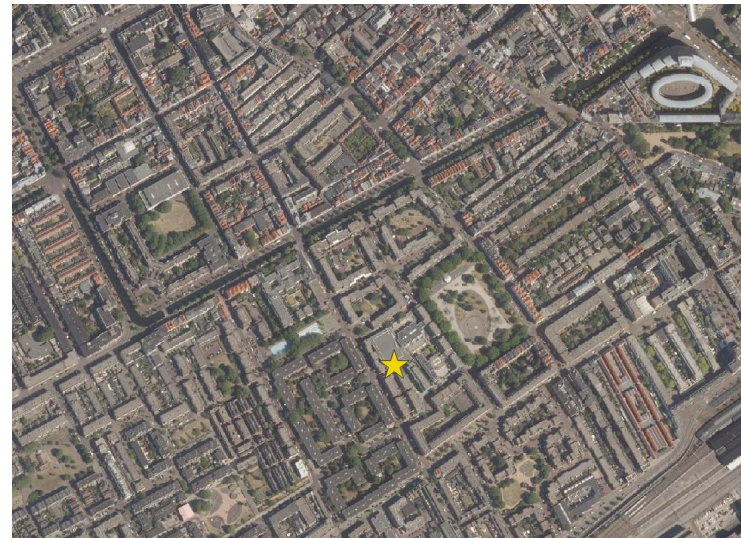
In de startnotitie Sport en Recreatie (Provincie Zuid-Holland, 2020) schrijft de provincie: *‘Doordat sportvoorzieningen de afgelopen decennia en ook nu nog in toenemende mate buiten de bebouwde kom worden gerealiseerd - die daardoor op afstanden zijn komen te liggen die minder aantrekkelijk zijn om te lopen en fietsen, zijn vaak grote parkeerplaatsen nodig.’*

Om zicht te krijgen op de ligging van de sportvoorzieningen ten opzichte van de bebouwde kom (paragraaf 7.1) en de parkeer capaciteit bij deze sportvoorzieningen (paragraaf 7.2) zijn voor de regionale en bovenlokale sportvoorzieningen deze ligging ten opzichte van de bebouwde kom en de parkeer capaciteit geanalyseerd. In hoofdstuk 2 is meer te lezen over de methoden en uitgevoerde analyses.

Afbeelding 7.1 Sportaccommodatie aan de rand van bebouwde kom (sporthal Kastelenring Leidschendam)

Afbeelding 7.2 Sportaccommodatie binnen bebouwde kom (sporthal Oranjeplein in Den Haag)

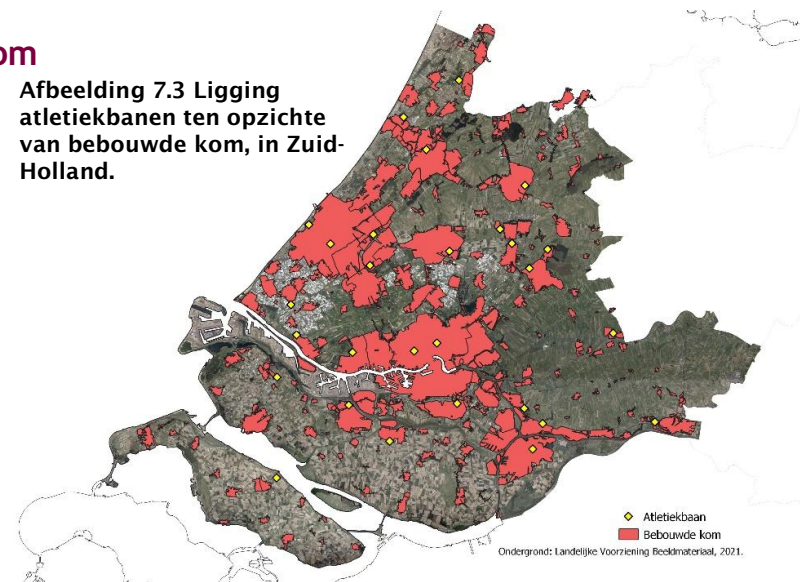

7.1 Ligging sportvoorzieningen t.o.v. bebouwde kom

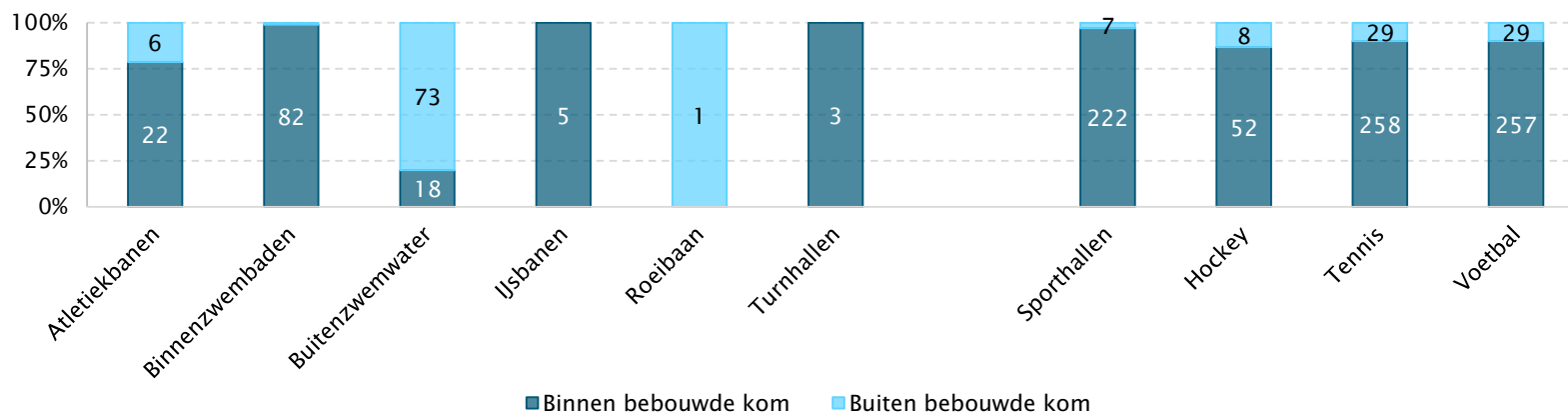
Van de regionale sportvoorzieningen is met behulp van GIS-analyses bepaald of deze voorzieningen binnen de bebouwde kom liggen. Hierbij is de bebouwde kom gedefinieerd als het gebied dat door aaneengesloten bebouwing overwegend een woon- en verblijffunctie heeft en waarin veel mensen per oppervlakte-eenheid daadwerkelijk wonen of verblijven. Het gaat hierbij niet alleen om bebouwd gebied, maar bijvoorbeeld ook om sportcomplexen, stationsgebieden en parken.

Bijna alle binnenzwembaden, ijsbanen en turnhallen liggen binnen de bebouwde kom. Bij atletiekbanen zien we een wisselend beeld: ruim een op de vijf ligt buiten de bebouwde kom. Ook de roeibaan en de meeste buitenzwemplekken zijn buiten de bebouwde kom te vinden (figuur 7.1). Van de bovenlokale voorzieningen (sporthallen en sportparken met hockey, tennis of voetbal) ligt meer dan 80 procent binnen de bebouwde kom (figuur 7.1).

Afbeelding 7.3 Ligging atletiekbanen ten opzichte van bebouwde kom, in Zuid-Holland.

Figuur 7.1 Ligging regionale en bovenlokale voorzieningen in Zuid-Holland ten opzichte van de bebouwde kom (in aantallen en procenten)

In figuur 7.1 zijn de sportvoorzieningsparken ingedeeld in binnen en buiten de bebouwde kom. Omdat de definitie van de bebouwde kom (kader 7.1) breder is dan alleen de gebieden waar huizen staan, is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij is gekeken in hoeverre sportvoorzieningen binnen, aan de rand van of buiten bebouwd gebied liggen. In kader 7.1 zijn de definities van deze begrippen opgenomen.

Afbeelding 7.4 Atletiekbaan (gele ster) aan de rand van de bebouwde kom (rood gearceerd)

Kader 7.1 Gehanteerde definities bebouwde kom en bebouwd gebied

Bebouwde kom: het gebied dat door aaneengesloten bebouwing overwegend een woon- en verblijffunctie heeft en waarin veel mensen per oppervlakte-eenheid daadwerkelijk wonen of verblijven. Het gaat hierbij niet alleen om bebouwd gebied, maar bijvoorbeeld ook om sportcomplexen, stationsgebieden en parken.

Bebouwd gebied: meer dan twee derde van het gebied binnen 400 en 1.000 meter van een voorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie.

Rand bebouwd gebied: meer dan twee derde van het gebied binnen 400 meter van een sportvoorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie. Binnen 1.000 meter bestaat minder dan twee derde van het gebied uit woningen.

Buiten bebouwd gebied: minder dan een derde van het gebied binnen 400 en 1.000 meter van een sportvoorziening bestaat uit bebouwing met een woonfunctie.

Overig: sportvoorzieningen die niet in de categorieën ‘bebouwd gebied’, ‘rand bebouwd gebied’ of ‘buiten bebouwd gebied’ vallen. Dit zijn bijvoorbeeld sportvoorzieningen op grote sportcomplexen, bij parken of met verschillende functies in de omgeving.

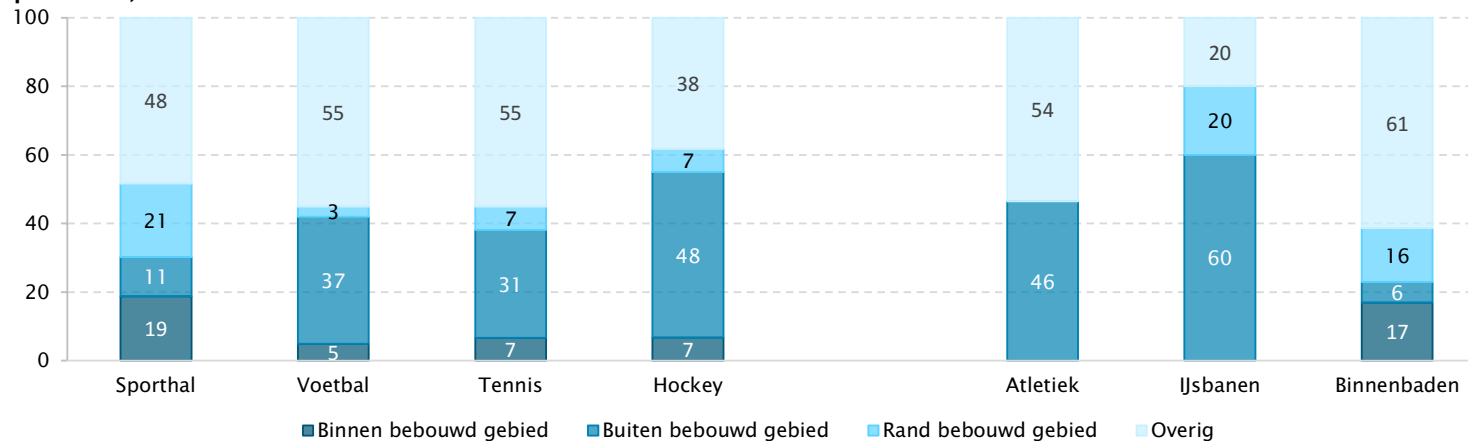
Afbeelding 7.5 Zwembad Maesemunde in 's-Gravenzande

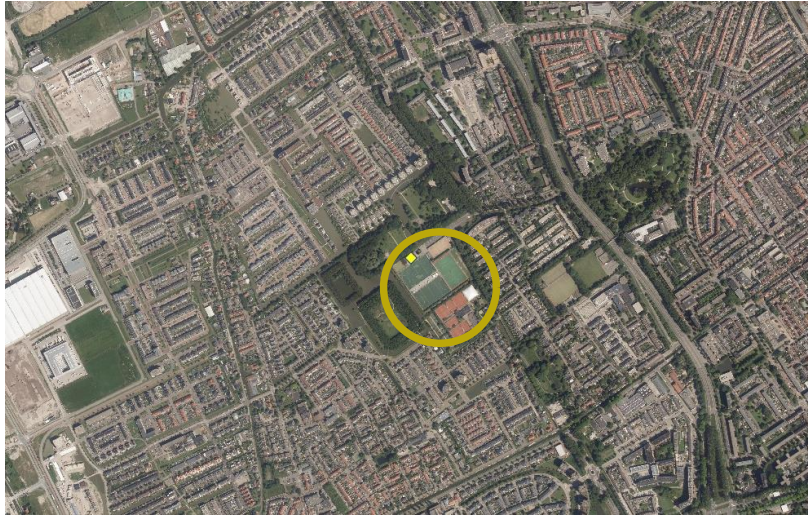
Sporthallen en binnenbaden blijken het vaakst binnen bebouwd gebied te liggen (resp. 19% en 17%), wat wil zeggen dat binnen 400 en 1.000 meter van deze sportvoorzieningen veel woningen zijn (figuur 7.2). De veldsporten, zoals voetbal en hockey, liggen relatief vaak buiten bebouwd gebied. Dit komt doordat deze sportcomplexen vaak uit meerdere velden, al dan niet voor meerdere sporttakken, bestaan. De directe omgeving van de sportvoorziening bestaat dan niet uit woningen, maar uit sportvelden. Sporthallen liggen relatief vaak aan de rand van bebouwd gebied (31%). Bij de sportvoorzieningen aan de rand of buiten bebouwd gebied, kan de bereikbaarheid van de sportvoorzieningen, zeker te voet of met de fiets, een aandachtspunt zijn.

Afbeeldingen 7.6 en 7.7 geven een voorbeeld van een hockeycomplex binnen en buiten bebouwd gebied.

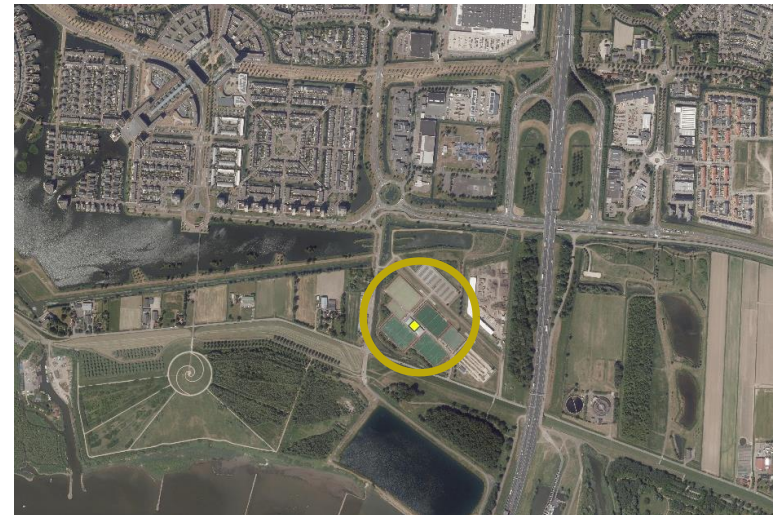
Figuur 7.2 Ligging regionale en bovenlokale voorzieningen in Zuid-Holland ten opzichte van bebouwd gebied (in aantallen en procenten)

Afbeelding 7.6 Hockeycomplex binnen bebouwd gebied

Afbeelding 7.7 Hockeycomplex buiten bebouwd gebied

7.2 Parkeercapaciteit sportvoorzieningen

Van de regionale en bovenlokale voorzieningen (sporthallen, sportparken met hockey, tennis of voetbal) is de parkeercapaciteit in kaart gebracht. Hierbij is gebruikgemaakt van luchtfoto's en van de parkeerplaatsen in de Basisregistratie Topografie. Voor de regionale voorzieningen is de parkeercapaciteit gecontroleerd en handmatig aangepast. De parkeercapaciteit van de bovenlokale sportvoorzieningen is met een GIS-analyse in kaart gebracht. Hierbij is gebruikgemaakt van de parameters die bij de visuele controle het beste eindresultaat gaven.

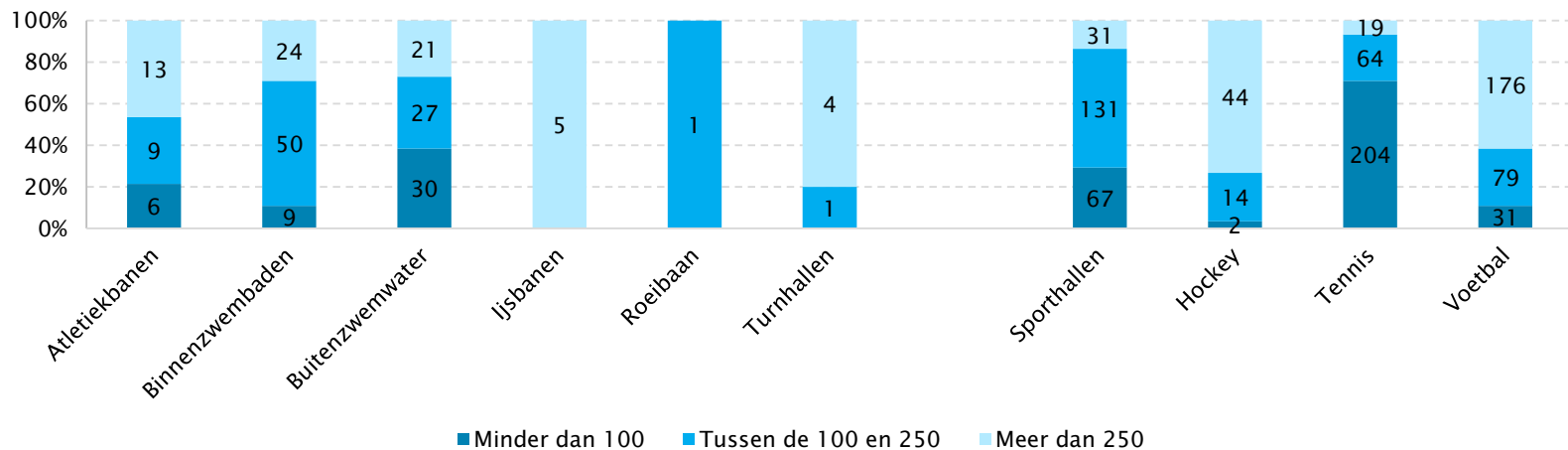
De analyse laat zien dat de parkeercapaciteit in de buurt van sportvoorzieningen sterk varieert (figuur 7.3). Zo zijn bij tennisparken, sporthallen, voetbalvelden en buitenzwembad bij meer dan dertig

voorzieningen minder dan honderd parkeerplekken. Bij tennis zal dit minder vaak tot problemen leiden, vanwege het lagere aantal gelijktijdige gebruikers. Bij de andere voorzieningen is het de vraag of er voldoende parkeerplaatsen in de buurt zijn.

In deze analyse is niet onderzocht hoeveel parkeerplaatsen daadwerkelijk nodig zijn. Het is een eerste inzicht in de parkeercapaciteit. Op de volgende pagina zijn een paar voorbeelden van de (beperkte) parkeercapaciteit opgenomen.

Afbeeldingen 7.8 en 7.9 geven een voorbeeld van sportvoorzieningen met respectievelijk veel en weinig parkeerplaatsen.

Figuur 7.3 Parkeercapaciteit bij regionale en bovenlokale sportvoorzieningen in Zuid-Holland (in aantallen en procenten)

Afbeelding 7.8 Sportcomplex (gele ster) met parkeercapaciteit (oranje, Van Tuyl Sportpark in Zoetermeer)

Afbeelding 7.9 Sportcomplex (gele ster) met weinig parkeercapaciteit (oranje, sportcomplex Het Hofland in Schoonhoven)

8. Samenwerking gemeenten en provincie

In dit hoofdstuk staat de vijfde onderzoeksvraag centraal: *‘Hoe werken gemeenten samen om tot bovenlokale en/of regionale voorzieningen te komen en welke rol kan de provincie Zuid-Holland hierbij hebben?’*

Een groot deel van de overheidsmiddelen besteed aan sport gaat naar de bouw, het onderhoud, het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties. Dit komt vrijwel volledig van gemeenten; het realiseren van sportaccommodaties is dan ook voornamelijk een gemeentelijke aangelegenheid (Van der Poel et al., 2016). Provincies hebben in dit soort trajecten geen beslissende of eisende rol. In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht hoe gemeenten in de provincie Zuid-Holland samenwerken bij de totstandkoming van sportvoorzieningen en onderzocht wat hierbij de (potentiële) rol van de provincie is.

Cases in de gemeente Schiedam, Leiden en Rotterdam zijn bestudeerd met betrekking tot de ontwikkeling en realisatie van een (boven)lokale of regionale sportvoorziening. Knelpunten, succesfactoren en verbeterpunten bij de totstandkoming van een dergelijke voorziening zijn in beeld gebracht. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de rol die de provincie in het traject heeft gespeeld of had kunnen spelen.

De Zuid-Hollandse gemeenten hebben een vragenlijst ontvangen. Daarin is gevraagd naar hun ervaring met de betrokkenheid van de provincie Zuid-Holland en intergemeentelijke samenwerkingen bij de ontwikkeling en realisatie van sportaccommodaties. Ook is gevraagd welke rol(len) die de provincie momenteel heeft bij intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale ruimtelijke afstemming bij de ontwikkeling van

sportaccommodaties en welke ze hier in de toekomst in zou kunnen spelen volgens gemeenten.

In de vragenlijst is gevraagd of de betrokkenen van de gemeenten benaderd mochten worden voor een gesprek over hun ervaringen op dit thema. Dit heeft geleid tot een groepsgesprek met vier gemeenteambtenaren van verschillende Zuid-Hollandse gemeenten. Daarin is ingegaan op hun ervaring met de ontwikkeling van regionale sportvoorzieningen en welke rol andere gemeenten en/of de provincie daarbij gespeeld hebben. Er is besproken wat gemeenten als de wenselijke rol van de provincie zien in deze trajecten en hoe ze die rol vormgegeven zien. Ook is besproken waar ze kansen zien liggen voor de toekomst.

In dit hoofdstuk bespreken we achtereenvolgens de resultaten uit de casestudies, het vragenlijstonderzoek en het groepsgesprek.

8.1 Cases

In deze paragraaf bespreken we de resultaten van de drie bestudeerde cases van de totstandkoming van een bovenlokale of regionale sportvoorziening. Een aantal potentiële cases is door de provincie aangereikt. Een gerealiseerde bovenlokale sportvoorziening (1), een niet (geheel) gerealiseerde regionale sportvoorziening (2) en een momenteel lopend traject van een bovenlokale sportvoorziening (3) zijn bestudeerd:

1. Schiedam - Vlaardingen: Sportpark Willem-Alexander;
2. Leiden e.o.: Sportcomplex De Vliet;
3. Rotterdam - Lansingerland: Sportpark Noordrand.

Casebeschrijvingen

Schiedam - Vlaardingen: Sportpark Willem-Alexander

In 2017 is sportpark Willem-Alexander aangelegd bovenop de A4-tunnel. Het sportpark ligt in de grenszone tussen de gemeenten Schiedam en Vlaardingen. Naast de gemeenten was ook het ministerie van Verkeer en Waterstaat nauw betrokken. Met de aanleg kon de gemeente Schiedam door verplaatsing van sportvoorzieningen ruimte creëren voor urgente sociale woningbouw.

Bij aanvang is uitvoerig tussen de colleges en raden van beide gemeenten gesproken, maar uiteindelijk kon men elkaar niet vinden in een gezamenlijke aanpak en is het park een volledig Schiedamszame aangelegenheid geworden. De provincie heeft geen rol van betekenis gespeeld bij ontwikkeling en aanleg. Het proces van ontwikkeling en aanleg heeft tien jaar in beslag genomen.

Als succesfactoren worden genoemd:

- Er was een behoorlijk financieel budget, zodat veel wensen gehonoreerd konden worden.
- De planontwikkeling en -uitvoering is intensief op interactieve leest gebeurd met (beoogde) gebruikers, met veel inspraak van clubs en bewoners.

- Het sportparkmanagement is op professionele basis vormgegeven. Dat ontzorgt de clubs op veel punten en leidt tot een bredere benutting van het park.
- Er is steeds toegewerkt naar een multifunctionele voorziening: naast sportclubs (voor voetbal, handbal, BMX, vooral actief tussen 17:00 en 23:00 uur) ook commerciële gebruikers (fysio, dansschool, kinderopvang) en nieuwe doelgroepen (ouderen, niet-actieven).

Leiden e.o.: Sportcomplex De Vliet

In het kader van het in 2012 gemaakte sportbeleidsplan van Leiden werd ingezet op een nieuwe topsporthal, maar dreigde sluiting voor het zwembad De Vliet. Acties vanuit de bevolking en de particuliere Stichting IJshal leidden tot een heroverweging en ontwikkeling van ideeën om vernieuwing van het zwembad te combineren met ontwikkeling van een ijshal. Door beide voorzieningen als gemeentelijke voorzieningen te realiseren en creatief gebruik te maken van vormen van duurzame energievoorziening lukte het uiteindelijk een combibad en een ijsbaan van 250 meter te ontwikkelen.

De breed levende wens om een ijsbaan van 333 meter te realiseren bleek niet haalbaar op basis van het beschikbare Leidse budget. Overleg om tot gedeelde financiering te komen met buurgemeenten (van de 26 verenigingen die de ijsbaan gebruiken komen vier uit Leiden en 22 uit de regio) leverde uiteindelijk niets op. In oktober 2021 is gestart met de bouw van het nieuwe binnenzwembad en de renovatie van het buitenbad. Ook de bouw van de nieuwe ijshal is inmiddels gestart.

Genoemde succesfactoren zijn:

- Alle partijen (raad, verenigingen, stichting ijshal) zeiden: we moeten dit doen; het voegt wat toe.
- Er is zeer gericht gezocht naar synergie, door budgetten en voorzieningen samen te voegen creëer je meer met hetzelfde geld.

Rotterdam-Lansingerland: Sportpark Noordrand

Drie verenigingen op een al bestaand sportpark in Rotterdam zijn gaan samenwerken om het complex uit te breiden tot het nieuwe sportpark Noordrand. De drie clubs willen op deze manier het regionale sportaanbod verbeteren. Op dit sportpark had de Rotterdamse wielrenclub RWC Ahoy al een eigen wielersbaan, die ook al gebruikt werd door Schaats- en Inlinevereniging Lansingerland. In samenwerking met Schaatsvereniging Rotterdam is in 2021 een skeelerpiste en BMX-parcours aangelegd.

De plannen van de clubs pasten bij het beleid van gemeente Rotterdam. Speerpunten daarin zijn goede accommodaties en vitale verenigingen. De gemeente wilde extra investeren in accommodaties. Initiatieven daartoe zijn gericht geselecteerd via een ranking op basis van criteria. Pluspunten van het initiatief Noordrand waren de bijdrage ervan aan de sportcapaciteit binnen de stad en de intensieve samenwerking van clubs. Voor de realisatie kwamen Rotterdam en Lansingerland cofinanciering overeen (respectievelijk 500.000 en 25.000 euro).

Succesfactoren zijn:

- het samenvallen van een gedragen particulier initiatief en gemeentelijk beleid (inclusief budget);
- de professionele uitvoering door Stichting Noordrand;
- de aanbevelingsbrieven van colleges en raden wederzijds en vanuit de Koninklijke Nederlandse Schaatsenrijdersbond.

Algemene bevindingen uit de cases

Complex en langdurig proces

- Betrokken gemeenten moeten over de eigen ‘beleidsschaduw’ willen stappen.

- Ontwikkeling van voorzieningen gaat meestal over meerdere colleges heen. Belangrijk is dat er dan een trekker/aanjager is die bij het hele proces betrokken is (van begin tot eind)

Beperkte uitwisseling tussen (buur)gemeenten

- Gebruikers, zoals verenigingen en sportstichtingen, zijn vaak aanjager van een initiatief.
- Periodieke informatie-uitwisseling of kennisdeling is geen gewoonte.
- Er is weinig samenwerking waar het gaat om planontwikkeling en aanleg van voorzieningen.
- Meestal is één stad trekker van het proces, waarna buurgemeenten later in het traject aansluiten.

Beperkte rol provincie

- Waar het de ontwikkeling van de sportvoorzieningen betreft, was de provincie nauwelijks betrokken.

Mogelijke rol provincie

- Verbinding leggen en bemiddelen tussen gemeenten.
- Een meer coördinerende en procesbegeleidende rol als samenwerking tussen gemeenten stroef verloopt.
- Betere ontsluiting sportvoorzieningen door verbindingen met regionale fiets- en wandelroutes.
- Financiële ondersteuning bij de uitrol van het project.
- Cofinanciering zou bij accommodaties met een regionale functie de investeringen van andere gemeenten kunnen bevorderen/aanjagen.
- Steun van de provincie zou kunnen helpen, zeker waar het gaat om sporten met een minder dicht voorzieningenaanbod (regionale voorzieningen).

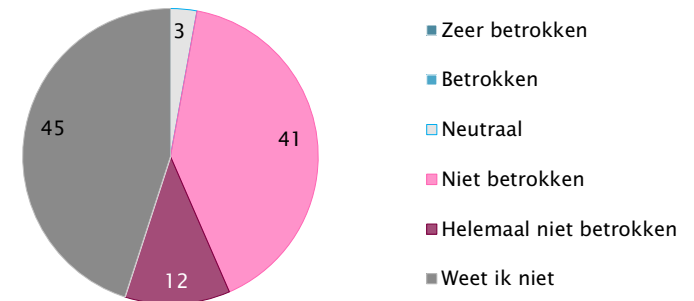
8.2 Vragenlijstonderzoek

Alle Zuid-Hollandse gemeenten hebben een vragenlijst ontvangen. De vragenlijst is verstuurd via het gemeentepanel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), gericht aan de verantwoordelijk ambtenaar voor sport. In totaal hebben twintig gemeenten de vragenlijst ingevuld (respons van 38%). De verzamelde data zijn gewogen naar stedelijkheid.

Betrokkenheid provincie

Aan gemeenten is eerst gevraagd of ze in trefwoorden de rol van de provincie Zuid-Holland bij het (lokale) sportbeleid kunnen beschrijven. Hieruit blijkt dat ze de huidige rol voornamelijk als beperkt, niet betrokken of onbekend/onduidelijk zien. Gemeenten die wel een rol zien bij de provincie geven voornamelijk aan dat die in de trant van financieren/subsidieverstrekking of informeren en ondersteunen zit. Ook wordt aangegeven dat de rol van de provincie voornamelijk naar voren komt waar het gaat om groengebieden en de openbare ruimte. Ruim de helft (53%) van de gemeenten geeft aan dat de provincie (helemaal) niet betrokken is bij de ontwikkeling en realisatie van bovenlokale en regionale sportaccommodaties. Een bijna even groot deel (45%) geeft aan dat ze niet weten wat de rol van de provincie Zuid-Holland is bij deze trajecten. Geen enkele gemeente geeft aan dat de provincie (zeer) betrokken is (figuur 8.1).

Figuur 8.1 Ervaren betrokkenheid provincie bij de totstandkoming van bovenlokale en regionale sportaccommodaties, volgens gemeenteambtenaren sport Zuid-Hollandse gemeenten (n=20)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten, VSG-panel, juni 2022.

Huidige en gewenste rol(len) provincie

De totstandkoming van sportaccommodaties is voornamelijk een gemeentelijke aangelegenheid. De formele bevoegdheid (beslissende/eisende rollen) van de provincie ontbreekt bij dit soort trajecten. De provincie kan wel informele rollen aannemen in deze processen binnen en tussen gemeenten. In tabel 8.1 zijn de verschillende (potentiële) rollen opgenomen waarin provincies actief kunnen zijn.

Tabel 8.1 (Potentiële) informele rollen provincie bij intergemeentelijke samenwerkingen

(Potentiële) rol provincie	Voorbeeld
Agendasetting	Noodzaak/wens intergemeentelijke samenwerking uitdragen
Verleiden	Voorbeelden en voordelen intergemeentelijke samenwerking uitlichten
Adviseren	Kennis aandragen over intergemeentelijke samenwerking
Verbinden	Contacten leggen, netwerk tussen belanghebbenden opbouwen
Samenwerken	Bijvoorbeeld een consortium organiseren/opzetten bij intergemeentelijke samenwerking
Faciliteren	Intergemeentelijke samenwerking ondersteunen met regelingen, experts, geld
Begeleiden	Projecten van intergemeentelijke samenwerking begeleiden
Regisseren	Intergemeentelijke samenwerking regisseren, bijvoorbeeld initiatief en leiding nemen bij kleine gemeenten
Verplichten	Vormen van intergemeentelijke samenwerking eisen, bijvoorbeeld als voorwaarde voor vergunningen

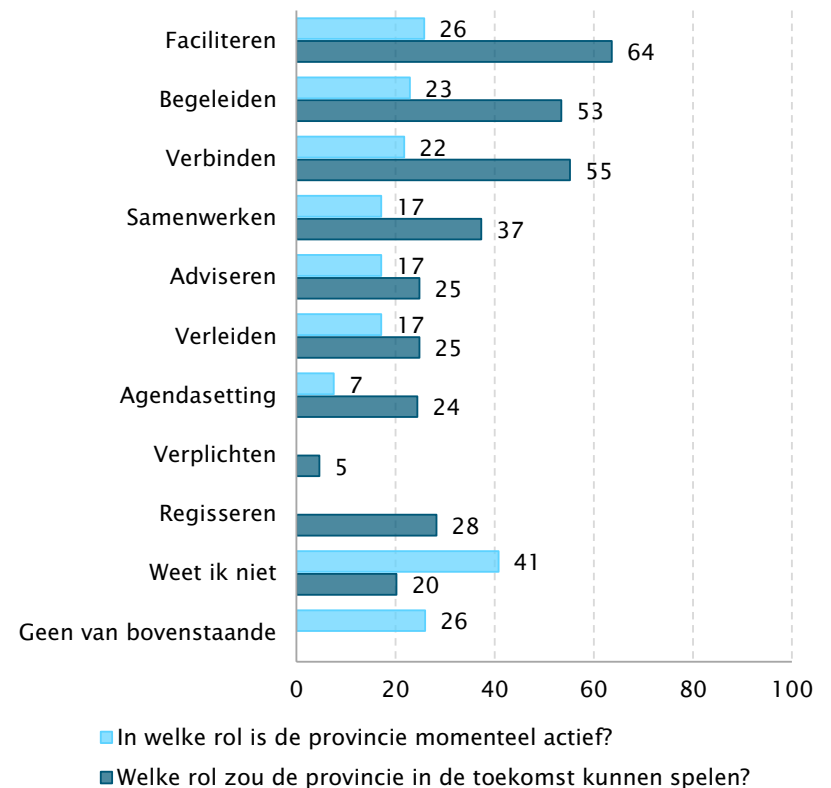
Bron: Nederhand, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In de vragenlijst is aan de Zuid-Hollandse gemeenten gevraagd in welke rol(len) de provincie momenteel actief is en welke rol(len) de provincie in de toekomst zou kunnen spelen bij intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale afstemming bij de ontwikkeling van sportaccommodaties (figuur 8.2). Gemeenten zien dat de provincie momenteel voornamelijk actief is waar het gaat om faciliteren (26%), begeleiden (23%) en verbinden (22%). Dit zijn ook de rollen waar de gemeenten in de toekomst voornamelijk een rol zien liggen voor de provincie. Ruim een kwart van de gemeenten (26%) geeft ook aan dat de provincie in geen enkele rol actief is en een deel dat ze niet weten in welke rol(len) de provincie momenteel actief is (41%) of welke rol(len) de provincie in de toekomst zou kunnen spelen (20%). Dit komt overeen met de trefwoorden die gemeenten opgaven in de vragenlijst en met de ervaren betrokkenheid, en het sluit aan bij het feit dat de ontwikkeling en realisatie van sportaccommodaties voornamelijk een gemeentelijke aangelegenheid is.

Voordelen van samenwerking

Tot slot is aan gemeenten gevraagd wat zij als mogelijke voordelen van intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale ruimtelijke afstemming zien bij dit soort trajecten. Gemeenten geven aan dat het delen van kennis en expertise kan bijdragen aan een betere afstemming over en spreiding van bovenlokale en regionale voorzieningen, zeker bij aanbod voor 'kleinere' sporten of doelgroepen. Ook kan (co)financiering bijdragen aan de daadwerkelijke totstandkoming van deze accommodaties. Door intergemeentelijke samenwerking en bovenlokale ruimtelijke afstemming kunnen dan bepaalde voorzieningen worden gebouwd die een groter gebied kunnen bedienen en kunnen vraagstukken (zoals financiering en benodigde ruimte) breder opgepakt worden.

Figuur 8.2 Rol(len) waarin de provincie momenteel actief is en/of die de provincie in de toekomst zou kunnen spelen bij de totstandkoming van bovenlokale en regionale sportaccommodaties, volgens gemeenteambtenaren sport in Zuid-Hollandse gemeenten (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk (n=20))

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten, VSG-panel, juni 2022.

8.3 Groepsgesprek

Aanvullend op de gesprekken met geselecteerde gemeenten is de respondenten van de vragenlijst een uitnodiging gestuurd voor een focusgroepgesprek. Dit heeft plaatsgevonden met vier medewerkers van drie gemeenten: Hendrik Ido Ambacht, Hoeksche Waard, en Kaag en Braassem.

De bevindingen uit het gesprek sluiten aan bij en versterken het beeld uit de caseanalyses en de vragenlijst:

- Over het algemeen is er vooral op ad hoc basis contact tussen buurgemeenten en soms periodiek regionaal via de VSG of als Drechtsteden.
- Daadwerkelijke samenwerking bij accommodatieontwikkeling komt nauwelijks voor; wel af en toe bij het activiteitenaanbod of bij beheersvraagstukken.

Betrokkenen hebben weinig ervaring met een rol van de provincie bij het sportbeleid en de accommodatieontwikkeling. Aandachtspunten die op grond daarvan worden benoemd zijn:

- Het oordeel over de voucherregeling beweegvriendelijke leefomgeving is positief, maar deze kan nog beter aansluiten bij de behoefte. Er is bijvoorbeeld wel steun voor de aanleg van buitenfitness, maar niet voor het beheer.

- Accommodatieontwikkeling in buitengebied vergt soms herbestemming van een stukje grond, en dat vergt ingewikkelde procedures. Wat de betrokkenen betreft zou de provincie in de toekomst vooral als kennisleverancier en adviseur op kunnen treden en als verbinder tussen gemeenten die met soortgelijke vraagstukken of initiatieven bezig zijn. Bijvoorbeeld wanneer een oude gymzaal wordt gesloopt: hoe voorzie je dan tijdelijk in vervangend aanbod. Omdat via de VSG al veel kennisuitwisseling plaatsvindt over andere thema's, zou de provincie wellicht wat meer moeten focussen op ruimtelijke vraagstukken. Ook wordt opgemerkt dat verschillende andere provincies al geruime tijd op een breder front sportbeleid voeren en dat Zuid-Holland daar mogelijk nog veel nuttige kennis kan opdoen.

Referenties

- Breedveld, K. (2014). *Sportparticipatie: uitdagingen voor wetenschap en beleid*. Radboud Universiteit Nijmegen.
- Hoekman, R. H. A. (2018). *Het ruimtebeslag van sport en bewegen*. In: H. van der Poel, H., R. Hoeijmakers, I. Pulles, & A. Tiessen-Raaphorst, *Rapportage sport 2018* (pp. 235-253). Sociaal Cultureel Planbureau.
- Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (1998). *Nota Topsportbeleid 1998 Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 4 29, nr. 2 15*.
- Nederhand, J. (2019). *The Governance of Self-Organization. Analyzing the governance relationship between municipalities and community-based collectives*. Erasmus University Rotterdam.
- Noordzij, J. M., Schots, M., Prins, R. G., & Stevens, V. (2020). *Mist de sportsector de aansluiting bij de Omgevingswet?* *Sport & Gemeenten*, 68, 34-37.
- Prins, R. G., Hoekman, R. H. A., & Van der Poel, H. (Eds.) (2021). *Sport en bewegen in de openbare ruimte: De beweegvriendelijke omgeving in gebruik en beleid*. Mulier Instituut.
- Provincie Zuid-Holland (2019). *Elke dag beter. Zuid-Holland: coalitieakkoord 2019 - 2023*.
- Provincie Zuid-Holland (2020). *Startnotitie Sport en Recreatie*.
- Reitsma, M., & Hoekman, R. H. A. (2019). *Sport in provinciale coalitieakkoorden 2019-2023: analyse van het sportbeleid van de Nederlandse provincies*. Mulier Instituut.
- Salome, L. (2012). *Indoorising the outdoors: lifestyle sports revisited*. Uitgeverij BOXPress.
- Van den Dool, R., Dellas, V., Heijnen, E., Lycklama, T., Perdok, A., & Meekes, S. (2020). *De Inclusieve buitenruimte*. Mulier Instituut/Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd.
- Van den Dool, R. (2022). *Deelname aan categorieën van sport 2001-2020 [Factsheet 2022/4]*. Mulier Instituut.
- Van den Dool, R., Van Lindert, C., Van den Berg, S., & Wendel-Vos, G. C. W. (2022). *Deelname sport en bewegen door mensen met een beperking*. Mulier Instituut.
- Van der Heide, M., & Brugmans, L. (2021). *Bouwen aan topsport. Ontwikkelen van topsportinfrastructuur en topsporttrainingsaccommodaties in Nederland*. Spoza BV.
- Van der Poel, H., Wezenberg-Hoenderkamp, K., & Hoekman, R. (Eds.) (2016). *Sportaccommodaties in Nederland: kaarten en kengetallen*. Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Van Eldert, P., & Beekman, T. (2021). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2020: gemeentelijke uitgaven aan sport in 2020 en verdieping op specifieke vraagstukken*. Mulier Instituut.
- Van Vliet, W. (2019). *Overzicht provinciale programma's 2019 - 2023: provinciaal beleid op 8 thema's*. Platform 31.
- Wezenberg-Hoenderkamp, K., Ruikes, D., Schots, M., & Lucassen, J. (2022). *Bijlagen bij 'Spreiding van sportaccommodaties in Zuid-Holland'*. Mulier Instituut.

www.mulierinstituut.nl

@mulierinstituut

(030) 721 02 20

